

Zimbar zungen von gebìnn Tönle Bintarn

*Testi del concorso
letterario Tönle Bintarn
nelle tre lingue cimbre*

2011 - 2019

*Lusérn - Simm Kamoüendar -
Draitza Kamoüendar*

Hegerichtet vo
a cura di

**Ermenegildo Bidese
Fiorenzo Nicolussi Castellan**

**Kulturinstitut Lusérn
*Istituto Cimbro Luserna***

Grafikprodjèkt un drukh Publistampa arti grafiche / Pèrsan
Progetto grafico e stampa Publistampa arti grafiche / Pergine

Kulturinstitut Lusérn
Istituto Cimbro Luserna

ISBN 978-88-95386-03-4

Saitn - Indice

Vorbort - Prefazione	5
Innvüarom - Introduzione	8
2011	
Viola Nicolussi Golo, <i>'Z Ròsele un soi Khinn</i>	19
Walter Nicolussi Paolaz, <i>'Z faifle</i>	25
Remigio Geiser, <i>Prèchtet dar Güllane Ekkelsturtzo</i>	31
2012	
Dario Valbusa / Armando Stevanoni, <i>Perolin</i>	39
Walter Nicolussi Paolaz / Claudio Nicolussi Paolaz, <i>Sillabaita</i>	42
Andrea Zotti, <i>A foto, a viàzo, a lem</i>	50
Giada Nicolussi Galeno, <i>Haltnse gearn in Bisele</i>	56
Gianni Vescovi, <i>Hey Hansel!</i>	61
2013	
Luisa Nicolussi Golo, <i>Gloam</i>	73
Nadia Nicolussi Paolaz, <i>Dar mà von Boan</i>	76
Paolo Martello / Khatarnun / Domenica Stefani Kherle / Franco Rigoni Zurlo / Maurizio Bonato Stuz / Ivan Mosele, <i>De üntzarn loite. Bas habant-za gatant bells jaar so mägan leeban</i>	81
Oliver Bauman, <i>“Beetag von hòome”</i>	84
Bruno Corradi, <i>De Mariana un inj alte “Groazz - Gheimar”</i>	86
2014	
Mirko Pergher / Antonella Gasperi, <i>Zboa prüadar</i>	91
Remigius Geiser / Raphael Berger, <i>Khennast-to mich?</i>	94
Debora Fabris / Iliara Spagnolo / Franco Rigoni / Paolo Martello / Ivan Mosele / Lauro Tondello, <i>Borliarte storjen</i>	96
Bruno Corradi, <i>Mai alte hunt</i>	99
Sabrina Mosele, <i>Da khlumma bèlt</i>	101
Oliver Bauman, <i>“Benne khimmet z nicht”</i>	104
Adriano Nicolussi Golo, <i>Di Mòra</i>	106
Andrea Oxilia, <i>Galeba</i>	110
2016	
Oliver Baumann, <i>Ane basen</i>	115
Marco Ambrosini Kentele / Maria Vittoria Cunico / Paolo Martello Katarnun / Franco Rigoni Zurlo / Lauro Tondello Plözar, <i>Dar khriig un de Friide</i>	116
Bruno Corradi, <i>Galaida</i>	119

Walter Nicolussi Paolaz, <i>Vorgånnate zaitn</i>	121
Antonia Stringher / Daniele Dal Bosco, <i>Der alte minkal un sai huntla</i>	127

2017

Gian Pietro Slaviero Skalo / Maria Vittoria Cunico / Paolo Martello Katarnun / Ilaria Spagnolo Spagöl / Lauro Tondello Plözar, <i>Bénne an sbaighe khödét mèeront bon hundart böortarn</i>	137
Bruno Corradi, <i>Gapaita</i>	138
Sabrina Mosele, <i>Dar béata</i>	140
Mattia Nicolussi Rossi, <i>Khindar gebiaga (ninna nanna)</i>	141
Marco Dal Bosco, <i>Sontak vrúa</i>	142
Sabrina Mosele, <i>Zbisnen doin pensàrn</i>	144

2018

Luca Dal Pozzo / Maria Vittoria Cunico / Paolo Martello / Ivonne Rigoni / Ada Stefani / Lauro Tondello, <i>Dar muut ban aname tzimbar in Venèdige ébane</i>	149
Bruno Corradi, <i>De bóleve!</i>	155
Arianna Anzalone, <i>Di bèlt iz in kriage, ma niamat magar vortnemmen in lust un in korádjo bose vinnt zo borta aniaaglana bòtta, vo naiügum</i>	158
Walter Nicolussi Paolaz, <i>Lem</i>	163
Anna Maria Trenti Kaufman, <i>Golt un rost</i>	165
Samantha Nicolussi Rossi, <i>Di röasla</i>	169
Mattia Nicolussi Rossi, <i>Di spilela vo dise djar kontàrt vo moin altn</i>	170
Istituto Comprensivo Folgaria, Lavarone, Luserna - Scuola primaria di Lavarone - cl. II, <i>Di vichar von stall, di vichar von haus</i>	171

2019

Maria Vittoria Cunico / Paolo Martello / Yvonne Rigoni / Lauro Tondello, <i>An borhòose net gaháltet</i>	175
Sabina Cattazzo, <i>Dartzoubart kreature au un abe pa beldar un knoupf-hausar ka'me San Burtal</i>	178
Fiorenzo Nicolussi Castellan, <i>Oinegian</i>	179
Matteo Nicolussi Castellan, <i>Niamat hettatzen impitet</i>	180
Maimeri Lorenzo, <i>Main nuno un de pajan</i>	181
Astrid Nicolussi Golo, <i>Moi hertz iz getoalt in zboa</i>	183
Samantha Nicolussi Rossi, <i>'Z lem von khindar dise djar zu pèrge</i>	184

Vorbort

Pitt ditza puach mabar khön zo haba gerift di arbat auzolesa un zo stempla di tèkste von gebinn Tönle Bintarn von djardar boda gian von djar 2011 atz djar 2019.

Pittar earstn editzióng, gehoazt “Di naüng stòrdje vo Lusérn – I nuovi racconti di Luserna” habar geböllt auzgem di tèkste un di gedicht geschribet “azpe biar”; est, in ditza puach, venntar di tèkste un di gedicht boda hãm gebünnt di acht editzióngen boda soin khent gemacht in alle dise djar vor di drai zungminderhaitn: Lusérn, Simm Kamoünder un Draitza Kamoünder.

Bar haltn zo haba getânt guat un gloam ke ’z iz eppaz bichte hãm gelekk panândar di drai zimbar zungen untarstützante asó di zung von ünsarn nevan boda vo hërta nemmen toal in gebinn Tönle Bintarn.

Ummaz von bichtegarstn sachandarn boda mocht vürtrang dar Kulturinstitut iz auhalten da zimbar zung un süachan azta hërta mearare laüt rense; zo traga vür ditza iz nèt genümma lirnense odar nützanse in di komunikatzióng, ma mocht süachan azta hërta mearar laüt schraimse. I pin sichar ke bazzar bartet vennen in ditza puach bartaz gevälln un halt azta hërta mearar laüt nemmen toal in gebinn Tönle Bintarn.

Dokt. Gianni Nicolussi Zaiga
(Vorsitzar von Kulturinstitut Lusérn)

Prefazione

Questa pubblicazione possiamo considerarla come il completamento del lavoro di raccolta, correzione e divulgazione dei racconti presentati dal 2011 al 2019 in occasione del concorso letterario Tönle Bintarn.

Con la precedente edizione intitolata “Di naüng stòrdje vo Lusérn – I nuovi racconti di Luserna”, abbiamo voluto divulgare i racconti e le poesie nel cimbro di Luserna.

Ora invece troverete all’interno i testi vincitori di tutte le otto edizioni precedenti, suddivisi tra le varie categorie di partecipazione e per ognuna delle tre varianti del cimbro: Luserna, Tredici comuni veronesi e Sette comuni dell’Altopiano di Asiago.

Ci è sembrato doveroso mettere a disposizione questo volume per valorizzare anche le opere scritte nella variante cimbra dei nostri “cugini” veneti, i quali partecipano numerosi alle varie edizioni del concorso, contribuendo al successo della manifestazione che è diventata anche un appuntamento annuale e un momento di confronto tra le tre comunità.

Uno dei compiti principali dell’Istituto Cimbro – Kulturinstitut Lusérn riguarda il mantenimento, l’insegnamento e la diffusione della nostra lingua di minoranza che avviene non solamente attraverso i periodici corsi di lingua, oppure con l’utilizzo dei Media, ma anche con la promozione della scrittura da parte di coloro che normalmente utilizzano il cimbro

solamente dialogando. Sono sicuro che gli scritti che troverete all'interno saranno di vostro gradimento e auspicio per le prossime edizioni del concorso una forte partecipazione, così come avvenuto in passato.

Buona lettura!

Dott. Gianni Nicolussi Zaiga
(Presidente dell'Istituto Cimbro - Kulturinstitut Lusérn)

Innvüarom

Zen djar von gebinn Tönle Bintarn: bia un baz

Vor hundart djar izta gebortet dar slegar schraibar Mario Rigoni Stern (1921 – 2008); 'z vallt o auz az sai 'z djar boda auzgeat ditza puach pittn tèkste von gebinn Tönle Bintarn, a gebinn boda trakk in nãm vo umman von meararstn gekhennatn protagonistn von puachan vo Rigoni Stern. A prodjèkht, 'z gebinn Tönle Bintarn, starch geböllt von Bizzkomitèt von Kulturinstitut no 'z djar 2011. Vor ditza iz zait zo vorstiana bia 'z iz gânt fin est un bia zo giana vürsnen.

In dise zen djar soinda khent gemacht noün editzióngen; von djar 2015, ummana atz djar. In allz soinda gerift 153 tèkste augetoalt asó: 36 in da zimbar zung von Simm Kamoünder, 47 in da zimbar zung von Draitza Kamoünder un 50 in da zimbar zung vo Lusérn. Hèrta in da zimbar zung vo Lusérn soinda o gerift 20 arbatn gemacht von schüalar. Ungefèr, åna z'zela di arbatn von schüalar, makma schètzan 15 tèkste atz djar.

Von djar 2016 'z gebinn Tönle Bintarn hatt an naüngerolamént, vorånahì dar prais “da goldane lint” iz khent gètt lai in peste tèkst zornirante fra di drai zungmindarhaitn von zimbar; von djar 2016 izta khent gètt a “goldana lint” alln in earstn pestn tèkste von drai zimbar zungmindarhaitn un dena izta khent darkhennt dar viarte un dar vünfte. A tiabas a bòtta, balda soin gest gântz schümmane tèkste odar gedicht, soinda khent darkhennt åndre prais o.

Zoa azta hèrta mearar schüalar un studétn nemmen toal in gebinn, izta khent augelekk a naüga setzióng saiz vor di

untarschualn saiz vor di obarschualn. In dise vümf djar soinda gerift zbuantzekh tèkste, ungefèr viare atz djar.

In alle dise djar di laüt vodar komisióng boda hatt geschètzdt di tèkste un di gedicht soin gebèkslt mearare vert. Vor di Simm Kamoünder izta gest dar Sergio Bonato, dar Remigio Geiser, dar Luca Panieri, dar Giovanni Vescovi, dar Oliver Baumann un dar Umberto Patuzzi; vor di Driatza Kamoünder, dar arm Giovanni Rapelli dena dar Dario Valbusa, di Antonia Stringer un dar Nicolò Boniolo; vor Lusérn, di Adriana Pedrazza, di Maria Nicolussi Moro, di Nadia Nicolussi Paolaz, di Maria Rosa Gasperi, dar Walter Nicolussi Zatta, dar Gianni Nicolusi Zaiga un dar Andrea Zotti. 'Z soinda o gest in di komisióng di Silvia Dal Negro (Universitét vo Poatzan), dar Luca Panieri (Universitét IULM), di Patrizia Cordin (Universitét vo Tria) un di Alessandra Tomaselli (Universitét vo Verona).

In dise djardar soinda gebèkslt di regln bia zo schètza di tèkste un di gedicht. In di earstn viar editzióngen di komisióng iz gest gemacht vo zboa laüt boda nèt hãm gehatt zo tüana pittar mindarhait un vonan mentsch vo aniaglana mindarhait un aniaglaz hatt gemak gem finn att 10 pünkht; von djar 2016 vort hattma gètt mearar bèrt in laüt boda soin gest toal von drai mindarhaitn legantar inn zboa vor aniaglana zimbar zung un lazzan lai a mentsch boda iz khent vo auz. Ma hatt o augeroatet di sachandar boda mochan khemmen geschètzdt azpe: biavl 'z izta gekhennt di zung, bi gerècht berda schraibet iz guat z'schraiba nützante di regln, vo baz 'z khinta kontàrt un bia 'z khint kontàrt, bia daz sell boda iz geschribet iz näüge.

Vor di setzióng Junion makma o schikhan an disénjo pitt eppaz geschribet.

Vor daz sell boda hatt zo tüana pittar setzióng leteratür; hattma gebàrnt ke di laüt hãm àgeheft z'schraiba hërta mindar von altn sachandarn vo Lusérn un hãm àgeheft z'schraiba hërta mearar vo sachandarn vo haüt zo tage; 'z hãmda o nèt gevelt schümmane gedicht un allz ditza machtaz vorstian no a bötta bia da zimbar zung mage khemmen genützt zo reda vo alla dar sòrt, vo daz sell boda di laüt hãm in hèrtz o, un vo baz nèt, vo daz sell boda d'ünsar seal billaz khön.

Vor ditza o mabar khön ke dar prais Tönle Bintar hatt gètt a hãnt zoa zo "höachra" da zimbar zung.

'Z izta eppaz ändarz bobar mochan nèt vorgèzzan, un iz ke schraim eppaz in da zimbar zung, vor vil laüt bodase nèt ren, vil vert iz destraz baz rense. Di "zait" von "geschràiba" iz nèt da sèll von "geréda" un asó springenda auvar gántz schümmane tèkste un gedicht geschribet vo laüt bobaraz hettatn nia impitet. Di ünsar nachparn von Simm un Draitza Kamoünder vil vert ren biane azpe biar ma sa hãm sichar geschribet vil vor in prais. Dar prais Tönle Bintar hatt sichar genempart vil laüt dar zung un ditza iz o eppaz bichte.

Bia bartar gian vürsnen disar prais? 'Z berat schümma azzar magat krescharn un khemmen z'soina a bichtegar vairta vodar zung un o a bèrkstatt vodar zung bodase pintet pitt ändre zungmindarhaitn. In ditza puach venntar alle di tèkste un gedicht, in di drai zungen von zimbar, boda soin khent darkhennt von djar 2011 atz djar 2019.

Tria, 8 von hochnach von djar 2021
Ermenegildo Bidese

Introduzione

10 anni di concorso letterario *Tönle Bintarn*: bilancio e prospettive

Il 2021 è l'anno in cui ricordiamo i 100 anni dalla nascita dello scrittore asiaghese Mario Rigoni Stern (1921-2008); per una fortunata coincidenza è anche l'anno in cui esce la presente raccolta di testi in cimbro risultati vincitori al concorso di scrittura *Tönle Bintarn*, intitolato a uno dei personaggi più noti dei romanzi di Rigoni Stern e organizzato dal *Kulturinstitut Lusern* a partire dall'anno 2011 su proposta dell'allora Commissione Scientifica dell'Istituto. Per queste e altre ragioni è tempo di tracciare un bilancio, anche numerico e di rivolgere uno sguardo al futuro dell'iniziativa.

In questi 10 anni ci sono state nove edizioni del premio, una per anno, a parte il 2015. I componimenti ammessi al concorso, in questo decennio, sono stati ben 153, suddivisi in questo modo: 36 in cimbro settecomunigiano, 47 in cimbro tredicicomunigiano e 50 in cimbro di Luserna. A quest'ultimo vanno aggiunti altri 20 lavori appartenenti alla sezione Junior istituita a partire dall'anno 2016. Se si escludono le opere della sezione Junior la media di testi letterari partecipanti per edizione è di circa 15.

Come si è già accennato, a partire dal 2016 il concorso si è dotato di un nuovo regolamento. Nelle prime quattro edizioni, infatti, il premio – *da goldane lint* – veniva consegnato al primo classificato tra i racconti in gara, indipendentemente dalla varietà di cimbro in cui l'opera era stata scritta, seguivano poi altri quattro premi, a seconda del punteggio ottenuto. Dal 2016, tenendo conto anche della diversità sociolinguistica in cui si

trova la lingua cimbra nelle varie comunità, si è deciso di assegnare tre primi premi ex aequo, uno per ogni varietà di cimbro, a cui seguono altri due premi per il quarto e il quinto classificato. Oltre ai 5 premi previsti qualche volta la giuria ha assegnato anche la menzione speciale sottolineando il valore particolarmente originale di una composizione.

Per favorire la partecipazione di scolari e studenti, con il nuovo regolamento del 2016 è stata istituita, inoltre, la sezione Junior per la varietà di Luserna per scolari e studenti per elaborati dedicati alla trattazione di argomenti quali la storia, le tradizioni e la cultura della Comunità Cimbra di Luserna e degli Altipiani Cimbri, l'ambiente e l'economia, le altre comunità e minoranze d'Italia e d'Europa oppure per racconti inediti. Come già detto, in questi 5 anni sono state inviate 20 composizioni in questa sezione, per una media di quattro a edizione.

In questi anni diverse persone si sono succedute nelle commissioni di valutazione. Per i 7 Comuni sono stati componenti di commissione Sergio Bonato, Remigius Geiser, Luca Panieri, Giovanni Vescovi, Oliver Baumann e Umberto Patuzzi, per i 13 Comuni il compianto Giovanni Rapelli, poi Dario Valbusa, Antonia Stringher e Nicolò Boniolo, per Luserna Adriana Pedrazza, Maria Nicolussi Moro, Nadia Nicolussi Paolaz, Maria Rosa Gasperi, Walter Nicolussi Zatta, Gianni Nicolussi Zaiga e Andrea Zotti. Inoltre, sono stati componenti esterni Silvia Dal Negro (Libera Università di Bolzano), Luca Panieri (Libera Università IULM), Patrizia Cordin (Università di Trento) e Alessandra Tomaselli (Università di Verona). Durante gli anni il sistema di valutazione è leggermente cambiato. Mentre nelle prime quattro edizioni la commissione era formata da due componenti esterni e da un esperto per ogni varietà, i quali assegnavano ognuno al massimo 10 punti, dal 2016 in poi si è deciso di rafforzare la dimensione specifica delle varietà inserendo un solo componente esterno, ma aumentando a due i membri per varietà. Sempre con il regolamento del 2016 si sono uniformati i criteri di valutazione, sui quali i commissari sono chiamati a pronunciarsi rispetto alla singola opera. Essi sono:

- a) omogeneità ortografica, correttezza grammaticale e proprietà linguistica rispetto della varietà;

- b) ricchezza lessicale e varietà d'espressione;
- c) valore estetico della composizione;
- d) innovazione rispetto al soggetto letterario trattato e originalità nella trattazione dell'argomento;
- e) modernità della lingua e peculiarità della struttura di composizione.

Per la sezione Junior si è, inoltre, stabilita la possibilità di presentare l'elaborato in forma grafica con testo di corredo.

Per quanto riguarda le tematiche trattate nella sezione letteraria, è interessante notare uno sviluppo da temi e argomenti più tradizionali quali la guerra o le vicende del passato ad argomenti più innovativi come l'immigrazione, il futuro, e, nell'edizione del 2020, la pandemia da Coronavirus. Non sono mancati neppure veri esperimenti letterari con l'utilizzo della forma poetica o di un misto tra poetica e prosa oppure attraverso vari espedienti grafici. Questo dimostra una volta di più la capacità della lingua cimbra di essere usata non solo per descrivere tematiche tradizionali, ma anche soggetti moderni e contemporanei. In questo si realizza una delle idee fondanti il concorso, ossia la promozione di una scrittura in lingua cimbra capace di promuovere il valore estetico del testo cimbro, che utilizza, quindi, la lingua non solo per la comunicazione di informazioni, ma anche e soprattutto per l'evocazione interiore di immagini, suoni e sentimenti, in una parola, per la costruzione di mondi letterari. In questo il premio Tönle Bintarn, nel suo piccolo, ha contribuito in modo importante alla promozione della lingua cimbra, diventando un vero e proprio concorso letterario.

C'è un ultimo aspetto che vorrei sottolineare. Per sua natura la scrittura, e ancora di più la scrittura letteraria, offre la possibilità anche a chi, per diverse ragioni, non ha la possibilità o non è in grado di utilizzare regolarmente la lingua cimbra in forma parlata, di accedere ad essa e di interagire con essa, dando a chi scrive un canale per esprimersi in cimbro. Questo, alle volte, può suscitare sorpresa e anche disappunto, che, cioè persone che non usano quotidianamente il cimbro lo scrivano o che le loro opere arrivino anche a rientrare tra quelle premiate, tuttavia, bisogna tenere presente, che proprio questa è la

situazione in cui si trovano il cimbro settecomunigiano e tredicicomunigiano, ed è anche la situazione, che ha consentito in questi anni a diversi partecipanti della varietà di Luserna di riavvicinarsi alla lingua cimbra potendo esprimersi in essa attraverso le opere consegnate al concorso. Anche in questo senso, quindi, il premio *Tönle Bintarn*, è diventato un volano per un recupero della lingua, dalla scrittura all'uso orale.

Infine, quali prospettive per il concorso? Auspicabile, dal mio punto di vista, sarebbe un approfondimento della dimensione letteraria della lingua cimbra, per esempio costruendo attorno al concorso una vera e propria festa della lingua, coinvolgendo scrittori di altre lingue di minoranza o, addirittura, organizzando delle vere e proprie *bèrkstatt* o dei seminari di scrittura in lingua cimbra anche collaborando con altri concorsi simili. Infatti, come insegna la storia anche delle lingue maggiori l'ambito amministrativo e quello letterario sono i due polmoni con cui la lingua respira, si sviluppa e cresce, tanto nel lessico quanto nelle strutture grammaticali. Con questo auspicio presentiamo la presente raccolta dei racconti premiati durante tutte le edizioni del *Tönle Bintarn* in tutte e tre le varianti storiche della nostra lingua, anche come segno di una storia linguistica comune e dello stesso concorde destino di queste antiche comunità, sorelle care.

Trento, 8 gennaio 2021
Ermenegildo Bidese

Tönle
Bintarn

02011201

Viola Nicolussi Golo

Primo classificato | Variante di Lusérn

'Z Ròsele un soi Khinn

'Z Ròsele, in sèll mòrgas, iz augestànt palle. 'Z hatt nèt gehatt vèrt 'z stiana no in pett, dar slaf iz gest vorgànnt. Di khua hatt gihatt zo khelbra, 'z soinz gest zboa tang bosase hãm gihüatet, si un 'z Khinn. Da lest nacht 'z baibe izzen nèt gètt patze, 'z iz gânt inn un auz von stall, ma 'z iz lai sa gest takh un allz iz no gest stille. Di khua izzese boll gidrent, benn aft ummana un benn aft d'andar, ma von khalbe njãnka in satn.

Azzta di Ròmma nèt hebat gekhelbart vor 'z iz gest mittartage, hattz gimurmlt 'z Ròsele, hebatz girüaft in vetrenàrdjo.

'Z Khinn o izzese gest auzdarbekht un hörante di muatar tritzln hintar un vür, hattz girüaft: "Mãmma, mãmma, iz ampò gebortet 'z kèlple, umbrómm hastome nèt girüaft? I hãn gemacht an söllan intrüam..."

'Z Khinn, asó hatten khött di muatar, un asó izzese gihoazt vor daz gântz lånt, izzese bidar gezoget untar in dekhan. 'Z iz gest bintar un dar bint hatt gefuket nidar pa khemmech un inn pan altn spirèlln.

'Z Ròsele iz gânt nidar in hoff zo nemma no a par tesla umbrómm pinn sèlln boz hatt gihatt boróatet in abas pellar, izze nèt gest guat zo macha vängen 'z holtz.

Oh, azta no berat gest lente dar Karl, sichar hebatar nèt gilazt vriarn soine baibar. Dar iz augistànt vorda hatt gisunk dar hã, z'zünnta 'z vaür. Balda 'z Ròsele hatt offengitãnt, a bötta an oage, un dena, zen minüttn spetar, daz andar, 'z haus iz sa gest schümma inngebèrmp, un, vorse iz gilãnk zo djukha auz

von pett in earst vuaz, dar Karl iz gest afti tür pinn barm kafè: gerstarn kafè, in guat hattmen gehaltet vor da alt nona un vor di khua balze hatt gekhelbart. Sichar, ditza pan bintar, baldar iz gest humman, umbrómm ka längez balda iz auzgevrort dar balt, hattar augivånk soin rukksakh un iz gânt übar di bèlt z'arbata. Inn rukksakh, dar Karl hatt drinngehatt bintsche arme sachandar, a paran ordénjo, an tòkko khes un a hertez proat, vor in viazo, ma dar hatt nia auzgelazzt a foto von Ròsele un von Khinn.

Sa soinse gehaltet gearn, un 'z Khinn iz gest a geschenkh vo Gottarhear, gerift balda 'z Ròsele hatt pensàrt ke aromài hebatz lai gezügl kelbar un goaz vor hërta. Un anvétze est izta gest, daz sèll khinn, balda niamat mear izzesen impitet.

Balz iz gebortet, dar Karl iz gest humman. Oh Lamadånna, bellana grazia du hasten gètt, zo lassanen seng bortn soi Khinn.

La grazia iz nèt gânt lang, dar arm männ iz darkrånkht un zait an bintar, izzar gest gesünt un toat. Dar hatt ågiheft zo huasta, hërta mearar un hërta bisrar, bazzar nèt hatt auargedjukht in di sèlln månat. Dar taüvl, boda nèt iz gest gilånk zo haba soi seal, hatten givrèzzt in laip. Ma dar Karl hattzen nèt gètt gebünnt, dar hatt gipetet un nia, nia izzen auzvonkânt an vluach, bidar ånka, vil vert gesotzt nidar in hoff, hattar geschauget durch afte Åndarnpèrgn un hatt gehoket zuar in hümb! "Bo pisto, bo pisto, baz billdo vo miar, Gottarhear!!! Lazzme gian, lazzme gian, i haltz neméar auz!" 'Z Khinn izzen hërta någest, in vatar, in di sèlln lången krånkhan månat bodar iz gest da humman, azpe soi schatn.

Dar Karl hatt gihatt a sölla schümmaz buritschlatz har un 'z diarnle iz gistânt urn zo strelasen auz... pezzar berat khön ke dar männ hattz auzgihaltet urn un urn, umbrómm niamat åndarz hatten gimak leng di hent in har. Dar berat khent töbekh. No baldar iz gest khlumma, balda soi muatar hatten gibollt auzmachan di tschöttela, 'z soinda nèt gest "sciampo per capelli ricci" odar balsame in da sèll zait, dar arm Karl iz inkânt zo lugàrase nidar in khèldar vodar altn Katì, inn untar in bege von hoff. 'Z püable, in tunkhl rovólt, hatt gischnattart vo vort un vo vrost, ma allz hebatz auzgetrak, pur nèt zo lazzanen leng di hent in pa har.

In sèll bintar, boda dar Karl iz gest humman krånkh, 'z Khinn hatt gelirnt bia zo macha di snearoaf, un di slitn, ma daz peste iz gest linnen machan di fikarla pinn nuzzpuam. "Pinn sènnen" hattaren khött dar arm vatar: "Barstome mang rüavan daz abas, balde bart soin gânt zo venna in SèllAuDom, bodame sovl lazzt patirn abe da".

'Z Khinn hatt nèt vorstånt bo dar berat gânt un benn 'z hebaten gimak rüavan, ma pinn fikarla izzese asó gegòdart ke 'z izzen njánka sovl agânt zo vorstianaz.

'Z Ròsele, in sèll gevrorate mòrgas, hatt pensàrt in Khinn, in Karl, un zoa nèt zolazzase seng gaüln, balz iz gikheart bidrømm humman pinn tesla un hatt gihatt gemacht rinvenirn 'z vaür un übargilekk in havan vor di khua, hatz ågiheft zo hakha nidar tschovölln. "Vor in vormaz", hattze khött in diarndle bodar hatt givorst, vodar khåmmar auz, 'z iz no gest kartza khalt zo lazza in barm padjü, bise iz gest gânt auz von sinnen, tschovölln mòrgas in aldar vrüa antânto azze hatt gipitet azzta khelbar di khua.

'Z Khinn iz nèt gest stokhat, 'z hattz boll gebizzt umbrømm 'z baibe hatt augehakht di tschovölln, ma 'z hatt nèt geböllt machan schemen di muatar zo khöda ke 'z sikse gaüln.

In sèll mòrgas iz gest khalt, un, pittar khua boda hatt gihatt zo khelbra un pinn khalbe bodasan nèt hatt giböllt bizzan zo khemma aft disa bèlt in an söttan trauregen tage, izzta nicht gest zo impàitanen guatz.

Darzüar, da sèll nacht, 'z khinn iz gest gânt in an intrüam von vatar. Dar iz gest djung un gesünt un hatten zuargedet. "Liabez moi Khinn, sai nèt traure, palle barpar machan näüge fikarla un du barstme bidar mang streln". "Oh tatta, ma i hån nèt gefikart, bia hasto getânt zo venname alz ummaz?" "Liabez Khinn, gidenkhtar ke ber 'z haltete gearn, vorliarte nia..." Un sèmm iz auzdarbekht allz gesbitzt, biz ånka iz gest a djatzèra.

Balz iz inngest schümma gebèrmp, 'z diarndle iz augestânt un iz gânt auz ka dar muatar, boda no hatt nidargehakht tschovölln, zo kontàranar bia un baz 'z izzen vürgestkhent in slaf. 'Z Ròsele izzese lai gesenk un hatt gebitschl an Rèkie. Dena, schaugante å 'z Khinn hattz khött: "Az mucht soin, azzta gea 'z khalbe". 'Z diarndle iz darstånt, "bia 'z khalbe", baz hattze geböllt munen di muatar. "Ah, haüt izze nèt allz aft daz

soi, si hakht nidar tschovölln in aldar vrüa, si bill azzta gea 'z khalbe, ma bo boaztmaz nèt, mah”.

“Dei màmma, geabar in stall, alóra, vorz geat dalbång, 'z khalbe, magàre nidar pa hoff geràde in di metzegarai von Peatar”. Asó hattz khött lachante 'z diarnle, ena zo vorstiana, odar, furse, ena zo bölla vorstian.

Saiz azpe 'z hatt giböllt, in sèll mòrgas di khua hatt gikhelbart a schümmaz stiarle, sbartz azpe dar kholl, boda iz gistánt lai zo vuaz un hatt ägiheft zo taida no vorda di khua hatt nidar gihatt in barm kafè, dar guat, pinn boi.

Dena iz gest allz a gelóava, baibar un mánnen, inn un auz von stall, pittar tschela von havan, pittar dekh zo dekha 'z khalbe, pinn gestarn kafè vor 'z Ròsele, a baibe alúmma pittnan khinn un pittnar khua. Un est pittnar stiarle.

'Z baibe hatt ägeschaugè 'z vich ena zo reda, gerekht azpe a khertz, pinn oang khalt un pinn hent plabe, asó azpe se se hatt gidrukht ummana pittar ändarn. 'Z hatt gestrenzart di trialn, gezoget tiaf in atn, un asó azpi na khertz zorgeat atz vaür, 'z baibe iz umgivallt.

Di baibar soin lai gelofft pitt ändarn kafè, guatn disa bòtta, un hokante ummana zuar dar ändarn, iz gest allz a “trakk vort 'z Khinn, nemmp 'z Khinn, 'z impresionàrtze”.

Dar metzegar, dar uantzege boda nèt hatt gehoket un boda nèt iz gelofft hintar un vür, hatt genump 'z diarndle panar hánt un hatt khött: “Ai bela, haüt moi spusa khocht da patàtan pult”.

Un 'z Khinn izzen nagánt, ena zo reda.

'Z Ròsele izzese augezoget, niamat hatt vorstánt bazzen iz vürkhent, daz müade, hãmisa alle khött un pensàrt. 'Z iz nonet a djar boda dar Karl hattze gelazzt alúmma pittnan diarndle un pittnar khua. Ummana alúmma, umbrómm dar stall iz gest khlumma. Un ke di khua hatt gikhelbart in fevràro, senónnda, azze no hebat gihatt 'z sboi, hebatze lai gemocht süachan zo geba vort 'z stiarle, un di merként azza seng ke ma hatt gech, höslnde. Ber da hatt 'z sèkhle von gèlt in da innate gadjöff von rokh, hatt nèt platz vor 'z hèrtz.

'Z Ròsele, balz allz iz gest verte, iz gánt aftn vraithof, un alle hãmz gesek atz grapp von Karl, augeluant azpe a vaücht, ena zo reda un ena zo mövràse, pinn oang geràde atz aisran

kraützle. 'Z iz sèmm gestànt a baila zait, dena, sovl bize berat auzdarbekht allz in an stroach, hattzen gezoget in schiàll attn khopf un iz gekheart bidrùmm humman. Da sèll nacht, 'z baibe hatt nèt zuargelekk oage, un njànka di nècht boda beratn nàkhent: 'z Ròsele, von sèll tage vort, hebat neméar geslaft.

'Z iz bidar gest palle längez, in di bisan hattz geplètz, un 'z Ròsele, 'z Khinn, di khua un 'z stiarle, soin vürgànt azpe sa hãm gemak. Sichar, 'z soinz gest schaülane zaitn un beratndarar khent no sberarne, ma niamat alóra halt gemak gloam daz sèll boda hatt kontàrt da alt nona: "'Z bartnda khemmen traurege djardar, 'z barta nicht mear soin z'èzza un in di èkhar barta nicht mear aukhemmen, dar taüvl bart auzvorprennen allz, un di prüadar bartnse töatn ummaz pinn àndar azpe njànka di vichar soin guat zo tüana." Ékko, dise soinz gest di zaitn boda beratn khent, nicht guatz vor daz sèll khlumma lånt vorgèzst von Gottarhear. Ma disa iz an àndra stòrdja.

Di sbestar von Ròsele iz gest z'stiana in Squizzera, un sèmm, hattze gemacht bizzan, hebata gemak vennen arbat 'z Khinn, boda aromài iz gest au a schümmana diarn.

Vången au un gian übar di bèlt, lazzan di muatar, di khua, da alt nona, in Kati, in metzegar, in hoff, iz bol gest traure ma vor 'z Khinn hattz parirt soin daz peste sachan zo tüana.

"'Z khintmar vür sber, muatar", hattz khött 'z diarndle, "ma i pin sichar ke dar tatta bartmar soin nãmp durch in Squizzera o."

'Z iz gest dar tage von kaudiãno von vatar un in sèll mòrgas 'z Ròsele iz augistànt, azpe alle tage. Ma mage nèt khön ke 'z iz darbekht, umbrómm, azpe alle di nècht, da sèll o, hattz nèt zuargilekk oage, ma 'z iz auzkhent von pett un iz gânt zuar in heart z'zunta 'z vaür.

Allz in an stroach hattz gihöart a ramaschàda ar pa khemmech. Un dena nicht mear. In quéla, afti lastra von vestar, hattz gesek a liachtle birbln durch un her. 'Z baibe hatt lai gipetet an Rèkiemetèrna un izzese gisenk. 'Z liachtle, azpe 'z iz gest khent, asó iz gânt. 'Z hatta nèt giböllt pensàm, 'z Ròsele, ma 'z hatt sa gebizst allz. Bia un bo, ditza nèt, ma baz, baz, ditza bol, ditza hattzez gebizst.

Dar intrüam hatt nèt gevelt, oh Karl, di intrüam velnse nia.

'Z Khinn, in sèll mòrgas, iz darbekht allz gevort, biz ànka iz inngest barm, di muatar hatt gihatt gezüntet 'z vaür un

ü bargilekk in kafè. “Måmma, måmma” hebatz geböllt rüavan, ma ’z bort izzen darstikht in di gorgl. ’Z Ròsele iz gilofft zuar in pett, ’z Khinn hatt gihatt di oang gibeart von schrakh: snattarn vo vrost un nèt soin guat zo reda iz nèt schümma vor niamat. Ma daz birsarste iz gest da sell khelte in gântz laip, di vüaz un di hent soin gest aizökkela.

’Z baibe iz lai gisprunk atz vestar zo rüava in Katì, nidar in hoff. Un dena izta girift dar dokhtur, dar faff; dar metzegar, da alt nona, alle soin zuargilofft. “Oh Gottarhear”, hãmsa gipetet di baibar: “Ditza nèt, ditza mastoz nèt zuarlazzan, nèt in Ròsele, nèt ’z Khinn”. ’Z Ròsele izzese nidargilekk nãmp in diarndle, zo darbèrmaz pitt soin laip, un dena, laise laise, hattz gisunk an altz kantzüle, daz sell boda dar Karl hatt hërta augesunk in Khinn zo machaz intschlàvan, balz iz gest khlumma un balda ’z lem hatt parirt soin no allz zo leba: “Laise laise, liabez moi Khinn, laise laise”. Alle hãm gesbiget, ’z hatta njãnka niamat mear gipetet. Alle soin gest stille, augiluant au nå in an pett, boda na muatar hatt gebiaget soi Khinn. Dena, azpe dar per bodase djukht zo difèndra di khlumman, ’z Ròsele iz augesprunk un hatt auzgètt an hokar zo macha zittarn di altn maurn.

Est iz gest allz verte, ’z Khinn hebat neméar gihatt zo giana in Squizzera, di tang boda ’z lem hatten gehatt vorhoazt balz iz gibortet, soin gest khent gestolt vor hërta “Setticemia”, hattar khött dar alt dokhtur, un dar faff hatt geschüttlt in khopf.

In stall izzta gestant ’z stiarle, ’z Ròsele hattz gebizzt, no von sell schäula tage vo fevràro, ke ’z berat gestãnt pittnar khua un pittnan khèple.

’Z iz khent alt, ’z baibe, un hatt neméar geslaft. Alle abas izzese gesotzt auzzalt in tor un hatt geschauged durch zuar in Åndarpèrng un alle abas hattz gepitet zo hõara di fikarla von nuzzpuam. Ma ’z iz hërta gest ’z gefuka von bint boden hatt gemacht kompanjia.

Fin in sell abas, balda di sunn iz lai gest gânt oine übar di pèrng. In sell abas, di fikarla hattzese gihõart, daz alt Ròsele.

Dar metzegar hattz givuntet asó, gesotzt atz penkhle, vorã in tor. Est hattz gemak slavan.

’Z iz gest in tage von kaudiãno von Karl un von Khinn.

Walter Nicolussi Paolaz

Secondo classificato | Variante di Lusérn

'Z faifle

Di sunn iz någebest zo giana oine hintar in pèrge un daz lest liacht von sèll barm tage hatt gehatt ågezüntet in hümbel von herbest un hatt geglenzteget attaz liachtege plèch boda di arbatar hãm gehat gelek uminùm in khemmech. A schümmandar khemmech, augemacht pitt khnottn, azpe di sèlln vo dise djar, ma någe, azpe allz daz åndar.

Dar eltlate mًاnn hatt ågeschauguet kontént 'z haus vo soinn altn. Sa hãmzen gehatt khött ettlane in lånt ke dar hatt gehatt getânt gerècht zo richtaz auz daz sèll alt haus boda iz någebest abezovalla.

Di arbatn soinn gebest verte un 'z haus hatt neméar gelicht, njãnka vo baitum, in sèll boden hatt gesek bortn, pittar sèlln altn khnöttan stiage ke aniaglana bòtta boma sait gânt nidar un au hattmase gehatt zo vörta, mearar baz allz pan bintar, balda atti stèpfln issese draugemacht a lispale ais, un pittn sèlln altn gepükhate maurn boda hãm gètt z'ezza in rakh un dar bermat boda iz hèrta augebakst hoach ka långez attn barbakò, untar 'z vestar vo dar khãmmar.

Pittn oang dar mًاnn hatt gesek allz någe, di schümman maurn, alle geràde un apéna gebaizart, da lèrcharn sparångl boda hatt inngezoünt in någe pontesöl un da groaz stiage, di liachtegen spirèlln boda inn hãm gehaltet schümmane dikhe lastre, zo halta auz in vrost balz berat gânt bint un snea, daz någe tach, pittn dikhan travan un pittn tunkhln kuppn boda hãm gehatt genump in platz von boróstegate plèch, voll löchar, ke balz abeizkhent in zikkln, azzma sait gânt au atti tetsch,

hattma gehatt zo tüana zo darkhenna bima sait odar mindar schèrm.

Allz ditza hattarz gehatt sèmm attovorå, un hattz gemak seng, ma innzalt soin hertz izta hërta gebest soi altz haus, 'z haus bodar iz gebortet, bodar hatt ågeheft zo giana ummar, bodar iz gekreschart, boden hatt gesek khemmen roat da sèll bòtta boda soine oang un di sèlln vodar djungen diarn boden hatt gevàllt soinse bokhént, daz eltarste haus von lånt, håmsen hërta khött baldar iz gebest khlumma, un vor ditza izzarse hërta a pizzle geschemp.

Alt iz sichar gebest daz sèll haus, un alt izta sichar gebest o daz sèll khlumma hültzra skèttele bodar hatt gehatt gevunten lugàrt inn hintar in travan, in tage bosa håm abegeputzt di tetsch.

'Z izta augebest alla dar sòrt atta sèll tetsch untar in vauln travan gepükht un gevrèzst vodar zait, sachandar vo balda soi vatar iz gebest djung, un no hintarbart, geplèttra vo soin non boma nimmar mear hebat pensàrt no zo venna!

Balsa håm vortgezoget in sèll boróstegate khezzl boda hatt gehatt mearar löchar baz a saigar, hattarz gesek auarvantzàrn, inn in kantòu, hintar in lest traf. Ber boastz vor biavl zait 'z iz gebest sèmm!

A khlummaz bostóapaz skèttele gemacht pitt holtz. Dar hattz augenump un abegebischt pittar hånt, laise laise, sovl be'z berat gebest augemacht pitt zükkar. 'Z lükhle iz gebest zuargespèrrt pittnan khlumma hekle boda hatt inngévånk a gepükhaz negele un di khlumman lömmla soin gebest a pizzle borósteget.

Baldarz hatt gehatt postàrt attn tisch vo dar khuchl, hattarz ågeschauget gerècht un soine oang håm gesek hintarbart in di zait vorgånnt; da hån gesek laüt boda di sèlln altn maurn håm furse njånka nia gehöart atn odar trizzln inn un auz, un baldar iz gebest nå offezotüanaz, håmen gezittart a pizzle di hent.

'Z lükhle iz offekhent dèstar un di sèlln altn boténfate kartn boda soin gebest drin in skèttele, alle voll geràdege liachtege rigela pitt khlummane pümbela ågehenk pitt gántz khurtze sbentzla inn zbisnen, håm gesmekht vo gedorrte sbem.

Ke 'z iz gebest geschràiba vo musika hattarz boll gesek subito, un att ummaz von sèlln kertla hattar darkhénnt o bela musika dar hatt gehatt attavorå in oang: a gántz bichtege melodia, pittn

nòtn bada soin gânt zovorlùr in di fitzan vodar zait. Bia bartnsa hãm getânt zo riva au att soi tetsch?!

Dar iz gestânt no mearar gebetart pittn maul un âna börtar baldaren hatt gevuntet in di hent daz ândar sachan bada iz gebest drin in skëttele, inngemudlt in a tüachle, lugàrt untar in kartn.

'Z hatt gelicht in an faifle, ântze, zo khödaz pezzar, in an halm faifle. 'Z hatt parirt ke affna sait hatten gemengt 'z dekhele, un ke di khlumman aisandla boda hebatn gemocht faivan plasante in di sèlln khlumman löchla, soin gebest azpe di dünnen durrn raisla vonan lèrch, da beratn vortgeprocht azmen hebat dringetroft.

Ja, 'z iz gebest gemacht azpe a faifle, azpe di sèlln faifla boda, in di djar vorgânt, di Santa Lutzia hatt a tiabas a bòtta gelatt drin in pjatto pa dar nacht un boda in tage damâ di khindar hãm gehatt in maul vo morgas fin abas, ke 'z gefäiva, azmaz hebat gemak hoasan asó, iz khent auar pa oarn.

Pitt disan khlumma ordénjele in di hent un pittn oang attaz sèll boda iz gebest geschribet attaz tunkhl kertle, hattzen parirt zo flattra hintarbart in di zait vor dèstar zboahundart djardar.

Di earstn khlummane flökla soinse postàrt laise laise atti lestn rötlatte löapar von khèrschpuam boda no hãm gehaltet hert un soin nonet gebest gevallt danidar.

'Z hatt parirt ke di sèlln liachtegen tökkla hümbel hãm nèt geböllt sbern attaz sèll boda no iz gestânt von herbest un ke dar bintar hatt schiar gevörtetze zo treta vür, ma dar djung mãnn hattz gebizt ke dar sèll beratn gebest soi lest tage arbat; in aldar vrüa beratnsa partirt zo kheara bodrüm da bumman.

A schaulana arbat iz gebest da soi. Dar hatta nèt gehatt gelek vil zo vorstiana vo baz sa hãmsen gehatt gevoalt! Inn untar di earde, gegrabet azpe di büalar, zo stütza pitt hültzrane saüln di engen galerie boda di ândarn arbatar hãm gemocht trizzln durch un her fin azta auzzalt di sunn hatt no geglästart un hatt gemacht glentzen di sèlln liachtegen khnottn voll saltz.

Dar iz gebest müade; müade ma kontént.

Daz sèll djar iz gebest da earst bòtta boda ettlane djunge mãnnen hãm gemocht gian vort von lånt zo gebinnanen eppareppaz.

A lãngar viazo, a sbera arbat, a khnopf in di gorgl un zeacharn boden hãm gemacht bèzzarn di oang balda datz abas izzen khent in sint soi huamat, soi lant, soi haus, da sell nauge stiage gemacht pitt schümmane baize khnottn. Biavl vert bartarse soin gesotzt attaz lest stèpfele, un pittn sinn boden iz vonkãnt hoach obar in bolkhnen un 'z hertz boden hatt getembart innzalt, hattaren vürgestèllt zo habase sèmm nãmp, attavorã, di hent in di hent un di oang in di oang.

Dar iz nagebest zo pakha zuar soi armez geplèttra baldaren hatt gevuntet in di hent, åna njãnka zo barnaz, daz sell khlumma ordénjele bodar hatt gehatt gevãnk geschenkht in sell sunta abas balsase soin gebest gevuntet vor da lest bòtta in di khirch zo faiva in alt orgl.

Di musika hatten hërta gevãllt, no vo baldar iz gebest khlumma au. Ettlane djardar vorãnahì, dar sell djung faff, boda iz gebest khent auar von tal, hatten gehatt gelirnt vil sachandar. Biavl urn atta sell khlumma alt *spinetta* bodar hatt gehatt inn in khémmarle, durch in di kanãnega! Dar hatt gehatt gelirnt lesan di nõtn un faivan desedeguàl, ma daz sell boden hërta hebat gevãllt mearar baz allz beratz gebest soin guat zo schraiba di musika.

Laise laise, pittar zait, hattar gehatt ågevãnk zo khemmada drauz un est beratar gebest guat zo schraiba aniaglana dèstra melodia bodar hebat gehõart odar boden berat khent in sint.

Da sell nacht o, baldar nèt iz gebest guat zo intschlava vo bea in rukkn un hatt gehatt augemocht stian zo macha zboa passan, segante glãstarn di stèrn in an schümman tunkhln hümb! auz pan khlumma vestarle vo dar barãkk, izzen khent dar lust zo schraiba.

Dar izzese gesotzt danidar auzzalt, un pittn oang boda hãm gemacht fadige zo darkhenna di rigela, hattar ågeheft zo vãnga di nõtn boden soin geflattart uminùm azpe khlummane gevèrbate sarèttela, un hattze gemacht postàrn atta sell boruntschate kart, asó azza se o hãm gemak slavan azpe alle di åndarn sachandar, vest in da sell tunkhl nacht.

Sèmm, in khlumma lentle bosa soin gebest gerift balda nonet iz gebest zorgãnt allar dar snea, in djung mesnar hattaren gehatt gekhennt balamång subito un, baldar hatt darvèrt ke dar faift in orgl o, hattarda nemèar gesek dala kontentétza.

In biane zait soinsa sa gebest azpe tschelln un di sunta abas, baldar iz gãnt ummar vorsante z'zega beda epparømmmaz hatt

gehatt gesek in Fränz, di meararstn vert hattaren gehöart khön ke dar iz au in di khirch zo faiva.

In lest abas bosase soin gebest gevuntet, baldar hatt auargezoget vodar darzèrrate gadjöff di sèlln augepükhatn kertla, hattarse schiar geschemp zo legasen sèmm attavorå un zo vorsanen z'sega besa mögatn provårn zo faiva pittn orgl bazzar hatt gehatt gehöart pittar seal in tunkhl vo dar nacht.

'Z iz gebest alóra bodaren hatt gehatt geschenkht 'z ordénjele.

Dar hatten gehatt khött ke 'z iz eppaz naügez, boda zuar iz khent boastar njänka vo bo, un boma möge no nemmen bovråll boma ummargeat, un hatten gehatt gelirnt zo plasa drin in di khlumman löchla asó azzar vo sèmm vür hebat gemak lüsnen pittn oarn o bazzar sa hebat gehatt gehöart pittn hertz.

Pittn sèll khlumma dingele in di hånt, dar djung månn hatt gerift zo pükha zuar soine arme stratzan un, baldar hatt gehatt verte un hatt geheft in khopf, hattar gesek ke auzzalt in vestarle hatz augehatt gehöart zo snaiba un an andarz rötatlatz löaple, laise laise, iz geflattart vort, gedenkhante alln ke dar bintar iz bidar någebest zo khlopfa atti tür.

Di nacht hatt sa gehatt lugårt untar soin tunkhl måntl daz gântz lånt un dar snea hatt gehatt gedekht pitt soin baiz laila alle di tèchar uminùm. Sa hãmz gehatt khött ettlane tage voranahì ke vor in tage vo Boinichtn hebatz gesnibet. Baz vor a Boinichtn beratze gebest åna snea!

Inn dèllant izta ågebest di television ma dar eltlate månn hattze njänka gehöart, asó azpe dar iz gebest gevånk zo schauganen å daz sèll alt "halbez faifle", gesotzt atta naüge poltróna von studjo bodar hatt gehatt auzgezoget sèmm boda inaran bòtta izta gebest di dispénsa, atta rècht, au zöbrest in stiång.

'Z hatten gevållt stian sèmm, gesotzt nidar, zo gedenkha di zaitn vorgånnt schaugante auz pa vestar oinegian di sunn hintar in Åndarn Pèrng.

Dar hatta nèt gehatt gelekk vil zo darvéra ke daz sèll khlumma ordénjele bodar hatt gehatt gevuntet au atti tetsch a pizzle zait vorånahì, iz gebest ummana von earstn *aeoline* boda soin gebest khent gemacht in Taütschlant, un ke von sèlln beratnda abekhent spetar alle di faifla vo haüt zo tage: di khlumman, lai pitt zen uantzege löchla, di *trémolo* pittn duppln löchla, un di gröazarn, di *chromätische*, pitt zbölf, viartza odar sèchtza löchla

un pittn schiabar, boma hatt gedrukht inn un auz, zo möga faivan alle di nõtn.

'Z iz neméar gebest azpe dise djar. Est, pittn Internet, in di zait von an plitzegar, hattma gemak vennen zo lesa vo alla dar sòrt un hattma gemak gian pittn oang anórt dar bèlt, åna njånka zo mövruse vo dar karége.

Dar hatt gehatt gevuntet o ke, haüt zo tage, soinda gebest groaze musitzistn boda pittn sèll khlumma strumént soin gebest guat zo faiva alla dar sòrt, hevante å vo dar musika *popolare*, un vürsnen pittn *blues, folk, country*, fin zo riva atti musika *classica* un, in di lestn zaitn attn *jazz* o. Groase nem boda hãm perfin gehaltet bichtege kontzèrtn durch da gånz bèlt.

Dar hebatz nimmar mear gegloabet!

Attavorå hattar gehatt di sèlln altn botenfate kertla o, un hatt gesüacht zo stèllanen vür in tage, vorlórt in di nebldar vo dar zait, boda eppanünmaz, pittn lapes in di hent, hattze gehatt geschribet.

Di oang soin någánt in liachtegen rigela un di dèstarn nõtn von sèll lied gekhennt in da gantz bèlt hãmnen gefift innzalt in khopf, baldar hatt gehöart ke auzzalt, atti televisióng, hatta ågevånk dar *Concerto di Natale*.

Dar hattz gestentet zo gloaba, un iz schiar darschrakht baldarda drau iz khent, ma di oarn hãm ågeheft zo höara bazzar iz någebest zo lesa pittn oang.

'Z izzen aukhent di hennhaut un, åna njånka zo barnaz, izzar augestánt un iz gánt inn dèllant pittn sèll alt faifle in di hent un hatt ågevånk zo plasa laise laise in di sèlln khlumman löchla un desedeguàl dar kòro hatt ågeheft zo singa: "*Stille Nacht! Heilige Nacht! Alles schläft, einsam wacht...*".

Remigio Geiser

Terzo classificato | Variante dei Simm Kamoüdar

Prèchtet dar Güllane Ekkelsturtzo

Liibate laüte, khennat-ar-mich?
Ich pin dar Güllane Ekkelsturtzo und ich hèrbighe in Komàun von Sleeghe.

Gadénkhet bool: in Komàun von Sleeghe anlöan, und in khòaz andarz tòal dar bèlte!

Hia leeb-ich in alle de bèllar un taaldar afan nòrt un zommòrgande vom Ëssen-Taale:

Sperbar-Taal, Biisen-Taal, Rèmaloch-Taal, Ekken-Balt, Tòoten-Eben-Taal, Raut-Taal, Lèrche-Laita, Rèndola-Taal, Köbele-Balt, Kheesara Meätta, Ghèlmar-Taal, Zebio, Nos-Taal.

Hèmmest saint-sa schön mèeror dan an miliuun jaar,
sodar benne ich han nemmèar gasécht in main vraünt, in Sbartzen Ekkelsturtzen.

Diisar hat vorlóart d ünzarn schön güllan plètzen fan rukken,
und hèmmest iss-ar gavèrbet allar sbartz.

Ar leebet schiar vorambräll in d Alpen,
badar nèt hia kan üzàndarn in de Hòoghe Ebane dar Siban Komàüne.

Dorveelt-ach nèt:

Ich pin nèt dar Bindate Ekkelsturtzo, an abetz-mann ambrälle,

ma hèrbighet èar òch aufar hia in de Siban Pèrghe.
Diisar is nèt dar main neganorste vraünt.
Ar ist-mar viil vrömador dan dar Sbartze Ekkelsturtzo,
an baarar pèrgar sobia ich òch.

Ja, z ist an kaif langa zait, az-ich leebe aufar hia,
z leste gavéntzarach vomm alten stamme;
èzzanten khèvare, börme, spinnare, korgnööle.
Benne riivet dar hèrbest-maanont,
ich vorpòrghe mich und stea logaart vor allen in bintar,
slaafanten fintz höövet aan dar mòajo.

Òona bòtta anlòan indarzàlt von zbòa òdar drai jaarn,
d ünzarn baibar leghent at-tar bèlte an khint.

In daü langa zait, ba ich leebe aufar hia,
is-ta gabeest hòrtan allez galàich in alle de jaar.
Badar denne, schiar zbòa tausinkh jaar èersinkh,
is khènt aufar hia in d ünzarn pèrghe an sèltzana laüte,
viil khriigare von Longobàrden,
ba habent gahàkhet abar an tòal von ünzarn bèllarn,
machanten kampigol un pèskoldar und aisen und èkhare
und haüsar un beeghe òch.

Z iar gaprècht is ganaamet “zimbrisch”,
z eltorste und höögorste von allen taützen gaprèchtarn,
und se habent-z ganützet un gahüüetet vor mèeror dan tausinkh
jaar.

Badar denne, darnaach me gròozen und urran khriighe von
1915-18,
dornichtet schiar alla de Hòoghe Ebane,
habant-sa laise laise galàzzet zo nützan-z,
und umme-naach me jaare 2000 saint-ta nòch gabeest mintzikh
laüte anlòan,
ba habent gamöcht prèchtan daü schööne und edalne zunga;
z leste gavéntzarach vomm alten stamme - bittana schante !

Badar nòch andare dinkh òch saint-ta gaschéghet i daü zait:

Im-me jaare 1978,
dar Hèere Prof. Trevisàn von dar Hòoghen Schuule ka Mòdena
met-tar sain fameejen und met-ten sain khsellen
hat-mich gadékhet abe im-me Tòoten-Eben-Taale.
Saü habent gatöötet zbölve von ünzarn khsellen,
und òan von üzàndarn, an gròozen und stërchen mann,
habant-sa gajùkhet inn in an bòtza prampen,
und sain laichez im-me prampen habant-sa galét inn in musèen
von Firènze,
vor “holotypus” met-teme nümmer 13456.
Un denne dar Hèere Prof. Trevisàn hat-üz ghèt an naamen in
latàin:

Salamandra atra aurorae.

(In daü zait, dar Sbartze Ekkelsturtzo ist scha gabeest ganaamet
Salamandra atra atra, un dar Bindate Ekkelsturtzo *Salamandra
salamandra*.)

Oh maine liibaten laüte,
ar möghet nèt klooban, baz is-ta gaschéghet,
benne dar Hèere Prof. Trevisàn
hat gamàchet drukhan und hat gapàndart de sain abedékkinghe:

Von ambràll in de bèlt de laüte saint khènt aufar in Komàun von
Sleeghe
zoa-zo snappan d ünzarn khselle un tóötan-se abe
òdar spèrran-se inn in an khlòaz gahèltle,
fintz-az-se sterban laise in de haüsar dar laüte !

Und von hòoghen schuuln is-ta khènt anti-an mann vom-me
viigar-gabizzeche
und hat gahàkhet abar an zaicha von vüüzen dar ünzarn khselle,
zoa-zo süüchan auz ünzar gaplüüt, un zo segan,
beele sainan d ünzarn neganorsten vraünte.

Denne, fan takh 11 vom-me mòajen im-me jaare 2007,
an khsell von maindarn vom-me Sperbar-Taale
hat gamàchet an sbèmpalle auz von hòome,

übar de zaüne vomm alten Austriche
orch in d Hòoghe Ebane me Bisalen, fintz in-z Postle-Taal.
Denórch habant-en gasécht zbeen viigar-bizzare von Niidarn
Lèntarn,
un denne habant-sa gamàchet drukhan de naüjekhot,
az bandare leeban auzonthiin vom-me Komàune von Sleghe
òch.

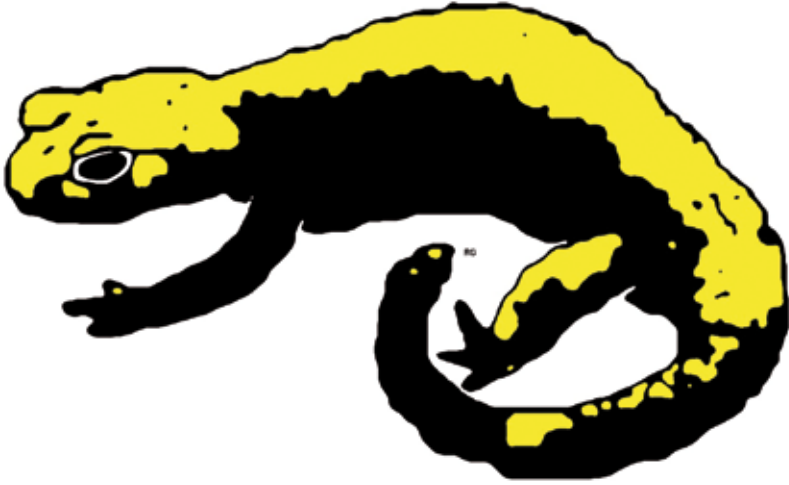
Un nòch eppasen andarast is gaschéghet in daü zait:
Viil-dar bèllar, ba ich hèrbighe, saint khènt gahàkhet abar,
und asò d èerda is dordèrret au von dar trùkhane;
bar haban nemmèar gamöcht leeban in dii saiten,
und von dèmmè òch saint-ta bolàibet khauma mintzikh dar
ünzarn.

Ja, z is gabeest an kaif pöosa bèlt,
und ich pin allar gafròant, az hèmmeest is gapézzart:

Hèmmeest, im-me jaare 2500,
khèmme-bar nimmarmèar gasnàppet von laüten,
ambrümme se saint gant sinnat,
un gavállant-en ambidar de alten bèllar met puuchen, tannen
und vaüchten,
und met-ten Güllan Ekkelsturtzen.

Und hèmmeest von naüjame prèchtant-sa z alte zimbar-gaprècht,
ambia se saint baare und edalne zimbar,
z leste gavéntzarach vomm alten stamme.

Un biar sainan baare und edalne Güllane Ekkelsturtzen,
z leste gavéntzarach vomm alten stamme bandare òch :-)

Güllandar Ekkelsturtzo *Salamandra atra aurorae*

2010 2011

Tönle
Bintarn

1 2012 201

Dario Valbusa | Armando Stevanoni

Primo classificato | Variante dei Draitza Kamoüandar

Perolin

B oglian bar koun a lappe; a barute lappe.

Ut bek bo gheat undar Podestaria kan Castelberto benje saipa ime kasu Costeioi indar greste saite ubarme ejke vingapa a groazze krautz gamast pit bant.

Iz ist grau;de tzait hat iz gamast ken asou. Benje in bint narat pit de gresar drume iz krautz un machat singan ime,iz prirt bo iz kudeunus a lappe, de lappe urne “Perolin”. Utme krautz ista graskaibat in belisch:

“A MEMORIA DEL MUTILATO DI GUERRA MASSELLA GIUSEPPE DI BOSCOCHIESA NUOVA DI ANNI 33 QUI MORTO COLTO DA BUFERA TERRIBILE LA NOTTE DEL 24 DICEMBRE 1922. LA MOGLIE, I GENITORI, I COMPAGNI D'ARME I PARENTI E AMICI POSERO.”

Ber ist gabest der man? Ba hat gamast dort-au aniuand de vilje undar hoalaga- nast in mittame snea un bint? Beilar ist gabest sai gaarbat?

Er ist gabest BEPI PEROLIN. Er ist gabest an “tragar”,un hat gatrगत ute ruke an sbeare truaghe, daher 30 kg : saltz, tzukar, tabak un alje de dingar bo in AI sain gakoustat mindur, un gamougaci vingan dort.

Er ist gabest der earste un de sibane pruadarn un er hat sempar gahelfat de saine tz'arbatan indar stajl, in de bisan, un ime balje, tze vuatan de sacke, tze megn iz hoube un tz'arbatan iz holtz.

Er hat gamcht de skoul tamanfuntze de draite klasse.

Benje ist kent groas, er ist gabest garuafat tze machan in sougnar.

Se hence gacikat naresan in kriach ame earste righe un dort ist gabest gabuntat un dort er hat fiort an oghe.

Benje er ist keart huame hatarsi gabaibat, un sain baip haci garuafat Lisa un si ist kent un Kan Bisan.

Er un sai baip, sain gastanat bou kanandar ma de markittan sain gabest sempar bene un heninje gahoart bo de tragarn hen gabiniat vij markittan, er hat gapensart: i bi probarn tze ghian kan AI, kofan de truaghe un borkofan- ir kan Nauga-Kirche un piteme gabinia leban paz.

Ime Lejsch in-lant sain gabest vimence bo in dejarn hen gamacht iz gaarbat un tragar.

Oo sain pruadar Minkal hat gamacht asou tze gabignan eipas mear.

An bote de pintarn hen gavangat Minkal pitar truaghe ut ruke un nan henin gaschlagat bou, se hen lenin-aljas: markittan, orologe,un de truaghe... Denje se henin gatziagat abe de pruache un gapintat de cinke. Asou er machinje taman kurtze trite hat nist gamougat fiagan.

Udar er bo indar gajoffe hat gahant gaborporgat a meizzarla, hat kout igni: “hani noat tze schiaizzan! Hani ubal me pauch!

Benje de pintarn hen inkout: “Ja, ghe tze machan iz!”

Minkal, machinje finte tze schiaizzan, pitme iz meizzarla, er hat gahakat de pintan un ist gafiatat springhinje pandar lor un “Gendarli” kan den hausar Tal, bo ist gabest saime haus un saindar baip.

Ma segan bar ba ist gaschest der tak un dau nast.

Bepi Perolin, der tak, vi vrua , ist kangat au pa Burmental tze ghian kan AI, passinje paima kasugn Modo un Modeto, un nan pame begala undar Vecieta, ist kint ime Al ume-n-ume in alban tak.

Er ist kint tze bizzan bo ime pintarhaus ist gabest kent- au in sougnar-Pfaffe tze singan de mishe un koun de predighe far dar Hoalaga Nast, er hat gapensart: “de pintarn bolaiban ime pintarhaus tze suntagan disa nast”.

De belt ist gabest sbetar un der bintar iz hat gahant nist nau gasnaibat. “ja, disa ist a guata nast tze passarn iz mark”.

Deigne er hat inkeigat de borkofarn, hat garistat de truaghe, ezat eipas, un gavazzat de truaghe ute ruke ist. kent au pame begala undar “Vecetal”. A bene vurbut loutzinje- au er hat gasest

bo de belt hacigabest gahilbat un de tziman borporgat um a dugnje nebal asbia benje iz snaibat.

Bepi hat darlengat in trit un er hat gasest bo iz hat gasnaibat dabarut. Ghian- au ist gabest sempar mear herte.

Benje er ist kent aus me balje undar Vecental er hat gavingat tzoa spane snea.

De bek kar Podestaria ist gabest mear gualibe aber ist gapazart paime pintarhaus. Un asou er hat gamust ghian au ame greste saite pa den bisan bo hintan m'eike ist gabest iz Burmental un dort tzuntarts saime haus.

Er hat garastat a bene, deigne er hat galeigat hant tze ghian au. Deigne in snea ist gabest sempar mear hoach un de trite sempar mear kurtze, funtze bo, immitame in bint, snea, kalt un tunkan er hat namear fostanat bo er haci gavingat.

Nan, heninje galeit an vuas ime a gruabala er ist gavaliat in ame louch un ist gastanat dort garuncialt untar dar truaghe un hat gapensart: "esan I ste hia tze scherme funtze kint liact, u-a-bau in kasu Kosteioi ist nist veare un dort i pi gasalvart.

Deigne spearinje de ogan, er haci gaslafat.

In snea hat gavuatat saime leban funtze bo de kuejarn sain kent au tze vazzan de pergana un henin vuntat.

Er ist gabest dort, pit de ogan gaspeart, garuncialt pai dar truaghe immitan de gruane gras un hat gaprirt nau tze slafan.

Walter Nicolussi Paolaz | Claudio Nicolussi Paolaz
Secondo classificato | Variante di Lusérn

Sillabaita

“’Z izta gebest in aran bòtta...”

Ja, umbrómm alle di stördjela möchan å hevan asó: “’Z izta gebest in aran bòtta...”, ånka azta ditza iz nèt ummaz von sèlln stördjela boma au hatt kontàrt dise djar in khindarn zo machase intschlavan, odar, pezzar, nèt allz daz sèll bode pin nå zo roatanaz au iz asó.

’Z izta vorgånnt a söttana långa zait ke niamat mear möge khön baztada iz auzgevallt un bazta invétze iz khent gelegg darzuar nå in staigela von zaitn in alle dise djardar.

Bar soin någebest zo khöda ke... ’Z izta gebest in aran bòtta... a khlummaz lentle au attn pèrge, an altz lentle, pittn tècharn gedekht pitt plèch, borostegatz plèch boda hatt geglentezet balda di sunn iz gebest ledrå, nå zo giana oine, pitt khnöttane enge stiang au nå in maurn, pitt khlummane vestarla, zo halta auz in vrost pan bintar, un pitt arme laüt boda hãm gesüacht zo giana vürsnen nemmante daz sèll boda Gottarhear hatten gètt, tage vor tage, åna zo vorsa mearar.

In sèll lentle soinda gelebet o drai khindarn pitt soinar nona. Eh ja, da hãm gelebet pittar nona umbrómm da soin gestánt åna tatta un åna mamma balsa no soin gebest khlumma, un hãm gehatt niamat åndarz auz baz di nona boden hebat någemaktüan.

Arma nona, di hattze gehatt genump alle drai sèm pitt irn, un hatt hërta getánt daz peste bose hettat gemak tüan zo züglase.

Von herbest vort, balda datz morgas di bisan hãm ågeheft zo

soina gedekht pitt raif un datz abas di nacht hatt vürgetretet ke di baibar soin no gebest auz pa èkhar, fin ka lãngez, balda di sbèlbela hãm boróatet 'z èst untar in uas von tach un nidar pa laitm hattma gehóart singen di grilln, di drai khindar soin gestãnt pittar nona sèmm in lånt, umbrómm o di eltarstn zboa hãm gehatt zo giana ka schual, ma balda di sunn hatt ågeheft zo bërma a pizzle mearar un di tang soinse gelangart, hãmsa augevãnk soine sachandar un soin gant zo leba alle viare in di hütt bosa hãm gehatt nidar zütntrest in tèlele, inn hintar in pèrge. Sèmm saitma gestãnt gerècht.

Allz umanùm soinda gebest schümmane grümmane bisan auzgezoünt pitt ledrãne khnóttane maürla un hintar hattma gesek tunkhl in balt. Di khlumman hüttn, boda di eltarn hãm augehatgemacht pittn gelaichegen baizan khnottn von maürla in di vorgãnnatn djardar, un boda soin gestãnt untar di dekh von snea durch in gãntz bintar, ka lãngez soin auzdarbekht un hãm offegefãnt di türn in laüt von lånt, soinen khitzla un soinen khüa.

Di vichar o soinse gevuntet gerècht, umbrómm auz durtn tage hãmsa gemak prokhan 'z grass lai sèm auz déllant in tor von stall, un ditza iz gãnt guat alln, in laüt daz earst von alln.

Di drai prüadarla, balz 'z iz khent di zait zo partira, soin hërta gebest mearar baz stoltz.

'Z hatt gebóllt muanen ke ma hettat ågemakhevan zo zela di tang boda no hãm gemenglt vor da hettat geslozzt di schual, un ke di bisan un di èlbar bosa hãm gehatt gegrüazt in herbest vorãnahì, soin gebest nå zo paitanen auz. Baz berata gebest pezzar att disa bèlt baz springen, loavan, hokn un lachan di gãntzan tang, auzzalt, untar daz plabe von hümb!?

Ja, da hettatn boll gehatt zo helva dar nona o. Da hettatn gehatt zo giana vür pittn khitzle, da hettatn gemócht aulesan 'z holtz zo zünta å 'z vaür un gem a hãnt zo khocha z'ezza, ma 'z beraten gestãnt no ploaza zait zo spila un zo loava inn un auz pa balt fin azta 'z hèrtz hebatzen schiãr neméar dartãnt.

Zo khòdaz gerècht, beratnsa partirt in vünve: seãndre drai, di nona, un di khatz.

Ja, umbrómm dar mocht bizzan ke di nona hatt gehatt a schümmana khatz. A groaza schümmana roata gemestata khatz, pitt tunkhle striavan durch pan gãntz laip, nidar pa zavãttn un affon lãng sbãntz. Vo baitom hattze gelicht mearar

inaran djungen lince, pittn sèlln lāngen un baisan baffan un pitt soin spitzegen oarn un groasan pumblatn oang.

'Z möge soin o ke in a vorgānnatz lem, da khōn ke di khatzan hāmar sibane, izze gebest an āndarz vich, pezzar baz allz, a hunt. Ditzā khūdez umbrōmm disa khatz iz hērtā nāgebēst dar nona, azpeda tūanat a hūntle. Daz arm mentsch hattze nēt gemak mövarn ke 'z hatt gehatt di khatz zbischnen in vūaz, az iz gānt zo venna epparūmmaz, di khatz hatten gepitet auzzalt, aftn bege, attavorā dar tür un balz iz gebest zait z'ēzza, hattzese nia gemacht rüavan zboa vert.

Ma mocht khōn o ke di nona hattze gehalten gearn schiar azpe an āndarz khinn.

I hānnaz khōtt vodar khatz vodar nona umbrōmm 'z iz di khatz boda auhaltet ditzā stōrdjele. Lūsant!

In an tage azpe di āndarn, di zboa eltarstn von drai prūadarla soin gebest auzzalt, hintar dar hūtt, attavorā in bostōapate vestarle von stall voll telarin, zo spila pitt a par altn aisandarn bosa hām gehatt gevuntet au atti tetsch untar daz durr hōbe, balda da kurdjōsate khatz hatt gebōllt gian z'sega baz da soin nā zo tūana, sovl azpe se hettat gebōllt schaffan att daz sēll boda, vor si, iz gebest soi.

Di zboa khindarn soin nēt gebest znicht, ānze, da hāmse gehalten gearn se o da sēll groaz khatz boda vil vert hatt genump in platz vonan tschellele in gespila, un hām no zo vorstiana haüt baz 'z izzen gesprunk in sint. 'Z bart soin gebest dar lust bosa hām gehat innzalt, di sunn boda hatt geglästart hoach in hūmbl, da patātan korschēntz bosa hām gehatt gēztt in abas vorānahì, da bartn soin nāgebēst zo süacha eppaz nāuges zo tūana, ber boatz, ma in sēll tage hāmsa getānt epparēppaz bosa neméar hebatn gemak vorgēzzan.

Āna zo bizza bia un baz, hāmsa genump an alta khlummana borostegata khnettēnen boda di nona hatt gehatt genützt āzopinta 'z khizzle inn in stall, un in di zait von an plitzegar di khatz hatzar gevuntet augemacht drai viar vert umanūm in laip, zuargespèrrt pittnan drat, azpe ma hatt hērtā zuargespèrrt in gattar von gertle nidar nā dar hūtt.

'Z iz malaméntar kontārn au pittn bōrtarn baztada iz vūrkhent attavorā in gebetratn oang von zboa khindarn. Khōn ke da soin darstānt iz nicht. Di khatz hatt āgevānk zo springa

durch un her, zo lürna un zo plasa, zo bidase au un zo rodlase danidar in pa grass, zo kheara umanùm paizantar in sbantz, ma 'z iztada nicht gebest zo tüana, di khnettnen iz gestânt sèm bosasar hãm gehatt ågepunktet un, bi mearar di hattze gemövert, bi mearar di ringla hãm geskhlèppart panândar sovl beda epparùm maz berat gebest nå zo laüta a klöckle.

An lestn, daz arm vich, darschräkht un narrat peng dar vort, hatt augevãnk un iz geloft durch dar gântzan bis un iz gânt zo lugàrase inn tortemitt in balt.

Azpede hãn khött vorã, di püabla soin gestânt gebetart pittn Maul. Nimmar mear httatnsen impitet eppaz asó! Da hãm da nèt gelekk vil zo vorstiana ke da hãmz gehatt getânt groaz da sèll bötta. Ber hebatzar khött est dar nona ke da hãm gehatt gemacht vonkian da liabe khatz?

Da hãm nèt getânt pa zaitn zo kheara 'z oage, ke di nona iz sa gebest sèmm, attavorã, pittar bèsschüzzl in di hent, voll geradatzt geplètra, boróatet zo legaz auz zo trükhna atti dret boda soin gebest gezoget durch nå dar maur, un, njãnka khönz, zo vorsa boda iz gânt di khatz.

'Z vaür hebaten nèt asó ågezüntet di ganèssla azpe di vort bosa hãm gehöart aubaksan innzalt un boden hatt gevãnk in gântz laip, vo züntrest in vèrsnen fin zöbrest in spitz von lengarste herle, ma di nona hattz nèt gearnt un se hãm da nèt draupensàrt mearar baz a bötta un hãm ar khött ke vodar khatz bizzansazan nicht un derüzz soinsa geloft inn in di hütt un hãm gestekht di nas gerade drin in libar vodar schual. 'Z iz nia gebest vürkhent, un nimmar mear beratzt no auzgevallt.

Di sunn, laise laise, iz gânt oine in sèll tage o un, balz iz khent zait z'èzza di tschoi, vodar khatz hatmasan gebizzt nonet nicht. 'Z iz sa gebest tunkhl balda di nona hatt audarbist di lantern un, åna zo reda, hattze offegetânt di tür un iz gânt auzzalt, un dena hattmase gesek loavan azpe a töbega seal nidar un au pa bisan hokante: "*Sillaaabaitaaa! Sillaaabaitaaa! Bo piiistooo? Ai daaaa!*".

Ja, i pinme vorgèzst zo khödanaz ke di khatz hattze gehozt Sillabaita. Ma boazt nèt vo boda iz zuarkhent dar sèll nãm, daz uantzege sachan boma sait gebest sichar iz ke di nona hattze hërta gerüaft asó, un in sèll abas dar sèll nãm hatt auzvorprocht di tunkhl vodar nacht un i halt ke dar iz gerift fin au aftn mã.

Daz arm baibe iz zuarkhent balz iz gebest palle mittanacht, alümma, ler pittn hent, müade un avilirt sovl besaz hebatn gehatt gevazzt pit nistln.

Balda di tür von eng khüchele iz offekhent laise laise sovl beda berata gebest hintar a diapa, di khindarn soin no gebest bachant un balsa hãm gesek di nona tretn vür djukhante di schinkh att ummana sait un att d'andar, hãmsasen neméar dartânt zo haltaz auz un ham ågeheft zo gaüla un zo khлага disperärt un zo roata au allz daz sell bosa hãm gehatt getânt dar khatz.

Da hãmen impitet ke di nona hebatze lai gestroacht, un invétze, saiz ke di iz gebest halbe getöatet peng dar fadige, saiz ke 'z iz gebest sa tunkhla nacht, saiz ke da hãm neméar augehöart zo hetzega von dispiatzér, odar, mearar baz allz, ke di hattze gehalten asó gearn, di nona hattze tasentärt un hatten khött ke, an tage odar in andar, di Sillabaita berat sichar gekheart bodrømm da huam.

Dar tage darnå iz o gânt oine åna naügez, un asó dar andar un dar sell andar bidar un di bochan, ummana nå dar andarn, soin gevallt drinn in di mül vodar zait åna zo macha bizzan nicht mear vodar khatz.

Di nona hatta schiar neméar pensärt, odar asó hattze gemacht gloam, ma di khindar soinse nèt gètt vor vorlört un hatta nèt gemengt tage azza, gianante inn pa balt zo lesa au durre raisla odar nidar hintar dar hütt zo nemma an kântar bazaar, hãm gehoket in sell nám durch den gântz tëllele, ma 'z iz gebest sovl beda dar bint hettat ingevånk di börtar un hettatze getrakk vort bait boda niamat mear hebatze gemak höarn.

Da hãm o hërta gelazzt auzzalt dar tür eppaz z'èzza, azta di khatz, pa dar nacht, balsa alle hãm geslaft, berat zuarkhent. Ettlane vert datz mörgas izta nicht mear gebest in pièttle, ma 'z iz gebest malaméntar vorstian ber daz hatt gehatt gevrezzt. I halt ke di meararstn vert dar vuks hatten gelèkht di baffan.

Di tang soin gânt bahemme un dar herbest iz bidar gebest nå zo khlopfa atti tür. Palle hettatnsa gehatt zo kheara bodrømm in lånt un vodar Sillabaita njånka dar satn, ma, azpe 'z vürkhint ettlane vert, an lestn iz auzgevallt.

In an morgon, dar alt bakå boda iz gestânt in di hütt sèmm nãmp, hatt aukontart ke in abas vorånahì, baldar iz gebest

au obar in skaffan nå zo zornìranen a püachaz rais zo richtha di pèrla zo maga zuarprengen 'z holtz, hattar gehöart allz a gekhlingla in attimit in nebldar von balt un izzen schiar åkhent a podjò umbrómm dar hatten lai gesek attavorå di armen sealn von purgatòrdjo boda soin någebest zo khemmanen zo nemma.

Dar hatt gedjukht sèmm 'z rais, gelatt gian in pail un vorgèztt in rukhsakh o un iz vonkânt nidar pa bisan khödante au di requie.

Di lestn börtar von mån hâmda nèt gelânk zo vorliarase in vriiss air von herbest ke di püabla hâmen ågezoget bahemme di pèrkschüala un pittn rökhlâ in di hent in zboa sprüng soinsa så gebest au zöbrest in bisan zuar in stikhl balt untar in skaffan. Di nona hatt boll gemak hokn un lürnen azza khearn bodrùmm, 'z iz gebest sovl bese hebat geredet zuar in an khnott.

Balsa soin gerift au hintar in skaffan, pittn hèrtz in di gorgl vor di fadige, soinsase gesotzt zo ziaga in atn un ham ågeheft zo rüava di khatz un zo lüsna besa hebatn gehöart mövarnse epparéppaz.

Saiz gebest bazzes hatt geböllt soin, 'z izta nèt vorgânt vil azen soin gevuntet di khatz sèm attavorå dar nas. Si iz gebest geradeau affnan stokh, stille at soine viar zavâttn, geheft pittn khopf azpe a general un pittn oang gerade in di oang von khindarn. Di iz boll gebest a pizzle megrar bazzasen hâm gedenkht, ma da hâm gesek ke di iz nèt gestânt asó letz azpesasen hâm gehatt vürgestèllt.

Di khatz hatt ågeschauged di khindar un di khindar hâm ågesauget di khatz un soinse schiar gevörtet. Da hâmen gemacht korådjo ummaz pittn åndar un soin augestânt zo böllanar gian nempar, ma di khatz hatt gemacht an sprung hintarbart sovl bese nèt hettat geböllt azzar gian sèmm nåmp.

Da soin gânt vürsnen asó vor a par vert un balda di khindar ham vorstânt ke da beratn nia gebest guat zo vângase azta di khatz nèt hebat geböllt, soinsase gesotzt danidar un hâmar khött: *“Lüsan Sillabaita, bar hâm gevelt zo tüanadar daz sèll bobadar hâm getânt un vorsandar vorzàing. Bar böllatndar vortnemmen di khnettnen un böllatn asto khearst bodrùmm da humman pitt üsåndarn.”*

I boaz nèt vo baz, beda di khatz hatt vorstånt bazda hâmar khött, besar hatt gedenkht alle di vert bose hatt gehatt gespilt pittn sèlln püabla, besen hatt gelest in di oang, odar baz ândarz, ma laise laise izzen gânt sèmm nâmp un hattar gemacht vortnemmen di khnettnen, un dèna, sovl besen hebat geböllt khön “Vorgèll’z Gott!”, izzen gânt inn zbischnen in vüaz a drai viar vert, azpese hatt hërta getânt pittar nona.

Di prüadarla soinse âgesauget luste. ’Z iz gebest dar peste tage vo soin lem.

Da soin någebest zo pensàra dar nona, balsese hettat gesek khearn bodrùmm pittar Sillabaita, balda di khatz pittnan sprung izzese gezoget durch dèllant, hattze âgesauget an ândra bötta, hattze gegrüazt azpeda nur di khatzan soin guat zo grüasa, un, ena zo lazzase hòarn, azpe di rötlatn löapla von puachan boda soin gebest nå zo valla danidar, izze bidar vorsbüntet hintar in tschümp.

Di khindar soin gestânt sèmm gebetart pittn maul, vest azpeda soin gebest vest di skaffan. Da hâm nemear gebizt baz zo tüana, sovl besa beratn gebest vorlört in di nebdar von herbest.

’Z hattze auzdarbekht ’z getritzla vodar nona boda laise laise, plasante, iz gerift si o au zöbrest in skaffan un vo baitum izze darschrakht segantese sèmm, asó, schiar âna lem.

Balsase hâm gesek zuarrivan hâmsa âgevânk zo gaüla von dispiatzér un hâmar augeroatet allz baztada iz gebest auzgevallt.

Di nona hattze gelazt tüan, un dena, balsase soin gebest a pizzle augezoget, hattzen khött: *“Sait nèt traure moine liabe khindar. Dar hatt gevelt, azpeda veln alle di laiüt at disa bèlt, ma dar hattz darkhénnt, un hatt getânt allz daz sèll bodar hatt gemak tüan zo pezzra auz in velar bodar hatt gemacht. Attaz sèll boda iz vürkhent an lestn, erândre hatta gemak tüan bintsche. Di Sillabaita in dise zaitn hatt gelebet frai, inn in balt, un est hattze zornirt zo giana vürsnen zo leba asò. Tüanapar’z nèt berândre o?”*

At dise börtar di püabla soinse gehöart pezzar un, khearante bodrùmm da huam, nidar pa bisan boda soin någebest zo khemma gel, a pizzle traure vor bia ’z iz gânt zo geriva, hâmsa nèt gemak tüan pitt mindar zo hōarase se o stoltz, azpeda sichar izzese gehöart di Sillabaita, pensàrante attaz någe lem vodar

khatz un sichar ke in an tage odar in åndar hettatnsase bidar bokhént durch pa staigela von balt.

Asó iz gânt da sèll bòtta, liabe moine laüt, un no haüt, balda, in soine alte djar, baiz pittn har, ma pittn gelaichegen hèrtz, ummaz von sèlln prüadarla, gedenkht di sèlln tage vorlórt in di fitzan vodar zait, bèzzarnen di oang un a khlummaz khnöpfle spèrrten a pizzle zuar di gorgl.

Sillabaita

Andrea Zotti

Terzo classificato | Variante di Lusérn

A foto, a viàzo, a lem

Sofi hatt nia gikhennt soi bisnona. Si hatt lai gebizzt ke soi famildja hatt gimocht lazzan daz khlumma lentle vo Lusérn in di djardar dopo in kriage. 'Z gèlt iz gest bintsche, di arbat vort von lånt hatt girüaft un ma hatt nèt gimakk khön vo nò. Di bisnóna Anna hattzan nèt geböllt bizzan zo lazza soi lånt, Lusérn, un asó dopo a par djardar in da näüge bèlt izze gestorbet umbrómm soi hèrtz iz gestânt atz Lusérn, lai dopo azta di tochtar Maria izzese boràtet pittnan Merikå.

Sofi hatt est 19 djar un iz khent gezügl't in a stèttle vodar modèrnegen Mèrika. Soi gântza famildja iz est sèmm, in da sèll earde vort bait un asó gântz åndarst baz da sèll vodar Anna, boda Sofi hatt nia gesek ma hèrta gihörtzan ren: in haus izta hèrta khent giredet vo Lusérn un vodar bisnóna o, bia schümman guat si iz gest, hèrta luste ankå azze hatt gihatt durchgimacht zboa kriagar, vorliarante allz, soine djungen djardar o. Sofi hatt lai a foto, an uantzega foto, vodar bisnóna Anna, givuntet kissà bo ma ke est traktze hèrta ummar pittn irn, inn in libar vo Romeo un Giulietta, soi liabarstelibar. In disa foto sekma di bisnóna, a djunga un schümmana diarn azpe biane, å pittan boróaslatn konsött, schümman gestrélt pittnan sakå in har. Nidar nå dar bisnona izta a schümmandar månn, hõachar baz di Anna bodase åschauget in di oang, zboa oang voll liabe. Dar månn hatt ågihatt a rüst, gesichart ummana von soldån. Ma a bettadar soldàdo? Un umbrómm a soldàdo?

Uminùm soinda gest ploaz åndre laüt, alle luste, sovl bi sa beratn nå zo vaira eppaz, eppaz boda bekslt soi lem. Hintar dar foto izta

eppaz geschribet ma squase sbiadirt peng dar zait, ma macht fadige zo lesaz, furse a data: Lusérn, 25 aprile 1945. No balse iz gest khlumma Sofi hatt gevorst dar nona Maria baz hãmda geböllt munen di sèlln nümmer: “Z iz gest a schümmandar tage: ’z kriage iz gest verte a bòtta vor hërta” hattze rispündart di nona Maria. Ékko umbrómm alle schaug auz asó luste, hatta pensàrt Sofi. Niamat hatt però gebizt eppaz von sèll soldàdo nidar nå dar bisnóna in di foto. Sofi iz hërta gest bravat ka schual, palle bartze partirn zo giana in ummana von bichtegarstn universitétn vodar Mèrika zo studjãra. Asó di nona Maria, in an khaltn Boinichtn voll snea, schenkht dar diarn a busta drinn pittnan bildjétt vor an viãzo. Sofi pensàrta nèt sovl, soi viazo hattzen in sinnt sidar a baila: nèt di Karaibe, nèt Paridji, nèt di Tschina. Lusérn bart sojn soi viazo: daz sèll khlumma lånt asó baitvort in Beleslånt.

Seks månat spetar izze gisotzt attnan aeroplã. Zbölf urn viazo separarnse von plètz un von lem vodar sèlln bisnóna, boda Sofi hatt nia gesek ma bose hërta hatt gihöart in hèrtz. ’Z iz a schümmandar un barmar summar balda di Sofi rift atz Lusérn. Vil izzese boróatet zo khemma da, vil hattze gelest úbar di stòrdja von lånt, von laüt, von forte un von kriage ma daz sèll bose hatt daz mearaste in sint iz zo darvéra ber ’z iz gest dar sèll månn nidar nå dar bisnóna Ånna in di foto gimacht squãse sintzekh djardar vorãnahì.

Pittar foto in di hent hattze gimacht abe daz gãntz lånt, hintar un vür, durch un her, bovrãll.

“I khennen nèt, i gedenkh di Ånna ma nèt in månn” hattzar gihöart khön vo alln. Ma vodar Linetta vodar Tetsch hattze darvért eppaz mearar:

“In di zaitn von kriage, vil diarnen vo Lusérn hãm gitrakk eppaz guatz z’ezza un sojn gãnt zo macha kompania in soldàn atn förte, magare auz pa dar nacht o, un asó vil stòrdje d’amor hãm ågeheft fra di soldàn un di djungen diarnen vo Lusérn. Ma dise stòrdje sojn subito gerift balda ’z kriage iz gest verte un di soldàn hãm bidar gemocht gian vort” khütta da alt Linetta. Furse di bisnóna o hatt gekhennt sojn soldàdo. Di zait zo macha disa schümmana un lustega foto ke peade hãm gimocht gian vort vo Lusérn, si in di Mèrike pittar famildja, er berbillbizzan bo.

Di tang atz Lusérn sojn vürgãnt gerècht, Sofi hatt givuntet o in djüst platz boda di foto vodar bisnóna iz khent gemacht, a

khlumma begele vo bo ma sek in groaz Platz von lant. In an barmar döpomittartage Sofi detzidart zo giana au affon forte, a platz sichar vo kriage, pluat, gehóka un bea, ma, azpe 'z hatta khött di Linetta in di tang vornahì, a platz vo liabe o, vo entrüam, vo schümman diarnen un soldàn, vo stördje d'amor azpe Romeo un Giulietta. Un pròpio inn hintar in an khnott, augedekht von rakh un von löaparn, sèmm sidar an hauf djardar un boda Sofi izzese gest gisotzt in satn zo rasta, sekma a gantz khlummana kluft in di maur un nidar nå vantzarta auz a tòkko kart, augemacht uminùm pittnan roatn pentle ma gel aromài vodar zait un schupàrt von bèttadarn. Baz bart'z soinn? Sofi ziaget vort in khnott un nimmpt auz vodar khlufft ditza kertle, si tüatz offe un heft à zo lesa.

Lusérn, 23 aprile 1945.

Liabar Tonino, 'z kriage iz palle verte. I boaz asó ke du mochst palle vortgian, khearn bodrùmm in doi lånt, karzta bait vo da. I böllat inkian pitt diar ma allz bazze hån iz da atz Lusérn. Vorzàimar azzeme vört kartza vil zo lazza moi famildja alümma in dise sbern zaitn. Gedenkhtar hèrta però ke moi hèrtz khinnt vort pitt diar un barte neméar vorgèzzan.

Doi Rosa

Sofi stentet zo gloaba bazze hatt apéna gelest. A traurega lettär vo liabe, geschribet lai zboa tang vor 'z izta khent gemacht di foto vodar bisnóna Ànna. Da sèll nacht Sofi stentet zo vångä schlaf. Ber soinn Rosa un Tonino? Baz barta soinn vürkhent? Bartz soinn gånz zo geriva propio azpe di bisnóna boda hatt gemocht àhevan a nåügez lem åna soinn månn?

In tage darnå, in aldar vrüa balda di sunn iz no timpl, Sofi boazt sichar bo zo giana.

“Ja, i khenn di Rosa, ma i sise nètt sidar vil djardar. No vo djung izze gånz zo leba vort, ma nètt bait vo da. I gidar soinn indiritzo” khütta a lustega Linetta.

No in sèll tage dar posti trak vort an sakh post von lusérnar, boróatet zo giana berbillbizzan bo un fra dise a lettär vor di Rosa. Sofi hatt gischribet disa lettär.

Liaba Rosa,

'z soinda tang in lem bo 'z parirt ke ma hatt getånt eppaz gånz

*djüst un anvétze boaztma nèt ke 'z soinz pròpio di sèlln tang
boda palle odar spetar barnaz tormentàrn vor daz gântz lem.
I boaz nèt bia 'z izta gânt zo geriva doi stòrdja pitt Tonino ma
asten hast gehaltet starch gearn, alóra iz nia kartza spet. Du
hast lai mângl a segnele korådjo zo lüsna doi hèrtz un nicht
macht di vort azpar hãm nãmp a mentsch bobar haltn gearn
pinn gântz hèrtz.*

Sofi

Di tang darnå atz Lusérn gian vür kartza bahémme, Sofi iz però kontént zo haba darvért eppaz mearar übar soine burtzan un soi bisnóna Ánna. Pròpio in tage vornahi bose hettat gemocht vortgian, apparümmaz süachtze. Di tüat offe di tür vodar khåmmar un attavorå irn izta a djungar schümmandar pua.

“Pistoz du Sofi?” vorstar “Bia iztar khent in sint zo schraiba moinar nona? Biar bizzan nèt ber 'z iz dar Tonino. Est saibar a groaza un lustega famildja. Vorgèzz allz un lazzaz soin” khüttar zorne.

“Hasto gemacht an söttan langen bege lai auzokhödamar?” respündarta Sofi.

“Nò, i pin khent da zoa azta moi nona nèt khent alumma”. Sofi sik nãmp dar stiage inn in groaz auto von pua, an eltrana ma no schümmana vrau: 'z iz di Rosa. Di diarn kontårtar bia si hatt gevuntet di lettar un ena zo pensárada drau sovl khüttze: “Est geabar zo süacha in Tonino”. Di oang vodar Rosa soin glentze balse redet von mann, ånka azta a gantzes lem iz pasàrt sidar dar lestn bòtta bosen hatt gesek un intånto izzese gest boràtet un hatt gezüglt khindar un nevòn o.

“Deråndre sait gântz narrat” khütta dar Lorenzo, no zorne pittar Sofi un est pittar nona Rosa o. 'Z hefta å asó a langar viàzo vor di Sofi, di Rosa un in Lorenzo, bodase trakk nidar un au pa Beleslànt zo süacha in sèll soldàdo boda 'z baibe hatt gihaltet asó gearn. Sa hãm gisüacht bobràll, sinamài inn pa vraithöfar, hërta pittar vort zo vennanen ormài gestorbet.

“I pinz i – i khennen nèt! – 'Z iz moi mãnn ma dar maken nemmen!”

Aniaglaz ummar pa lentar khütt daz soi, machantese vil lachan finn zo gaüla, ma nia finn zo vorliara la speråntza

zo vennenen. Intánto dar Lorenzo, boda hatt hërta gisek malaméntar disa stråmbata idea von zboa baibarn, heft å zo tüana offe soi hërtz, segante ke soi nona iz asó luste zo maga khearn alméno a pizzle bodrømm in di lustegen un djungen zaitn vo soinn lem. Dar heft å zo sega pitt åndarn oang da djung Sofi o. Balsa soinn namp Verona dar viàzo iz palle verte, åna zo haba gevuntet in mann. Di Sofi, boda palle mocht khearn bodrømm in Mèrika zo heva å zo studjåra, vorst zo maga gian bahemme z' sega in pontesöl vo Giulietta, an åndarn entruam bose hatt sidar azze iz gest a khinn un vor daz sèll hattzar hërta någetrakk in libar.

“Ja, tüabarz” khütta dar Lorenzo “Ma süachpar zo tüana bahemme, di nona iz müade un kartza alt zo maga gian vür zo viazåra asó vil”.

In an khlumman birt sèmm namp in pontesöl vo Giulietta, Rosa, traure ma aromài sichar zo mocha khearn bodrømm dahüam, detzidart zo rasta un pròpio drau attn zettl vodar bözza von guatn Bardolino bosa soinn nå zo trinkha, izta dar namp von Tonino.

'Z bart soinn di müade, dar boi boda gitt in khopf, dar schümma pontesöl vo Romeo un Giulietta, odar furse propio di stördja von zboa djungen, boda züntet å eppaz in hërtz vodar Rosa: “Ja, bar håmen givuntet!”. 'Z hefta å asó an åndadar viàzo in pa khèldar un vignél uminüm Verona. “Khesto furse an Tonino?” vorsta Rosa in an månn boda iz nå zo bimma. “Ia, 'z iz moi vatar”, Niönka zait zo riva zo reda ke drau afnan tratór rifta a eltadar ma rèchtadar månn. Rosa vorstéat subito ber 'z iz un Tonino o khenntze subito: dar hatt hërta gehaltet an platz in soi hërtz vor di Rosa. No in sèll abas, Rosa un Tonino ren vil, von lem dopo in kriage o. Peade soinn est alümma un peade in disa långa zait hamp nia vorgèzst daz sèll bosen soinn gest vorhóast no vo djung intánto in kriage: ke sa beratnse boràtet atz Lusérn. 'Z iz pròpio zait vor Sofi zo giana. Lorenzo iz traure umbrømm dar hatt vorstånt ke dar haltetze gearn un asó iz vor Sofi o ma niamat von zboan biltz khön. Ma di nona Rosa hatt vorstånt allz. “Liabar Lorenzo, tüa nèt asó azpede hamp getânt i, pait nèt vüchtzekh djar zo khöda doinar Sofi ke du haltetze gearn. Loavar nå est. Subito. Boazto nèt biavl tausankhtar Sofi 'z soinda in di bèlt? Bia barsto tüan zo vennase?” khüttzen.

Drai bochan spetar, atz Lusérn höartma alle di klokkn läütn starch: dopo sovl djar Rosa un Tonino boratnse. In di khirsch, attavorå alln, Rosa ziaget auz a kart.

“Vor vüchtzekh djar hånne geschribet a lettat un lai vor zboa månat hanne gevank risposta; åna disarn lettat niamat vo üs berat da est. Sofi, mage lesan baz du hastmar geschribet?”. Di lestessegen börtar boda Sofi hatt geschribet vor di Rosa, soin est vor si: “...zo halta gearn apparummaz pinn gântz hertz iz nia kartza spet...” Sofi un Lorenzo schauuse å, pinn oang boda glentzegen. Åna zo khöda nicht vorstiansa ke vor se o hefta å a naügez lem panåndar pròpio in daz sell schümma lånt boma sek in da sell foto vodar bisnóna Ånna un soin soldàdo.

Giada Nicolussi Galeno
Quarto classificato | Variante di Lusérn

Haltnse gearn in Bisele

'Z iz gest khalt in sèll mòrgan a Robån, dar herbest iz sa gest gerift un dar nebl hatt gedekht allz: di bisan gement un di etzan pitt biane khüa no zo governàra. Karl iz gest augestânt palle, azpe alle tage, dar hatt getrunkht a tatza bazzar un iz gânt nidar in stall boden hãm gepitet di drai öm un di zboa khüa pitt soin khèlpla. Voronahì hattar gemèlcht di khüa un dena izzar gânt kan öm: dar hatt gemèlcht da gröazarste un gebèscht di zboa lempla.

'Z berat gest a sberar tage dar sèll, disar viare von otobre 1914, dar Karl hatt gebizt gerècht, dar hatt nèt geschlafft vil pa dar nacht, dar hatt gehatt kartza vil sachandar in khopf. In sèll tage hebtittar vorkhoaft di zboa lempla, di erstn gebortet in soin stall, dar hattze gesek bortn un dar hattze augezoget daz peste bodar hatt gemak, un est mochtarse vorkhóavan. Ditza umbrómm in sèll summar hattz gerenk biane, gântz biane, 'z izta khent gemacht biane höbe un di patàtn soin gest biane, khlumma un auzgetrükhant. An abas soi vatar hatten gerüaft un hatten khött: "Du sist du o Karl bia bar soin gelekk, biane höbe, biane patàtn un di khabaz o soin nèt vil; bar mochan vorkhóavan allz daz sèll bodaz nèt servirt zo ziaga vür fin ka lãngez." Alóra, ånka azen hatt åntgetânt, dar Karl hatt detzidart zo vorkhóava di zboa lempla, gebortet vo dar öbe bodaren iz gest gekhoaft arbatante an gântzan summar in a khesar.

Dar hatt gehatt gevorst vil ummar, un an lestn hattar gehatt

detzidart zo vorkhóavase in an schavar vo Kalnètsch, in Österreich, boda iz gest nã au zo lega an gregge.

Dar Karl iz nia gest gãnt auz von konfi, dar hatten lai gesek vo baitum von beldar, baldar vo khinn iz gãnt na sbemm pitt soinar muatar un bodar, pitt soin tchelln, hatt augemacht haüsla afti èlbar antãnto azza hãm gehüatet di khüa. Un att d'ãndar sait von konfi, soinda gest se, di taütschan; sa soin nèt gest znicht ma sichar soisa gest strãni, sa hãm geredet a zung boda hatt gelicht dar soinen ma nèt hërta soinsase vorstãnt un vil vert balsa soin gest khent in Beleslãnt iz gest zo khoava z'èzza un hërta vil boi, boden hatt gevãllt vil. Ma disa bòtta hattarz gemocht tüan, vor soine öm un vor di sölde boden hettatn servirt vor soi famildja boda ormài zelt lai aft imen: di sbestar iz gest boràtet pittnan maurar vo Slege un soi vatar un soi muatar hevan å zo soina alt. In sèll mòrgan von otobre, dar Karl iz partirt durch in balt, pinn zboa öm gepuntet pittnar kubl un an prosakk pinn proat, an tòkko khes un a bòtza boi; dar bòi hatten nèt gevãllt vil ma dar hatt pensãrt ke, azzar hettat bokhént di taütschan hebataren genützt zo machasen tschelln. Dar nebl iz gest obrãll un dopo a par urn bodar ummar iz gest, dar Karl hatt vorstãnt zo soinsase vorlòrt: dar hatt neméar gebizzt bodar iz gest, dar hatt gehatt pasãrt in konfi vo zboa urn, ma est pitt disan nebl hattar gesek lai vaüchtn, lai vaüchtn un nicht åndarst. Dar hatt gehalten starch di kubl von öm un iz gãnt vürsnen nã in staigele: atna parana sait hettatar getrakk. Dopo a baila hattar gesek tãmpf, dena zboa khemmechar un a par khlummane haüsla: sa soin gest biane, drai, viare nèt mearar. Dar tãmpf iz auzkhent lai von an khemmech. 'Z tal iz gest proprio schümma: eng un pittnan staigele pitt khnott un atti saitn dise khlumman haüsla, nèt azpe di séllnen vo Robãn alle ågehenk zo halta di hitz, ma alle distakãrt un pinn etzan uminùm. Dar hatt gebarnt ke lai in a haus izta gest a pizzle liacht boda iz khent von vaür, un sèmm nãmp soinda gest zboa khüa boda laise laise hãm gevèrèztt tortimitt in nebl. Dar Karl hatt nèt gebizzt bo zo giana, dar hatt nèt gebizzt bodar iz, daz sèll mage nèt soin gest Kalnètsch, 'z hãmda gebölt soin zboa tang zo riva, un vor ditza hattar gehatt a dekh zo haltase barm pa dar nacht.

Di Maria in sèll mòrgan iz gest augestãnt palle, azpe alle tage, si hatt getrunhkt a tatza bazzar un iz gãnt nidar in stall bodar

hâm gepitet di zboa khüa, si hatt gètt a pizzle milch in khèple boda aromài iz gest nâ zo lirna vrèzzan 'z höbe, un dena izze gânt humman, hatt gèztt an tókko proat un hatt gepetet 'z petle pitt soinar muatar. 'Z iz gest a tage strâno dar sell, di Maria hatt nèt gebizt umbrómm ma in air izta gest eppaz, un ditza hattar gelekk a pizzle ânsia, si iz gest gestânt alümma pitt soinar muatar, zo ziaga vürsnen di famildja: soi vatar iz gest sa vo vünf djar zo arbata in Svizzera, un di zboa prüadar, dar Fränz un dar Hermänn, aromài männer da humman soinsada gest hërta mindar.

Dar sell summar in Bisele iz gest sber, 'z hatt gerenk bianen un 'z gras hatt gemacht fadige auzokhemma, lazzante hummarn di khua un di laüt âna bazzar umbrómm di sorgente sa vo agosto vort hatt gedjukht bianen bazzar. In setembre, pinn Brentân von S. Matio, hattz a pizzle gebèkslt, 'z hatt gerenk a par tage un di Maria un di Muatar hâmm detzidart 'z stiana in Bisele fin in tage vo S. Giustina. Atz Lusérn iz nèt gest ândarst baz in Bisele, mearar izta gest a khlummana botége vo proat, a snaidraren un a drai laült boba a bötta attn mânat soinn pasârt pinn karétt zo vorkhoava a pizzle boll, boda di baibar hâmm genüzt zo macha kaltzött vor in bintar, un khlummane pildar pittar Madonna boda nia hatt gemengt in di haüsle vo Lusérn.

In sell môrgan di Maria hatt gehelft in prüadarn auzolesa holtz vor in bintar, zo traga in lânt pin ross von Peatar, dar prüadar von soinn vatar. Dar Fränz un dar Hermann soinn djüsto gest partirt pinn ross balda di Maria hatt gebarnt eppaz bodase iz gemövert in nebl, un nèt vorstianante bazzez iz hattze âgeheft zo hoka: "Ber pisto? Asto pist dar Sanbinéle stea vort bait vo miar! I boaz bode pin un bartar nia nâkhemmen!" Dena hattze gebarnt ke 'z iz gest a mânn pitt zboa klummane vichar. An earstn izzese gevörtet dena balse hatt gesek pezzar in schümme pua izze darstânt: di tiavan oang, kafêdat azpe zboa brigâlde untar in vaüchtn, in part zo macha, un a pizzle timme un unsichar boda hatt gelatt vorstian soinne guate intentzióngen. Di Maria iz nèt gest a diarn boda hatt geredet pitt alln, di muatar hattzar gehatt khött ke in balt soinda schaülane laüt boda lai bölln khennen di plètz von brigâlde zo stolase.

Ma disa bötta iz nèt gest asó, dar pua boda di Maria iz någest z'sega iz gest ândarst, dar hatt nèt parirt znicht, dar iz gest

schümma un hatt nèt gebizzt azzar hatt gemocht ren odar sbaign. Dena er hatt gemacht in earst tritt, dar hatt geheft di hânt zo grüazase, un si hatt getânt daz lestéssege, dena hattar âgeheft zo reda a zung boda si hatt nèt vorstânt gerècht. Di zung iz nèt gest azpe da sèll bosa ren zo Kalnètsch un ka Tria, boda di Maria iz gest gânt meararne vert zo vorkhóava pern un brigâlde, ma si iz nèt gest guat zo vorstiana allz un hatt gemacht fadige zo rispùndra umbrómm si hatt hërta geredet lai daz zimbar, un pittn taütsch hattze gemacht fadige.

Asó, dòpo a par urn, dar Karl un di Maria soin no gest sem gesotzt in di bis von Bisele zo reda vo soin lem, bazta iz gelaich un baz nèt, er schavar vo Robân, a belesar, un si bakenen vo Lusérn, a taütscha. Vor se, soinse getroft, hattz geböllt munen nicht vo particolare, 'z soinz lai gest zboa djunge boda hãm geböllt bizzan bazta iz att d'ândar sait von konfi: di laüt bodada lem, soine traditzíong, un bazza hãm getânt. Vil ândarst ma o vil gelaich. In Beleslânt azpe in Tirol hãmsa gelebet vo vicharn, êkharn un daz sèll bianne boda hatt gètt dar balt. Obràll di baibar alle mòrgan, pan summar, soin partit palle vo da humman pittar zumma zo giana in balt auzolesa brigâlde un pern zo vorkhoava ka Tria odar a Basså zoa zo maga lem. Di baibar soin gest alümma, a Robân azpe atz Lusérn, umbrómm di mánnen soin gest vort zo arbata un se hãm gemocht auzüglñ di khindar, haltn 'z haus un tüan nã in vich. Dar Karl un di Maria hãm geredet vo disan, von bianne höbe von summar, a Robân azpe in Bisele, von khüa un vo allz daz sèll boda hatt gevüllt alle soine tang. Allz in an stroach dar Karl hatt gevãnk di hânt vodar Maria, hattze gestrenzart starch un hattze gekhüsst. Di zboa soin gestânt bratzàrt a langa baila åna zo pensàra affn nebl un affn bint boda hërta iz in Bisele, boda trükphant palle 'z hobe ma boda nèt pükht 'z gras.

Dena di Maria hatt gemocht gian humman zo boróata di tschoi vor di prüadar boda soin gest nã zo kheara bodrümme vo Lusérn pinn ross von Peatar. Dar Karl anvétze iz bidar partirt zo giana zo Kalnètsch, peade hãm pensàrt hërta in sèll tage, in sèll khüss, in sèll drukh un in sèll bint boden hatt gemacht kompaniia. Niamat vo imenândarn hatzan nia geredet pittn ândarn umbrómm peade hãm gebizzt ke ånka azza soin gelaich, hãmsa gelebet ummaz vor sait von konfi.

Vor mearare tang di Maria iz gânt in da sèll bis speràrante z' sega rivan in Karl, ma si hatt nia gesek nicht vo imen. Er defätte hatt ågeheft zo arbata kan schavar vo Kalnètsch boden hatt vorhóast schümmane sòlde zo schikha in soinen, zo giana pinn öm nidar in tal boda nèt berat gest snea zo schauvla un boda iz gest vil zo vrèzza.

Dar Karl o hatt hërta pensàrt afti Maria, in sèll tage pittnândar, un att soine oang, plabe azpe zboa trupfan bazzar.

Ka långez izzar gekhear bodrømm er o in Bisele, in da sèll bis, ma dar hatt niamat gevuntet: 'z izta gest daz groaz kriage. Daz sèll schümma tal est hatt gesek di granàtn boda soin partirt von Kåmp un von Verle zuar in belese Fòrte. Dar hatt lai geloff atz Lusérn bo di Maria hatten gehatt khött ke si hatt gelebet, ma dar iz gest gerift kartza spet umbrómm di khirch iz gest khent gevånk vodar granàt un vil haüsar soin gest nå zo vorprénna. 'Z izta gest niamat, månnen, baibar, khüa, sboi, nicht lai appàra henn tortemitt in khnottn.

Dar Karl gântz traure, izzese gesotzt attnan khnott un hatt ågeheft zo gaülla, pensàrante af di Maria un pensàrante biavl dar hettatze bidar geböllt seng un boda aromài hatt gehatt vorstånt ke 'z sberat nia auzgevallt. Süachante au zo höara zo gaüla izzar partirt zuar Robån z' sega bia 'z soinda gestånt di soinen un soi haus, lazzante hintar daz sèll boda von sèll tage in Bisele iz gest khent soi peste intruam. An intruam boden hatt gehaltet kompanjia alle di tang un di nècht von sèll lång bintar.

Gianni Vescovi

Quinto classificato | Variante dei Simm Kamoünder

Hey Hansel!

S tee au! Hey Hansel, stee au! ba is palle sait so gheenan in de khercha bor de brüjane misse!

Asò hat-ze gasraighet alle de taaghe de zain muutar darnaach haban gamacht de prucke loofanten, un tüunanten offen de tüar me zain khamarle.

De klokken haban- za gahat kaum garibet so loitan “tag”, badar is gabeest noch tunkhel, de gleezar dar beestare gadekket bomme aise preart zeinan gabeest bolla pluume, ‘s bassar im me glezale obar me nacht tissle och is gabeest khent ais. Dar raifo hat gaglitzel fan maura.

Luuganten aus pa bestare alles is gabeest bais un stille, de aissökkallen haban-za gaklempart bondar gornen finz bran dar beestare, nach me beeghe anloan antia loite garüstet sbarz naach gheenan misse. In doi sait de eerste misse is gabeest umme zeks oora, och amme bintare.

Dar Hansel, an puble maagar un hoach, bionde haar, an langar züff hortan bran in òghen, ar hat sich gakheart ambidar im me pette, is gabeest asò barm untar in dekhen un asò kalt ausont, badar ar is gabeest an “mokolo” un ar hat gahat so gheenan in de khercha so diinan misse.

Alle aname stroche ar is gasprunghet au, ar hat sich garüstet, gabeset in mostatz, un darnaach haban gatrunkhent an mintzig milch ‘ar hat sich galet au an jaketta, de hant suughe, in hut, un ar is galooftet boherme in in kercha.

Dar Hansel is gabeest an bravatar, “Mokolo”, hortan barotet so holfan in faff, alle de zuntighe un de groose baartighe ar hat sich bool barootet, galet au de pessortse suughe un boar dat de khokken habent -za galoitet in eerste laut, ar is gabeest da.

Antia an botta ar hat gazoibert de kercha, ar is gant so lemman au de almozen, un de drai taaghe boar Ostartag ar is gant naach me beeghe so loitan de snattara, ambia in doi sait, bia hoite pa taaghe, de klokken haban -za net galoitet.

An botta, haltanten in de hente an groosa kherza un zeinten de misse sobiil langa, is gabeest dar horighe fiistag, ar hat sich dorslaafet dehiin, un ar hat sich gaprönnet in züff... Bittana santel!

Badar, dar Hansel is gabeest och an püuble, bia de andare , hat me gaballet spiilan, jaagan de böogallen mettar slenken, un raitan metten slofen odar met-me sliitten.

Ar hat gahat och an taadel... hat me net gaballet gheenan suul, anloan denkan in pükarn un missan steenan gasotzet untar me tistle so horran de liirnaren, is me khent au de fotta, an orna galla ba as ar höltte gamöcht, ar hötte gaprochet au alles. Badar as sea bia’s bill ar hat gahaltet herte, amme langase un amme zummare kaum de suul is gabeest gariibet, ar hat gasnappet au’ s buus rat dar zain muutare, ar hat sich galet in in karsella de slenka, an hantfala bon pummallotle khnottale un ar is garaitet dehiin.

Na’ me beeghe zeganten de loite, ar hat hortan galoitet in borandiin ,un de Pabeegar (dii ba herbighent at-te senke zaita dar kherchen bon Kamarube) haban-za en saldo gherne pagrüuset. Hey Hansel! ba ghees-to? Hey! Ich ghea in balt, ar hat hortan aanbortet.

Au in balt ar hat gakhant alle de zaitte alle de khnotte un alle de löchar, ar hat gabiss ba zein-ta gabeest de laabe, de pröndalen un ettar poam bon billar frütten. Denau ar hat ghesset hennapearn sbartzepearn, un alle de guute pearn ba ar hat gabunnet.

Gapuntet in prüuchen hortan an messarle, ganuzet so machan abe antia ruuta odar an stap.

Umme nach me haltze ar hat gahat an snurle me aname bispalar, un stülinghe, balz bia an buks, bispalnten ar hat garüufet nagane de bögallen, un denne mettar slenken...

Ar is gant ummarantà bon asmorganse finz asabasen un ar is nia gabeest müude, antia an botta ar is gakheart hoam benne is gabeest soon tünkhel, ambia darnach zeinan gabeest au in balt, ar hat sich gahaltet spiilan kuko metten zain kh selle, un antia an botta ar hat gabunnet de tûar me zain hause gasperret. Mèeront bèerte ar is gant so pette ane insainan,! un biibel bèerte ar is gant suul ane haban gamachl de erbote dat de liirnaren hat me ghel! biibel khriighe metten zain alten!

Badar ar is gabeest asò, an hertar khopf un khoas hat gamöcht beksalan en.

Dar langhes un dar zummar zeint dorghanghet bohenne un och de langhe taaghe bolla zunnen, dar herbest un denne dar bintar seint gabeest nach khemman...

Soon metten eersten raifen bon oktobar dar Hansel is gant au in de dilla so lemman in sliiten, an hultzarne sliito met antia blekha gaprochet. Dear sliito hat en ganuzet boar in zain boarbaatar, un denne in zain baatar, och bor gheenan au in balt so tragan hoam antia faschina bon eeste.

Ar hat en gatraghet iidar, gazoibert mrt aname pezamen, un barootet bor in morgont darnaach. In doi sait ar is net gant so diinan de brujane misse, badar ar is gant diinan de misse asabasen.

Asò is gabeest... de zunna hat sich gahat nochont dorbekhet, an gaiset bint hat gaplaazet bon morgonde, dar maano gheenanten idar hat gahat noch galoichtet de biizen hintar me zain hause.

Dar Hansel is gabeest da, met aname keppe fan khopfe, hant suughe metten lochar, un ane jaketta. Is gabeest kaif khalt, un dar bint hat me gaputzighet in mostatz, ar is gabeest roat tunkhel. Siiganten in sliiten met anara snüure odar supfanten en ar is gant finz au söbarst me perghe, un denne... bia an nerrar iidar bor de biize, un bia ar is gant! Ba huppes is gabeest!

Gariibet süntarst me taale, ambidar au söbarst, un asò bûar finzmai's is khent de zait so gheenan suul. Raitan ubar me

raifen is ar gant bohenne bia ubar me sneebe, un kheeran au is gabeest eezor.

Denne, 's hat gasnaibet... soon bor de eerste taaghe bomme hoolighe maanont alles is gabeest bais biize un beeghe, bellar un ekkar, alles dorbaiset.

Bor gheenan abe in braithof im- me taghe bon allen tooten, antia botta de manne haban- za gasaufelt aus an beegale. Dar groas bekh insteet is gabeest gatan offen met aname sneafuke gazooghet bon aname rosse.

Bor in Hansel is khent de zait so zigan aus de sloofe un de pistokken.

De zain sloofe zeint gabeest an gasenkh me zain barba bon sleeghe, ze zeint gabeest roote, badar sobiil langhe, un asò ar hat gasnappet de zaaga un ar hal gazaaghet dehiin an stukhe. Bittan logaziin!

Alle de taaghe darnaach dar suul ar is gant raitan anloan odar metten zain khsellen, ar hat gamacht aus de snea beeghe drukhanten iidar in sneebe metten sloofen un denne met aname bodaile haban-za gamacht au an sprunkh. Pazaiten me sprunkhe ar hat galet abe sbeen ruute so mögan zeegan en benne 's hat gasnaibet odar is khent au de böora.

Asabasen haban-za en gasprützet met-me bassare, un met-me khalte pa darnacht ar is khent heerte bia an stoaan. Biil berte darnaach haban gaerbatet in gantzen tag, 's hat gahoobet aan snaiban.

Dar tag darnach, snea beeghe un sprunkhen zeint gabeest gasbintet, dar snea hat gahat gaebanet aus alles, asò de khindar zeint gant soornig ambia ze habent gamist ambidar erbatan.

So khodan de baarot, so- me Hansel hat me gaballet zegan snaiban, ar is gabeest biil lustig benne luuganten aus pa beestare ar hat gazegt bikhalan, un lustig och so zegan snea-haufen naach me beeghe.

In dear sprunkh haban-za gasprunghet och zegane khindar, un dar Hansel is gabeest prott benne ar hat gasprunghet höogor un langor bon allame. Hey Hansel, du pist dar pessorste, haban-za me khöt de zain khselle! Eeze... ar hat hortan galet de baks untar in sloofen boar so gheenan raitan... Raitanten un

springanten, biibel skapallotte haban-za gamacht! Un ze zeint gant hoam alle dorbaaghet! un biibel haban-za gasraiget de muutare.

Beels jaar siar alle de khindar zeint gant raitan un zein-ta gabeest sprunkhen in alle de biize un ekkare. Abe ka Sleghe is-ta gabeest an groas sprunkh gamacht au met-me holtze, so ghenan au söbarst is-ta gabeest an stiiga, un bear hat gahat muut hat gasprunghet biil metarn, och de bromadarn zeint khent aufar hia so springan, un amme suntighe de Slegar zeint gant so zegan ze.

Bear hat gasprunghet langor, hat gasnappet an gabin, ba is gabeest kheese, odar bain, odar salaaden, asabasen alle zeint gant hoam kontente!

Och darnaach de insaine zeint-ta gabeest khindar nach me beeghe, bear hat garaitet met-me sliitten un bear hat gamacht au an ratzala .

Bran dar kherchen antia an botta haban-za gamacht au an ratzala langa och sboanskh odar draiskh metarn, un ze is gabeest asò gasliirt dat benne is riivart an baago ar hat net gamöcht khemman büar. Alle aname stroche de khindar zeint gasbunten bor de börte so horran orne börtar bomme büurar, un denne missan holfan -en so supfan in baaghen.

Biibel loite zeint gaballet skliibanten ubar dar ratzala bissanten net dat dar beg is gabeest gabroat.

Benne dar maano is gabeest boll, un ar hat bill galoichtet, zeint gant raitan im-me stikhalte beeghe ba höbet an nagane me pachare, un riibet abe in's lentle taal. Biibel khindar sein-ta gabeest arabe un arau na'me beeghe!

Hortan abe in's taal , na' me beeghe ba büuret in ka Sleghe ista an laaba garüufet "trokh" un da, de khindar un dar Hansel och zeint gant raitan au in's ais.

An botta ,s ais hat sich gaprochet untar in zain büuse un ar is gaballet in in bassar. Dar arme Hansel is gakheart hoam allar dorbaaghet, suughe, hooze un pruuuche prearn zeinan gabeest gasiighet aus boname basse darnaach dar seechta .

Stülinghe ar is gant au im-me zain khemarle, ar hat sich gasiighet abe, ar hat galet de "monegha" un in bermar ausont

dar tüure un ar is gant untar in dekhen. Deninn is gabeest asò barm un huppes, ba preart me net baar. Habanten en net gazeght, de zain muutar hat en garüufet. Hey Hansel ba pis-to? Hia liibata muutar ich pin na' slaafan. Un asò khoas hat sich gataan baar bas is gaseghet abe im-me trokhe, andarsbia...

Badar dear ba glizamet is net hortan golt... khalt un barm haban-za gamacht me khemman aus de bogantzen in de büuse... biibel bea, un biibel ar hat gakhrazet!...

Denne is khent Bainacht... an groas baartaag , badar net bia dar Ostartag. In doi zait bor Bainacht de khindar haban-za net gasnappet gasenkhe bia hoite pa taaghe, ze haban-za sich huppes garüstet, ze zeint gant gunnan Guuta Bainacht in zain brointen un denne ze zeint gant misse (Hansel so diinan de misse bia alle de baartighe),

Dar eerste tag bon ghenaar, dar Hansel sobia alle de khindar zeint gant naach guuta hant, as morganse brüu ar is gant amme eerste so gunnan an guutes nojes jaar in zain brointe un denne in alle de fameje me lentle, alle de loite haban-za me ghet eppasen, bear an mintzig ghelt, bear an hantfala bon toiballen, un bear hat me ghet anloan de hant khödanten-me BorbaisGott.

Badar alle haban-za me khöt; Hey Hansel, an Guutes Nojes Jaar diar och!

Ar hat gahat an bullanes sekhle gamacht au bondar zain muutare, deninn ar hat galet de betze gasnappet, inset toiballen un andare züuse dingar ar hat ze galet in in karsella.

Des sekhle metten betze hat ar 's gahanghet au obar me spaarhearte, in de aizarne stekhle me kanuune, im-me bilghe dar Guute Diibe, denne ar is gant palle so pette gadinganten so bangan antia gasenkhe odar eppasen züuse so essan.

In doi nacht ar hat nia gaslafet, ar hat hortan galuughet in sait-meessare paitanten in morghen richte un mogan asò ghenan abe in 's khoch-haus so dckhan abe bas de Guute Diibe hat me gapracht.

Amme lesten ar is gastan au boar taaghes, ubar me spaarhearte, is-ta gabeest an groosa hooza an bullana un

griizata hooza bolla bon guute dingar, sbelbalmusse, opfele, un asò büar, badar och züusekhote un antia stukhe bon kholl.

Nagane dar hoozn is-ta gabeest hortan an spill, an kugala, an pakhara odar eppasen andar ar is gabeest asò lustig dat's zain heertze hat me bohenne gatekhelt un is me khent och de henna haut.

Kaum de zunna is khent au, ar is gant in de fameja me zain barben un dar zain amada.

Och da de guute diibe hat me gapracht eppasen, badar net spille, anloan dingar so rüstan sich. 'S ghesach gasnappet is gabeest draten gariibet, un de meeronste berte naach sbeen taaghe dar spill is gabeest soon gaprochet.

Bor de khindar, dar tag me guute diibe is gabeest dar pessorste tag im-me jaare.

Bor in basonkh alle de khindar zeint gant ummarantà asaabanse garüstet sbartz, nutzanten alte gabentar, un habanza sich galet an bohüuta fan mostatz, biibel haban-za gasbitzet untar doi bohüuta! Zoi zeint gant in de fameje ba de zeint gabeest kloone khindar un habent ze dorkhlupfet antia an botta de alten haban-za gatraibet dehiin andersbia de klondorste zeganten de bohüute in doi nacht haban-za net gaslaafet.

Och dar Hansel is hortan gant, met aname gabant me zain boar baatar, sbear bia 's plear, sbartz un bollar stoop, an paar prüuche gabunnet au in de dilla un alte gaprochene suughe.

Un denne de bohüuta... ba, benne in basonkh is gabeest gariibet, ze och is gabeest in stukhen. Dar fiistakh boosar un dar leste tag bomme basonkh bear is gant met-me bohüuten hat gabanghet frittoln un grostoln.

In de leste drai taaghe bon hornich de khindar zeint gant so machan Scella Marz, bor rüufan in langhes un traiban dehiin in bintar.

An khutta bon snöodarle metten aizarne pretten gapuntet met anara snüure zeint gant ummarantà na' me lentle, zoi habent gatekkelt de pretten met amame stap machanten au an zöttanes gatambarach ba preart börte gaskloppet dar khriig.

Is gabeest heftig khalt, antia an botta 's hat och gasnaibet un de snüure haban-za sich biil beerte gaprochet, badar de

khindar haban -za gahaltet heerte un zeint gant büar. In doi sait haban-za net gasüntet au 's böar un gatkhrunken an barmes gatrankh bor dorberman sich bia hoite pa taaghe.

Asò is gabeest 's galeebach in beels jaar bor de khindar, an armes galeebach ane betze un antia an botta och met-me pauche lear, badar zoi zeint gabeest lustig so mögan steenan mettanandar un frooligan sich metten armen dingarn ba haban-za gahat.

Och dar Hansel hat galeebet asò, bia alle de zain kh selle, ar is gabeest an lustigar khint, un ar hat sich gamacht bellan bool bon allame, hortan barootet so lachan un nerran met allame. An botta, bennanten an kloas khint na' me beeghe ar hat me khot: Ail hia Bep!... pis-to gabeest du so gheban böar dar laaben me Titta Frat?... un 's arme khint bolla bölte ar hat aanbortet... net ich pin net gabeest... un dar Hansel lachanten ar hat me gheet an strochle fan aksala.

Noch hoite pa taaghe ar gheet gherne au in bald, badar anloan so zegan un lüzanan de bögalle, züuchan antia peerle so khuuzan odar so gheenan naach sbemme. De bellar, de biizen, de bille zachen un de brisse luft as morganse zeint me bolaibet im-me hertze.

Un noch hoite pa taaghe gheenanten na' me beghe, de Pabeegar badar och alle de loite bon Kamparube grüusent en asò!... Hey Hansel!

24.10.2012

Tönle
Bintarn

2013 201

Luisa Nicolussi Golo

Primo classificato | Variante di Lusérn

Gloam

Disa iz a stòrdja boda vürizkhent; 'z iz a stòrdja boda vürmagatkhemmen; 'z iz a stòrdja vo laüt.

Di Mardjòtta iz nèt gest guat zo vånga slaf, da sèll nacht. Si hatt augeroatet, in di tünkhl vodar stube, di tschelln bodar soin gest vürgánt, un dena hattze gepetet vor aniaglan vo imenåndarn. Balse hatt gehatt verte di toatn, izze pasàrt kann lentegen, khlummane, groaze, übarhaupt hattze gepetet vor in sunn, kesà bidar nåizgest z'slava, odar bidar bart hãm insurirt er o, vo irn.

No, no, dar bart sichar hãm insurirt mearar von Margarette. Dar hattz gehatt gekhénnt bintsche zait vordar iz partirt; a guata diarn, guate laüt di soinen, arbatar, azpe se. – Balde khear bodrømm – hattar khött – boràtez –.

Biavl pensiare, da sèll nacht, vor di Mardjòtta, dar slaf iz nèt gest guat zo venna in bege, dena izze augestánt un iz gánt auzzalt in tor zo sitzase afte platt. – Iosso biavl stèrn, hointa nacht, bi mearar i zelar, bi mearar i sigar – hattz gevitscht 'z baible. 'Z hatten sin parirt ke epparømmmaz rüaftz. A stèrn mearar baz alle di ändarn hatten genump 'z oage, dar hatt getántzt hintar un vür, un dena hattz peersin parirt ke dar züntetze un darleschtze. In da sèll zait hattma nèt geredet vo Ufe, di laüt hãm gebizzt gerecht ke aft disa bèlt saibarda lai biar, Gottarhear, boda iz bobräll, un dar taüvl. Un hãm gebizzt ke dar taüvl steataz nå sidar azpar bortn, ombrømm dar billaz stoln di seal. – Un est – hattze pensàrt di Mardjòtta

– Ber barta soin hintar in stèrn bodamar rüaft? Dar täüvl bodame böllat machan süntn, magare pensàrante letz vo eparummaz, odar bartz lai soin Gottarhear bodame bill pa imen no hointanacht? Dar Peatar izzar o khent in sint, ma 'z hatt nèt geböllt pensàrn, 'z baibe, no no, dar Peatar nèt, dar Peatar nèt...

In sèll morgan di zboa soldàn soin augestànt palle, azpe hërta. Nèt ke in kriage slaftma, ma lekkse nidar zo rasta, bal 'z iz gest allz stille azpi da vorgànnate nacht, daz sèll hãmsaz getànt.

Ummadar a pua iz gest a belesar, dar àndar iz gest a taütschar, vo Berlin. Da hãm gehatt poade zbuantzekh djar, dar belese hatt gearbatet alz maurar, vorda auz iz geprocht 'z kriage, dar taütsch hatt studjært in di hoachan schualn. Poade hãm gehatt a püalen boden hatt gepitet, poade hãm gehatt a muatar, da huam, boda hatt gepetet vor se.

Dar taütsch hatt gehatt gelirnt da belese zung, in di schualn, dar belese hatt gekhànt ren taütsch ombrómm in khlumma lentle au afte pèrng bodar hatt gelebet, hãmsa geredet an alta taütscha zung, a zung ena nãm, da hãm lai khött – Bar ren azpe biar – 'z iz gest a zung starch azpi na kubl boda hatt gepunet ummaz pinn àndar azpi prüadar.

Dar taütsch soldàdo iz gest in di trintschèa afte sait zuar in takh, dar belese iz gest zuar in pèrng boda seng gian oine di sunn. Da soinse àgeschauget, aniagladar hatt gesek soin snabl in spètscho, aniagladar hatt gesek soi huamat in di oang von àndar. Dar tage iz auzgànt asó. Laise laise soinda pasàrt di urn, ummana nã dar àndarn, allz iz gest stille, niamat hatt geredet, niamat izzese gemövert. 'Z izta njãnka gest a vedar bint, dar hümbl iz gest plabe, ena inar bolkhnen. Dar pon hatt geplètz, 'z iz gest lai palle lãngez. Dar belese hatt gepetet, laise laise, atz belesch. Dar hatt geredet hërta an alta taütsch zung, in soi lãnt, pitt alln, ma 'z gepéta iz gest atz belesch, forse Gottarhear hattz vorstànt pezzar, berbillbizzan .

Dar taütsch hatt gelüsan – Hei – hattar gevitschl – Hallo – eppaz sterchar, est – Tschao – schümma hoatar.

Dar belese hatten àgeschauget. Ena zo reda hattar vorstànt, un hatt àgeheft zo peta in Padre Nostro, laise laise, dena hërta sterchar, un est, in sèll hümbl bodase iz boràtet vor di nacht,

dar earst stèrn bodase iz gezoaget, hatt augenump 'z gepéta vo zboa puam boda hebatn geböllt khearn 'z soina bidar zboa khindar in arm vodar muatar.

'Z iz gest a plitzegar, dena an stroach sovl bidase berat geprocht dar pèrge, un lai an tiavan tännf, a gestånkh vo vorprennatz vlaisch un allz a gebéaba.

Di taütschan, di belesan, epparümmaz hatt gedjukht a granàtt, un di patze iz gest geprocht.

'Z iz gest allz a gelóava, a gehóka, a geschiaza.

Laise laise, di tünkhl vodar nacht nacht hatt bidar gedekht allz, di stèrn est soin gest ploaze, au in hümbel, niamat hatt neméar gepéte, niamat hatt neméar gebeabet. Dar belese izzese gezoget laise laise zuar dar trintschèa von taütschan, von "nemiko,, asó hámsen gehatt khött ke da hoazan, bidar ánka hatt nia gehatt z'straita pitt imenándarn, bida ánka sai vatar izzen gest augemacht a schümma haus, er un soine prüadar, in lentle au zöbrest in pèrge, pittn gèlt gebünnt pitt fading von an lem auz in Taütschlánt.

Dar taütsch hatten gehöart atnen, sèmm nâmp, un pinn polmù boden soin skopiàrt, hattar geplast laise laise "Padre Nostro che sei nei cieli ..." – I hân nia gepetet – hattar gevitscht – Vorgèll'z Gott, italiano" – I – hatten respündart dar belese – pin "italiano" ma moi nâm, dar nâm boda moi muatar hatt zornirt vor mi balseme hatt gehalten starch atz hèrtz, balde pin gebortet, iz PEATAR ...

Di Mardjötta hatt gehöart di zeacharn netzan in snabl, si iz neméar gest guat zo haltase un hatt ágeheft zo hetzega. Dar Peatar, dar Peatar, hattar geplast dar stèrn, dar Peatar hâmda gelürnt di pèrng, dar Peatar hatta gekrèkket soi hèrtz bodase iz geprocht in pètto azpi a glass boda vallt aftna herta khalta platt.

Asó, nâmp, ummadar pittar hânt in da sèll von ándar, hámsase augenump, di zboa puam, in tage darnâ, un asó hámsase bogràbet, in a tèllele boda hatt getoalt tortemitt zboa huamat, in a tèllele boda hatt getoalt tortemitt 'z hèrtz vo zboa müatarn.

Nadia Nicolussi Paolaz
Secondo classificato | Variante di Lusérn

Dar mã von Boan

Z iz palle gest di achte, an åndadar sberar tage iz gest gânt un iz bidar gest abas.

'Z iz gest herbest un in di èkhar izta neméar gest vil zo möcha tüan, 'z izta gest augenump allz un est izta gest hintar gestânt zo hauga di earde, vorse berat khent kartza hert.

Haüt, pitt moinar mãmma un ben da soin khent vo schual pitt moin prüadarla o, pinne gânt in balt auzolesa 'z holtz bo da hatt gehatt boróatet moi tatta in di vorgånate tang. Bar hãmz gevazzt au atti aksln un hãmz getrakk allz dahuam. Bar soin gest genumma hintar un vür, nidar un au pittar karge atti aksln, bar soin gest müade gerift ma est habar gebizzt ke bar hebatn gemak auzmachan in vrost von bintar.

Di pensiarn soinse gemacht hërta sberar, i pin neméar gest a khinn, i hån ågemöchthevan zo tüana i o eppaz vor moine laüt, vor moine eltarn un vor moine prüadarla. I hån ågemöchthevan i o zo arbata in haus. I pin aromai gest groaz un vil sachandar, bo da fin est hatt gehatt getânt moi mãmma, est hännese gemöcht tüan i.

I hån gehatt voll in kopf pitt disan sachandarn benn de hån gehöart laütn di klokkn. Sa hãm gelaütet acht vert. I pin gest müade, i hebat gehatt lust zo giana in pétt ma i hån nèt gemakk tüan pitt mindar zo giana sèmm bo den hån gehatt vorhóazt.

In sèll summar hånne gehatt gekhennt pezzar in Tony, in sunn von Max. Bar hãm gelebet nãmp un vil vert saibaraz gevuntet pittnãndar zo giana in pa balt, in di èkhar un in

di bisan. In di selln månat, in unsarna djunga un vrischa eltum, saibaraz gevuntet pittnådar ettlane vert un soinsaz aukontart. Bar hãm ågeheft zo khennanaz pezzar, zo khemma groaz pittnådar un zo khenna pezzar 'z lem pinn oang von groazan. Bar soinaz gehaltet gearn ettlane vert un soinaz vorhóazt zo haltanaz gearn vor hërta, aniaglaz sachan berataz vürkhent.

I pin no nå gest zo pensàra at dise sachandar benn de mar pin ågezoget bahemme a franéla un pin lai vortgeloaft von haus. I pin någest zo giana atti Boan un hãn gebarnt ke di tang soinsaz proprio gest gekhürtzart. Di sunn iz neméar gest au hoach in hümbl ma si iz lai någest zo giana oine.

Di èlbar hãm ågeheft zo haba di varm von herbest; di löapar soinn ormai gest roat, gel un kafèdat.

Schaugante å dise schümman sachandar pinne gerift nidar nåmp ünsarn puach. Dar Tony iz sa sèmm gest, un ben dar me hatt gesek rivan, izzar lai augestånt bahemme un izmar zuarkhennt. Dar hattme lai geküsst un hatt ågeheft zo reda: "Lisa bar bartnaz haltn gearn vor hërta nèro? Aniaglaz sachan bartaz vürkhemmen?"

Dar hattmar khött dise börtar pin oang voll zeacharn un pittar stimme bo da hatt gezittart. "Ja Tony, vor hërta, aniaglaz sachan bartaz vürkhemmen."

Bar soinaz gesotzt untar dar puach. Di sunn iz gest ormai oine un izzese gest geheft a senjele vrischar air.

"I moch gian in Taütschlånt pitt moin vatar" hattamar khött: "sèmm izta soi pruadar bo da khent an månn bo da süacht an smitt. I magat gian sèmm, lirnén di arbat un gebinnenmar zo leba. Ormai pinne a månn."

I hãn nèt gebizt baz zo khöda. 'Z iz gest asò vor alle di månnen: di meararstn vert hãmza gemöcht gian in auzlånt zo gebinnanen zo leba. Palle odar spet hettatz gemöcht tréffan in Tony o. 'Z izta nicht gest zo maga tüan.

"I pin a månn, i moch lirnén an arbat un machanse khemmen di arbat vor moi lem. Pitt disar arbat bartemar auzügln di khindar. I mage nèt khön vo no."

I hãn gebizt, ma hatt nèt gemak khön vo no.

Bar soinn gestånt pittnådar in gantz abas un da gantz nacht. Bar hebatnz auzgemöcht halltn a gantzez djar, dar berat

vortgånt sa di boch drau un berat gekheart bodrùmm 'z djar drau kan Àndarhailegen.

“I bartar paitn. I bartar paitn da fin baldo khearst bodrùmm. I halte gearn.”

Bar soinaz gehaltet gearn untar dar sèlln puach vor alle di lestn abas, untar in an vollen må bodaz àhattgeschauget.

In lest abas vordar berat vortgånt hattamar khött: “Alle di vert bodode barst höarn alùmma un benn da bart soin voll dar må, ai da untar ünsar puach. Schaugen å in må un lèchlen å. I bart tüan daz gelaichege i o, ånka azze bart soin vort bait vo diar. Dar må bartaz machan höarn nempar. Untar in gelaichegen må barpar soin an uantzegez sachan.”

Pinn oang voll zeacharn saibaraz vorhóazt zo tüana asó alle di vert bo bar beratn gest traure un alle di vert bo da berat gest voll da må.

Daz sèll djar iz gest gântz lång, di zait iz vorgânt khartza laise. Di tang soin neméar pasàrt.

Dar herbest iz gest gântz khurtz un hatt gelatt palle in platz in bintar. Moine tang soin squasi gest alle gelaich. I hån gehelft moin prüadarla zo giana gerecht ka schual, i hån geknüppl, augemacht zumman vor 'z holtz un vor di sbemm, i hån gemacht di bèsch attn prunn un benn 'z iz gest ditzembre habar augemacht 'z sboi. 'Z iz nèt gest an arbat bodamar hatt gevàllt, ma in di sèlln tage alle di laüt hãm augemacht 'z sboi un alle hãm gemöcht helvan, ånka azma hatt gehöart gialn 'z vich un azta iz gest pluat ummar bobràll.

'Z izta auzgevallt an paran tage bozmar hatt parirt pezzar; 'z soinz gest di tage bodamar hatt geschribet moi Tony: “Paitmar” hattamar hërta geschribet “I bart palle khearn bodrùmm. 'Z velnda no biane månat.”

Asó soinda vortgånt di månat von bintar o, a långar bintar, voll snea un vrost.

Bar soinaz hintargelatt allz gevaira von bintar, di Boinichtn, 'z vaür von “Vorprènnen in martzo” un laise laise soinse genempart di Oastarn.

'Z izta njånka pasàrt a monat åna azze gea atti Boan, ka ünsarnar puach, å z'schauga in må bo da iz hërta gest au hoach

in hümbel. Solo sèmm pinneme gehöart gerècht un hattzmar parirt ke dar Tony iz sèmm pitt miar zo gebamar di kraft zo giana vürsnen.

Di lestn månat soinn pasàrt bahémme, di tang soinn bidar gest voll pitt arbat.

Ma hatt bidar ågeheft zo giana in di gert zo setza 'z gepléttra un biar baibar hãm gemöcht trang di earde zöbrest in èkhar umbrómm ka herbest, ben ma auge, khintze hërta geschupft nidar züntrest.

In da sèll zait hattma o gemöcht ummartrang in di bisan in mist zoa zo macha khemmen pezzar di earde un zo haba guatz höbe zo geba zo vrèzza in vicharn.

Laise laise soinda pasàrt di tang un pinn sèllnen di stadjónge o, ma ånka az ta soinn gebèkslt di sèllnen i hån nia vorgèzst zo giana au atti Boan in tage von voll må.

Moi må au sèmm hoach in hümbel hattme nia gelatt alumma un izmar hërta gest nãmp bendesan hån gehatt mengl.

Untar dar sèll puach iz auzgevallt azze hån rispündart in börtar von Tony, åndre vert hånne gelacht pensàrante ke er o iz någest å z'schauga in må vo durch sèmm un ke er o hattme gehatt in sinnt untar in gelaichegen groaz må.

Vil vert hånne gegaült umbrómm i pin gest traure un hån gevorst in må azzamar helf auzhaltn di lestn månat boda no hãm gemenglt un hån gevorst azzar mage machan pasàrn bahémme gar di zait boda no iz gest.

'Z hatt quasi parirt ke dar hattme gehöart un ke pitt soinn gelaüchta hattar auzgelüsant moi gepéta.

'Z bart soinn gest vor di arbat von èkhar, von höbe, von khüa, von holtz un von sbemm, ma di månat von summar soinn proprio geflattart.

'Z iz lai gest setembre un di schual hatt bidar gehatt ågeheft. I hån ågeheft zo zela di tang boda no hãm gemenglt zo riva atti Åndarhailegen.

Di earstn von otobre izmar gerift a lettar von Tony. Attàvorå in moinen pineme lai geschemp, i hån gemacht fenta vo nicht un hån lai gelekk di kart in di gadjöff von vürta.

Datz abas pinne lai gânt bahémme au kan Boan un pinne gesotzt untar in må nãmp dar puach.

I hån offegetãnt di kart un hån ågeheft zo lesa da earst riga.

Un denna di sellnen drau åna vortzonemma di oang. I hånse gelest alla pittnan atn alumma.

Gerift züntrest hånne ågeheft zo gaüla azpe a khinn un hån lai geheft di oang in hümbel zo süacha ünsarn tschell må.

I pin gest kontént, i hånnen gehoket vorgell 'z Gott un pin gânt vürsnen zo gaüla da gântz nacht.

Dar Tony berat gekheart bodrüm atz Lusérn bian tang drau; soi arbat in Taütschlânt z ormài gest verte, dar hatt gehatt gelirnt di arbat von smitt un hatt gehatt gelekk atna sait vil gèlt.

“Lisa, disa långa zait iz verte. In bian tang kheare bodrüm dahüam. Moi zait in Taütschlânt iz verte, i hån gelekk atna sait vil gèlt un est lazzansame khearn bodrüm ka diar. Disa zait iz verte un i un du håms dartânt auzzotragaz, du hastmar gepitet un est i khearn bodrüm ka diar. I vorhóaztar ke bennde rif atz Lusérn bartede neméar lazzan alumma.”

Pinn selln börtarn hånne lai vorgèzst alle di schaülan un trauregen sachandar boda soinn gest in ditza lest djar un hevante bidar di oang in hümbel zuar in voll må hånne gevitschl: “Bar hebatnz nèt dartânt åna doinar hilf. Doi gelaüchta hattaz gemacht hërta höarn nåmp.

Du pistaz hërta gest nåmp: du hastaz gehelft zo haltanaz gearn, du hastaz gehelft un gelirnt khemmen groaz. Azpe a khlummandar khoim boda laise laise lirnt bazzez bill munen khemmen a schümmana groaza roas. Da schümna roas von lem.

Paolo Martello | Khatarnun | Domenica Stefani Kherle |
Franco Rigoni Zurlo | Maurizio Bonato Stuz | Ivan Mosele
Terzo classificato | Variante dei Simm Kamoöndar

De üntzarn loite. Bas habant-za gatant bells jaar so mägan leeban

'S ist gabéest noch tunkhel.

Alles ist gabéest gamutzelt in de stille; dar hümmel òbarn
Roone hat galasset zègan de èersten sbachen lichtar. Dis liicht
ba bõrte gabéest stèrch un barm an paar òarn darnaach.

'S ist gabéest de büf óarn me morgonde. Dar saatom
bõnname manne ist khent aus bõnname hàuze. Andare sàtome
habent gatrèttet súa dar zaiten ba zaint-za gabéest òonig
so borkhemman-zich. ilchar hat gahat met iime mìntzikh
gaplèttarakh innont me rukzékhe: an salaaden, khéeze, pròat
un mìntzikh garüst. In de karsella habant-za gahat mìntzikh
bètze ba de zàin bàibar habent galét dehiin spaaranten un 's
plèttale so snappan in trenen.

Dar Tan ist gabéest an jung hòach un stèrch, met sbéen
bàiten àkhseln, de plaaben óoghen un sbartzen herdar. Ar ist
gant mittanàndar me Leo Rebeschini so èrbatan in de miina,
àu ka Metz (Francia). Éeben as ar hõtte 's hèertze gapròchet in
stùkhen so læssan 's junghe bàip un de drai klòone züune, ar
ist gant mettar gadinghen bõnname pèssor galebache bor de
zàin faméeja.

Hat-zich gahòrt 's garùspalach bon zàin ruufen 's alte galòit
me zàin gaprechte, stèrch un hòotar, doi sunga ba habant-za
galirnet bon zàin sterchen muutarn, gabóant aname héerten
galéebache un biil béerte ane in zàin manne.

Naach me béeghe habant-za borkhènt in lésten khsell un
zaint gant büar bor de drai khilometer bóar so riiban òbarn

fan Roone ba höttan gasnàppet de sbartz khüa, dar treeno ba tràghet abe ka Rokkette un déenne Viséntz un darnaach aus ka Metz.

Alle habent gasbàighet. De zàin gadénkhe zaint gant büar òona òbarn de andarn: mòolekhot un gadinghe zaint-za gant òona òbarn de andarn biil béerte.

Dar ròoch me treenen hat-zich gamischet àu in hümmel ba làize làize hat-zich gahöotart.

Darnaach sbéén taaghe, bóar memme treenen un déenne mettar korrieren zaint gariibet aus ka Metz, ba habent-en ghéet hèrbighe: an hütta nàgane dar miinen ba höttan-ze gaerbatet.

Dar Tan ist gabéest fròo so möogan höoban aan de èrbot un bangan an solt so sikhan hòam.

Azò ar hat gaerbatet sègan odar sbölf óarn och alle de taaghe acht hundart mètarn untarn èerden. Ar hat gahöobet aan èrbatan ba 's ist gabéest noch tunkhel un gakhèart èertzigh asàbasen spéete. Dar sbartz me khóle ist-me gant in de hàut ba ist bolàibet sbartz darnaach so habant-ze gabèssel och. In de zàin óoghen anlòan hat-zich gazècht an mìntzig bàis, bia 's liicht dar zàin hòffe imme zàin hèertzen.

An tag 's zàin bàip korBaan hat gabanghet an littara met mìntzig böortar: alles hüppes, ich denkhet-ach höortan.

Dénne an morgont me Avrelle 's bàip Menega hat gazécht khemman dar faff me lante, dar hèere Tante. Ze hat-zich draaten gabóorset ambrümme diizen ungapàitane bezuuch, iar ba in de khèrcha ist nia gant. Dar faff ist khent so khöodan-ar ba dar zàin junghe mann ist gastòrbet untarn bonnara slóotzen gabàllet in de miina. In den tag dar Tan hat gamisst siigan lèngor in zàin tàbarakh un azò hat borkhèmmet in tòat. 'S bàip ist bolàibet anlòan met drain züun so siigan àu, in diiza Höoga ébane ba dar bintar ist lang: dar èerste snèa khimmet abar amme Achte maanonte un de èersten héttallen baksent den Avrelle.

“Höortan büar” hat saldo khöt 's bàip.

De khindar zaint gabakselt un dar mannalos, dar Mario hat-zich boraatet mettar Malgari un habent gahat 's Marinle, de zàin èerste tòchter.

De sait ist gant buar, dar Mario ist gabéest kàum gakhèart me khriighe, ar ist gabéest alpen jaagar un hat gastràitet nàgane me flimme Don.

In de Höoga ebane hat-ar nèt gahat èkhare, net biizen so möogan lèeban mettar zàin faméejen.

Darnaach sbéen jaar ba hat gamacht in àizarn-züuchanar, hat-ar gadénkhet so ghéenan àu kan Belgien so èrbatan in de miina ear och zobia in zàin èrmen baatar.

Bénne hat-ar gabünnet an hèrbighe bor de zàin faméeja och iss-ar gakhèart abe in Bèlloslant bor traagan-ze met iime àu in Belgen.

Ze habent galét 's mintzig gaplèttarakh innont aname holtzarne baüule ba dar alte Zeppo, sràinar bon Robaan, hat-ar-en gamacht àu un zaint-za gant dehiin. Bénne zaint-za gabéest nàgane me lante zaint khent gahàltet àu bon órdarmanne un galét in bankos bor an gantzen tag ambia ze habent-en gabünnet an radio innont me baüule, Dénkhanten azò ba börtan-ze gabéest an faméeja bon spiüun.

Anlòan darnaach so haban gaprèchtet bor langa sàit nützenten 's tzimbris gaprècht, sunga bostànt bon órdarmanne och (ambia zaint-za gastammet bondar toitzen èerden) Zaint-za khent galàssset ghéenan dehiin un azò habant-za gamöoghet ghéenan àu ka Soubroudout, an lant nàgane in mèrchen mettar Prussien.

Bor langa sait de faméeja hat gadénkhet naach diizame dinghe klóobanten ba de liibate tzimbrise sunga ist-en khent dèstar un hat-en ghet an groosa hólfe.

Oliver Bauman

Quarto classificato | Variante dei Simm Kamoündar

“Beetag von hòome”

Beetag von hòome.

In-z lant,
zöbarst'me pèrghe
khòan sunf,
khòan sant zo traiban.
Gabeest schèrm
an bòtta,
dar punt zo bo-laiban.

Sainten an mann von khòome
in-z lant von khòome
in de hant von Zimbarn.
Khèeran in de hòome
innar-z lant von khòome.

An vörtar,
gahukhet dor-niidar,
gabürtat a-biidar,
gabakset von noijame
von dar junghe-same.

Sainten an mann von khòome
in-z lant von khòome
in de hant von Zimbarn.

Khèeran in de hòome
innar-z lant von khòome.

Àname klause,
gakhèmmet in de jaardar,
offanan sich de tüürdar
zo in-keenan vomme hause,
lokhan auzar, vomme klause.

Sainan in de hòome

Sainten an mann von khòome
in-z lant von khòome
in de hant von Zimbarn.

Khèeran in de hòome
innar-z lant von khòome.

zo hailan alle de bunten.

Bruno Corradi

Quinto classificato | Variante dei Draitza Kamoünder

De Mariana un inj alte “Groazz - Gheimar”

Se sain gabest de jarn eir darnà de “guera”; ista gabest nist de televisiù, de radio ist gabest a schitaras dink, un nau ista gabest de “usanza” for de altan tze ghian tz’abane in de stelje tze machan filò.

For de puabljarn, bar sain gabest vij; ista gabest tze koun de korun ‘ume rosario avran tze ghian tze slafan. Barandre puabljarn ‘ume pljatz, bar sain gabest kontente un-a-bau-began bar sain kangat tze singan iz rosario ime haus ‘undar Mariana, a altla bo hat galebat anjuan. Iz dink hat-us gavaljat, unta mo bar hen gahant eibala vorte, un-a-bau-began de Mariana, darnà iz rosario, hat-us gakontart de lappan ‘un fadan, tauvilj, sealj ‘undar hele, gatummala ‘un keitilj in de hausarn, liachte un gheljan ime vrautaghe, ‘un orkan, un andare dingar.

Benje inj orologe ‘ume tor hat garist tze mekan de sibene urn, bar sain kangat aus ‘un hausarn drukinj-us uanz pitme andare asbia vortegan scha, un ime tunkan bar sain kangat smizzinje ime hause ‘ume altla, pazzinje ime houfe hintar ‘me hause, bo bar hen gamougat segan in vrautak, un barandre, for segan-inj nist, henbar galoutzat ut’earde.

Ime hause iz liacht, porbai for haltan kljuak udar porbai un-a-bau-began iz ista gabest nist, iz liacht ist kent ‘un uana lantearn pit perolio. Oubar an maur ista gabest a lumala pit oul, bo untar aname hoalaghe hat gamachat bene liacht, un iz gatzittara ‘ume lokla hat gamacht prirn az de schatan ume-n-ume se hesi gamougart, un barandre hen gahant vij vorte.

Deinje de korun ist kent iz schuan: de lapan ‘ume altan “Groazz-Gheimar”. Disar mam ist gabest asbia in “Gioanin ante vorte”.

De laute hen-inj garuafat mo se hen gasest lepischan dingar: vedarn ‘un henje ime lighe, ciatan ‘un rousch ime stalje, mo se hen gahoart gatummala par nast, un andare dingar.

De sinje, un-a-bau-began for in vungar udar for eibanaz prenjela ime learnan pauche, hat gamacht segan tauvilj un Liabese-Vraurn ubaralt, un er, bo da hat nist darkant de vorte, ist kangat un hat garistat aljaz.

Na’ de lape bar hen gamust kearn huam, ghianinje pit preische ime tunkan ma ante springan, unta mo de bouge ist gabest vij, un ame earste gatummala bar hen galoutzat hintan tze segan ba ist gaschest. Da huam, nar-esan ime lige un eibanan botan, for de vorte ‘undar lape gahoart, i han gahaltat in koupf untar de dekan uni pi nist kent aus ‘un deikan njanka tze soachan, a dink bo i han gamacht ime hoartartak, un pitme liacht ist gasbintat unta de vorte, ma tz’abane han-i nist gamangalt tze ghian tze hoarn de lapan ‘ume altan “Groazz-Gheimar”.

Tönle
Bintarn

3 2014 201

Mirko Pergher | Antonella Gasperi
Primo classificato | Variante di Lusérn

Zboa prüadar

Geschribet von Josef Ledda
02 matzo 1916 in tages ur 4,20

Vest alle di sèlln mustètz hãmsame ågeschauget
süachante a lem vorgãnt.
Un biavl sealn höare beam
börtar bodase nèt lazzan vången, zungen bode nèt khenn
in moine nècht auzbene zo hüata
da auvar at di 1816 mètre.
Haüt mòrgan in aldar vrüa dar Pavel un dar Igor o
nidar, tortemitt in pa lurn sèm boda in mãnn darzèrtz 'z lem,
sèmm boda di pestn djar von djungen soin gestolt zbisnen ais
un snea
in nãm vo dar huamat
boda untartust allz vor an durst vor di sèlln boda bölln
gebinnen un allz schaffan.
Se o – di pridjoniarn – zbisnen diese kròtz
antãnto azza hãm augetrakk 'z geèzza,
bartn nèt vennen patze bait vo dahüam
untar a schauvl earde untar a lãmmar.

I haltme sichar zo maga khearn bidrùmm palle
at di arzan vo moin glentzege mer,
pitt moin vatar, pitt ünsarn bèrkle
zo intrüama offe pittn oang khuttn visch.

Est, in di urn vo dar Ave Maria
di sunn plitzeget no a migele
in disan roate oinegian vorgèzzeme von kriage
di schüzz, di toatn, 'z pluat.
I vorgèzzme ke i o hân getöatet moine prüadar,
vor mi in vil hâm geschuant soi gântzez lem,
kartza vil zeacharn un beata darpài vor alle.
I hân zbuantzekh djar alumma,
i bill nimmarmear scihazan
o bill nimmarmear stèrm.

Eppaz bodamar nèt gehöart, est lai in disan labe abas,
vângenda å bidar di rümblar von kanü un di schüzz
untar in strich von kapitåno Pontillo.
A groazar abasstèrn schaint un läuchteget
obar moi haus
sèmm boda moi vatar loavante inkeng hattme gevånk
offe pittn hånt.
NO, i bart neméar schiazan:
I vors vorzàing vor alle di toatn
I trükhan au alle di oang voll pittn zeacharn
i sperar no in aran earde vo patze.

Geschraiba von Alois Schindler
02 martzo in tages ur 4,40

I pin gest dar earst auzoriva atti 1816 mètre
benn di sunn iz gest untargånt vo biane.
z' iz gest allz asó stille, bahémme pinne gesprunk
in platz zo hüata,
sèmm pistoda gest du alümma, zo bacha,
åna zo bizza ke doi lem beratze gerift sèmm.
I hånde nèt ågeschauget in di oang
senónða hebatese gesek nass pitt zeacharn
un hebate nèt getöatet.
I hebat nia gemak schiazan atnan månn
nåmp zboa mètre,
åna zo habanen ågeschauget in di oang.

Pruadar, i pin gest sèmm åna zo böllaz,
sèmm boda di zait izzese getoalt in zboa
un hån nèt gehatt åndarst zo zornira.

I pinme gehaltet sichar zo maga khearn
bidrømm durch in moi sbartza earde
vo dar Boemia,
in moi schümmaz häusle pitt holtz,
pitt moinar māmma boda aukontärt
von an glentzegen mer
in di ur balda di sunn geat oine,
sèmm izze gebortet vorånahi alln disan birbl.
Mang stian pittn rukkn au pa ovan,
pittar khatz at di khnia un pinn khüa in stall.

Djüsto sèmm pinne gest pitt moin zbuantzekh djar,
i hettat nia geböllt schiazan.
Übarallz hettate nèt geböllt stèrm.
Un zoa nèt z’stèrba pinne geloft nå dar schützangrabe
un sèmm springante in doi hüatplatz hånne geschozt zboa
vert.

Est, dena sovl djar, gedénkhe darnå djar
I vors “vorzàimar,, un spetar speràre no inaran earde åna
kriage benn du pist no gest moi
pruadar un pist khent zuar vo asó bait
zo schütza lurn un khnottn in nåm vonaran huamat
bodade hatt gemacht stèrm kartza djung.
Est, benn lai a timplega sunn geat oine,
in moi hültzras barmes häusle
moine oang soin voll seacharn
antånto her von stall mükn di khüa.
Slaf guat, pruadar Josef.

Remigius Geiser | Raphael Berger
Secondo Classificato | Variante dei Simm Kamoünder

Khennast-to mich?

Mèeror dan 2000 jaar èersinkh ich pin gabeest dar höögorste von-name timpeln raiche, von bannont ich han gasnàppet in main naamen. Ditzan is gabeest vuudar bait kan mòrgande von dar ünzarn Euròpen. Von denórch aràu han ich galümmet au in bèkh dort de zait un de saiten haikalnten ummarantà in de gadàchte dar laüte. Af diisame beeghe dort vòlkhar un gabròche ich pin-mich gabèkselt, und von dèmmè bill-ig-ach zeelan au hia.

In-name lante dar bizzare, vüürare, faffe und schaafare ich pin gabeest dar gott dar hellen. Von da pin ich partiart un gant kan aabende zon-name vòlkhe ba hat gamàchet au an khaif grooza stat zöbarst von siban ekkarn und hat gabèttet untar viil andare vòlkhar. Kan diisen pin ich beelz jaar gabeest dar höögorste im-me raiche dar tòoten. Badar schön da pin ich öften gabeest in de sinne dar slèchten laüte, machanten da verte. De hòoghen un de raichen habent gamàchet büürtan auz von miar an sproz met-ame andarn naamen. Diisar gheet in sain gankh haüte un nòch darnaach miliüüne von jaarn in de beetorsten saiten me raiche dar ünzarn sunnen, sainten dar leste von iarn gròozen stearn. Ich insteet, schiar an gott un dar höögorste im-me raiche dar tòoten, im-me klooben dar slèchten menneschar pin ich gant an taüvel ba zèrret dehiin de seela, an urrandar belpoz met büüghen sbartzen heerdarn vor ambràll fan laip, süüchanten in tòat dar laüte, saintan-ar an riisar schau.

Darnaach, dorgheenanten de jaarhündartar, de laüte saint-sich vorkhèart zon-namc andarn klooben. Deninn is-ta dabàite vor an òonighen gott anlòan. Darsàidez hat-ta nemmèar khòondar gadénkhet mich, in gott dar hellen , und ich pin bolàibet dar tòat sèlbort. Dar hòolighe Remijo von Reims hat ghèt in main naamen andar vorkhèmminghe von taüveln.

Dorgheenanten diise zaiten, de main dorkhàntekhot is-sich gabeetart hörntan mèeror af-an nòrt. Asò han ich gasècht vor d èerste bòtta de hòoghen pèrghe un pin gant denàu und han von naujame gavünnet an andarz vòlkh, laüte ba saint khènt vom-me nòrte, strauzikh un pööse, badar ziiganten vüar name iarn beeghe. Ditzan vòlkh is nèt gabüürtel von gròozen steetarn, badar ist an vòlkh dar akhar-manne, huntare, un benne z nöötet khriigare òch. Kan innàndarn ich pin gant an belpoz dar bèllar un dar pèrghe, an polscha un troll, hölfar im-me haus, ba darmè schölta-sich grèman nia, eeben-az ar hat an linnez hèertze. Kan iarn güütarn han ich gahèrbighet in schraindarn, züntarst me dache, im-me stalle òdar in kubeln; badar kan iarn voodaren han ich gahèrbighet in ti ifen taaldam. Nèt òfien habant-sa mich gamocht sega n, badar ich han gasüüchet guute und hèerliche laüte, ba saint òften gablüürtet von diisame pröttaten badar slèchten vòlkhe.

Darnaach de faffen vom-me klooben in in òonighen gott saint gant hörntan mèeror birtikh un de laüte habent gahàt zo jukhan dehiin in klooben in mich schiar gantz. Haüte pa taaghe gadénkhent mich nòch de eltorsten anlòan in vòlkharn af-an nòrt und af-an mittartakh dar gròozen pèrghe. Imm edeln vòlkhe dar alten zimbar af-an mittartakh dar pèrghe han ich nòch hortan in alten naamen schiar sobia 2000 jaar èersinkh. Da pin ich nòch dar “Òrko”, an strauzigar taüvel un biart dar hellen, ba hèrbighet in taaldarn sobia kan naach-khèmmenarn dar alten pèrgare, nèt in lünfen òdar kubeln sobia kan nòrdarn laüten. Kan di isen af-an nòrt khaif mintzi kh alte èenen un tajamüütare anlòan khennent mich nòch. Badar nòch haüte pa taaghe khödant-sa zon iarn khindarn: An-do pist nèt in de hòome pa-dar aaband-klòkken, denne “kimmt da Louggä und packt di!”

**Debora Fabris | Ilaria Spagnolo | Franco Rigoni |
Paolo Martello | Ivan Mosele | Lauro Tondello**
Terzo classificato | Variante dei Simm Kamoünder

Borliarte storjen

Net alle de gazichte ba hor-bar sèelan àu habent an guuta ente un manzainan bor diis sèelent-za-zich net àu, so dorkhlupfan net de loite.

Badar antia an botta 's ist nöötig gadenkhan bas ist gaschecht, ambia imme tünkhele bon diizen storjen bennent-zich stükhlen bon rechtekhotte ba zéghent-zich sittare bèerte hòite pataghe.

Biil jaar zaint dorgant un 's gastròipalach gabürtet bon diizar dorkhlupfarne storjen ba ist gabeest gatràghet übar bon baatarn son züune, fintz so khemman unmöglich bostéenan bènne ist gaschecht alles diis.

Badar khoas man khödan az de gazoghe bondar junghen diarn ist gabées t galaiche demme bon allen in andarn diarn me lentlen.

'S langhe haar ist gabéest an prönnanten bampa ba hat gatant tekkalan dar dörrorste bon allen hertzarn och.

Amme s ummare ze ist gabéest gaboant so ghéenan, in an zàita ba ze hat hörntan galibet, au fan Alten Knotten, ba ze hat gatant héllischen gatüunache hémmest net mear ganützet, sòdar de loite gäistekhot hat gabunnet an nojes bèg.

De diirna hat nia galuset de ornen böortar khöt sua iar, net mindor son poozen luugarn ba habent ze gabòlghet bènne ze ist dorgant bor de beghe me lante.

'S leste maal me achte-maanonte, tag hòolig son Gotten ambia

gamacht so sèelan au de misteren me gabürtaghe, me tòote, de junghe diirna ist gabéest baròtet so tüunan de hellischen gatüunache: ‘s prön holtz bor ‘s groose bôar ist gabéest gahaufet innont aname stonarne roofe, de öpfar bia khòrn, khèsten un bàimarn, zeint gabéest galeghet in an sòona, de gantza zàita ist gabéest gadékhet met aname linne pòstar gamacht bon löoparn me rooten aorn.

Bénne ‘s hat gahöobet aan khèmmen tünkhel, ze hat gasüntet àu ‘s bôar, de bampa ist khent draaten lèntig un ze hat gajukhet innont de dorshovarne greezar galummet àu amme summare , bollanten de luft met alten gasmekhen.

Imme stünte az ‘s bôar ist khent sterkhör, de bampa làize làize hat gahöobet aan so bëksalan de zein bèrben un ze hat gahöobet aan sittaran liichtanten met aname bàise liichte alles in balt umme naach.

Kàum an stunt darnaach ze hat-ar gapréart so zégan an gaist süssen in bampen siar galaiche sonname manne badar met khalten un plaaben òoghen ane galéebach.

Bénne alles in aname strokhe, bomme gaiste ist khent aus antia an galòite ba habent gahat nicht bon diizar bèlte, de diirna hat draten bostànt so zèinan braan aname ménnes òbarn natüre.

Ar hat-ar khöt: “s ist langa sait az ich luughe dich un de àisarne gabéelle ba du lassent zégan machanten alten gatüunache, mittanàndar dar dain söonekhote, habent-mich gas iipet so pàndaran-mich un bor bòorsan-dich so khèmmen met miar in ‘s main raich ba zeinta net alle de gamatarache bon lòite.

Ich pin biil sterch, un ich bill net haban bôrte so tòolan de main guute un de main ungariibet bissekhot met diar”.

Badar, de diirna, bail hat galüset aus de zein böortar, éeben lustig so horran alles diis, ze hat bostant az dear toibel hat galasset zegan koas merkh bon böolekhote un de baare lustekhote bor ze, asò ze hat- me antbörtet: “ich bill net zeinan de dain diinaren, ich pin brait, ich pin une biart, un ditzan ist de main grösörste raichtekhot. Gasin bùdar”.

Dar toibel, söornig bor diizen hat gasraighet: “Koas hat nia gatöart khemman zua miar”.

Un bor diizen ich bill net lassan dich nimmar mear khéeran éerzing vun disame balle”.

khöt asò, ar ist dorplitzet met aname tondare ba hat gajukhet ais stukhen, ba habent gasaadet alles umme nach, lassanten anloan dünne un gaberbet stoop.

Bondar söonen junghen diarn, ist bolaibet de ròat bàmpa anloan me zàin haare ba hat gahöbet-an möbaran-zich tanzanten un khemmanten hörtaan meeront groas, ba i n n o n t habent-zich gamöghet zégan khorpen, mostätze, sbartze un baltzen öoghellen. Bon diisame gamöbarache zeint gabürtet noje gaistlen an mintzig baltz un pöse ba zeint gabéest draten ganamet Pluut Gaistlen.

Ente

Bruno Corradi

Quarto classificato | Variante dei Draitza Kamoünder

Mai alte hunt

Du loutz-mi, pitme koupf au maine knie
suachinje a karsesse, dau leiste...
In daine oagan i sege de snepfan
bo kanandar bar hen gavingat ime Balt 'un Troupfan.
Gadenkasto iz kalt 'un hoatar-tage sprekulutan?
De lust 'un gian, in bint, de fadigan?
An dreschan 'un sbantz for a karsesse?
Gadenkasto dau bote 'ume biljan-han?
Un dau andare bote un andre botan nau?
Biaval lopian tze kontarn
un i mouge nist macha-dar nist...
In diar mangalt iz bort, aber bar hen galirnat tze forstian-us
un du boutatest bizzan una-bau de cinke halta-di nist esan.
Una-bau i kude-dar nist...
Mai arme alte hunt,
de stajun for d i ist garift,
un morgan, iz hoatar-tak au ime Balt 'un Troupfan
liachtat ime raif
gamischiat pitan gaaisatan troupe 'un uname jeger.

Il mio vecchio cane

Tu mi guardi, con la testa sui miei ginocchi
cercando una carezza, l'ultima...

Nei tuoi occhi vedo le beccacce che insieme abbiamo trovato
nel Bosco delle Gosse.

Ti ricordi il freddo delle albe colorate?

La voglia di andare, il vento, le fatiche?

Un batter di coda per una carezza?

Ti ricordi quella volta del gallo forcello?

E quell'altra volta e altre volte ancora?

Quante storie da raccontare e non posso farti niente...

A te manca la parola, però abbiamo imparato a capirci
e tu vorresti sapere perché le gambe non ti tengono più su,
adesso.

Perché non ti dico niente...

Povero il mio vecchio cane,

la stagione per te è finita,

e domani l'alba su nel Bosco delle Gosse

brillerà nella brina

mescolata con le lacrime ghiacciate di un cacciatore.

Sabrina Mosele

Quinto classificato | Variante di Lusérn

Da khlumma bèlt

Z iz gånt laise laise nâ in staige pitt khnottn, boda hatt getrakk zuar in balt.

'Z iz nèt gest sichar atz baz 'z hettat gevuntet ma 'z iz njânka gest sichar von sèll boz hatt gesüacht.

'Z izzen boll gedenkht eparéppaz, konfúsate börtar boden soin herkhent vo bait vort, 'z iz nèt gest guat zo darkhénna baz 'z izzen gest intruamt un bastada, anvétze, iz gest bar. Ma iz hatt geböllt bizzan bida dar sèll platz izta gest odar bi 'z lai iz gest eppaz boda hatt gelebet in soi hirn.

Epparùmmaz, furse in a mòrgas pittn nebl sin in di earde boda allz hatt gedekht, odar in an intruam, hatten gehatt aukontàrt vonar khlumman bèlt, pitt begela un staigela in sbisnen in löapar, pitt trüpfpla tau boda vülln di hülm, pitt roasan boda schoanen vodar sunn.

Dar hatta gemucht soin dar sèll platz, iz hebaten gemucht vennen.

Soine kurdjósatn oang hâm gesüacht bobräll an glentzegar, an bichtl, boda hettat gemak khemmen vo dar sèlln bèlt, uminùmm soinda lai gest groaze èlbar, pèrng un bolkhnen boda hâm geloft in hüml.

At eppara sait, in an paran kantòu vodar bèlt, disar platz möchata soin.

Iz hattz gebizzt, dar platz hatta gemocht soin, ma azzar nèt iz gest sèmm, bo hettatz gemak süachan?

Bia bartze soin gest disa bèlt? Ber mai barta hâm gelebet?

Iz hatt gebizzt lai ke 'z iz gest a stråmbata bèlt, gemacht pittn gemèkka von hèrtz un pitt skrisln nidar pa rukkn.

A khlummana bèlt, asó khlumma zo maga haltn in a gadjöff, odar furse atz hèrtz.

Aromài hattze gehatt gelazzt in platz von lånt sa vo ettlane urn, un dar schatn izzese vorlèngart untar soine schua. Iz hatt nèt gemak khearn bidrùmm åna zo venna nicht.

'Z böllat no süachan disa bèlt, ma di vüaz hevan å zo tüana bea un in staige sekmen neméar, furse vor di tünkhl odar furse ombrómm 'z iz gánt kartza bait vort.

Bi schaüla 'z izta dar balt balda oinegeat di sunn, un bi khalt dar iz!

'Z hatt pensàrt ke disa bèlt iz nèt gest bar, 'z iz gest an intruam, un in sèll momént di vort un 'z geinsorira soin khent sber in soi hèrtz.

'Z izta vürkhent di tünkhl.

Èkko durch dèllant, untar 'z loap, an engez staigele un a khlummaz komisch mendle, pitt an spitzegen huat un an lången part, un pittnar roatn khugl, boda iz gánt pitt fadige zbisnen in khindarn boda hãm geloft umme di sbemm un, afta hintar, a schümmana diarn bodar iz gemacht schatn pittnar roas.

'Z hatt offegitánt di oang un hatt vorstånt ke 'z hatt gehatt gevuntet daz khlumma bètle boz hatt gesüacht.

Bo geasto khlummaz mendle?

Dar månn pittar roatn khugl izzeze augehaltet un hatt nidargelekk di khugl.

Er hatt ågeschaugét 'z diarndle, un laise hattar gelacht

“Du pist gest bravat zo venname! Bolkhént in di bèlt von baltmendla.”

“Ja, 'z iz a långa zait bode süach. I gea alle tang pa balt inn zo venna disa khlumma bèlt.

Epparummaz hattmar kontàrt, vo disar bèlt, ma i hån gehatt vorlórt di hofte zo vennase.

Khümar, baz hasto in da roat khugl?”

“In disa khugl izta allz daz bar vo moinar bèlt. Nimmse! I schenkhtarse.

Di nacht hatt inngedekht in balt, un 'z liacht hatt gezoaget in mustàtz vo soin tatta un vo soin pruadar.

“’Z iz aromài vil urn bobarde süachan. Ombrómm pisto gánt alumma in balt? Schauge ... du pist gest intschlaft! Vorgèll’z Gott: bar hãmdè gevuntet!”

“O tatta, i hãn gevuntet da khlumma bèlt von baltmendla!

Da soinkhlumma un soinkhlumma mèchte vil. Di khindar loavan umme di sbemm un di roasan ... schauge, da hãnmar geschenkht a roata khugl pitt drinn di gebàrot vo dar khlumman bèlt ...”

“Die tschötraren... ’z iz gest an intruam un da sèll iz a skitzkagl, nèt a khugl!”

“...tatta...”

Drinn in an drukh von tatta, dar staige boda geat in platz, schauget auz huames.

’Z hatt gebizt ke niamat hebaten gegloabet ma est izzese gedenkht ke, dar sèll mòrgas pitt nebl bo ’z iz gest gesotzt vorã in haus zo macha khlutzegen di khnottn au pa dar grada pitt aisan un dar nono hattar kontàrt von baltmendla un vodar sèlln khlumma bèlt, asó khlumma zo magase haltn in a gadjöff.

“Di gabàrot pasàrt durch doine oang”, hattar khött, un est, pittar skitzkagl in di gadjöff hattz gebizt ke disa bèlt, vor iz, iz gest bar un soine oang hãmse gemak seng.

Oliver Bauman

Menzione speciale | Variante dei Simm Kamoünder

“Benne khimmet z nicht”

Benne khimmet z nicht

Du hast garüüfet miar
in de schàatome
ich han intröömet
asò viil, zoviil
bar haban gagäület.

Du hast garüüfet miar
in de nèchte
ich han gadächt
bia-az-bar hötten
gadächt z galaiche.

Du hast garüüfet miar
im-me main sinne
z preerta-mar
bia-az-bar raistaten
mettanàndar

mettanàndar
inn in-de liichte
ba prichet nèt
von dar pain und
von dar zaite.

Ou hast garüüfet miar,
maindar vatar, und
ich han-dich gahöart
leschanten abe z liicht

voar-az is khènt z sbaigan
voar-az is khènt z nicht

und höare dich noch haüte.

Adriano Nicolussi Golo
Menzione speciale | Variante di Lusérn

Di Mòra

hoazme Mòra, di khua Mòra.

Moi padrù hattme zuargevüart ka herbest. Khalt iz bol gest khalt un di tang soin gest khurtz, di bisan soin lai gestânt schiar in gântz tage gedekht pitt raif.

Ma sa in earst abas pinneme gehöart dahüam. Da hâme gehatt abegevazzt von kâmion affon Pill un hâme lai gevüart nidar in stall von Scheeln. “Doin stall”, hattamar khött dar mânn, richtedaren auz mörng odar übarmörng. I hân gehatt djüsto gratzia zo stiana alümma lai an ur ke, ummaz nå den ândar daz gântz lânt iz khent z’segame. Alle hâm gehatt zo khöda daz soi, ma daz sèll bodamar hatt gevallt daz mearaste iz gest ke di laüt hâm alle khött ke: “Söttane horn, in lânt, hatta nia gehatt khummana ândra khua”.

“Dar hattarse bol zuargeprénk di horn, doi mânn!” hâmsa khött, lachante un spöttante, di baibar moinar padrünen, ma i gloabe ke si hattze njânka auzgelüsant, si hatt gehatt bol ândarz zo pensàra, pitt drai khindarn boda soin gesprunk durch un her, hattze gehatt zo tüana genümma azzamar nèt khemmen untar di zavattn. Di khindar hâm gehoket alle pittnândar: “Ünsar khua, ünsar khua, biar o hâm a khua!” I moch khön ke ’z iz gest propio schümma. Spetar ’z baibe iz khent un hattme gemolcht un zuar in khindarn hattz khött: “Vodase vür erândre o mak trinkhan biavl milch dar böllt.”

Balda di mânnen, di baibar un di khindar soin vortgânt

un hãm darléscht di khertz, hãnne pensàrt, bènn est legeme nidar zo rasta, ke haüt iz gest mèchte a sberar tage. Anvetze...

Allz in an stroach iz gest allz a getritzla, a gebrüntla, a geboaka, a gelürna: alle di vichar boda hãm gehatt gelebet in sell stall vor miar, di sellnen vor hundart djar o, soinne khent zo venna. I boazez ke dar gloabetmarz nèt un alora khüdaz nicht mear. Ma siãnka azzamar nèt gloabet khüdaz ke 'z iz gest eppaz njãnka zo gloaba. I hãn vorstãnt un geredet pitt alle, ombrómm di vichar vodar gãntzan belt ren da gelaichege zung.

Mörgas 'z baibe, moi padrünen, iz bidar khent zo mèlchame, un balz hatt gehatt verte hãnnez gehört khön zuar in baibar boda in abas vorãnahi hãmz gespöttlt: “Schauget da, åndarz baz lai horn, schauget biavl milch 'z machta moi Mòra”. Un, ma ditza hãmsamarz khött a par månat dòpo, di baibar soinn gestãnt alle offe pinn maul ena zo bizza baz zo khöda un hãm gesluntet tozze.

Dòpo a bailele zait moi padrù, dar månn, hattme gevüart in soi stall, pezzar, in moi stall. Dar hatt gehatt auzgerichtet in rovólt vo soinn nono, dar hatt gehatt gelekk alle di ordenje auz untar in pontesöl, augekhastet di gabie von konédje, gekhlümmanart in stalótt von sboi, allz zo machamar platz miar, dena hattar gegrabet an bal un augerichtet an parn pitt zboa vlekhan.

I pinda gestãnt azpe a Redjina!

In da sell zait pinne gest trenkh un vorda auzizgest dar bintar hãnne gekhelbart. Azzar hettatet gesek bia kontent da soinn gest alle, groaze un khlummane, alte un djunge, da hãm lai gerüaft pöppele 'z khèlble o, ma 'z hatt duràrt bintsche. In an trauregen morgan moi khèlble izta neméar gest un nimmar mear hãnnez gesek. “Z izta gerift dar merkãnte” hãmsa khött alle. Ditza pinnemarz neméar vorgèzzt.

Ka lãngez izta gerift di zait zo giana au afte etzan. In morgan bozaz hãm auzmolàrt, mi un alle di åndarn khüa von lånt, di låüt hãm gemucht stian au nå in maurn, odar afte vestadar, ombrómm, di beng soinn gest alle ünsar. Bi schümma 'z iz gest schèrtzan, un stiarn, seng bidar di sunn, höarn zbisnen in har in vrisch air, lürnen pitt alln in atn. E eppaz pròpio zo gödraze.

I hãn gehört khön von khüdjrar ke bar beratn gãnt alle genóatn in an platz bodaze hatt gehoazt Kãmp. Dòpo dar selln

earstn bötta bobarse hãm augetãnt alle, saibaraz gelekk in patze. Alle mörgran izta khent 'z baibe zo mëlchame un hattme abegehenk vodar khnettnen. I un di åndarn khüa, est pinne gest tschelle pitt alln, soin gãnt affon prunn tortemitt in platz zo trinkha, dena ummana in sbãntz vodar åndarn, habar gevãnk ünsarn bege. Bar hãm hintargelatt an hauf buãtzan, ma 'z izzaz lai nåkhent a menndle pittnan pesom un pittnar kardjöla. Iz hatt gehatt khummane khüa ma soi misthauf iz gest dar gröazarste von lånt!

Vorå alln hãmnda hërta geböllt stian zèrtedune boda di khüdjrar hãm gehoazt “di khüa von Piazarölln”, nå soinda khent di sèlln von alt Bigé, dena di sèlln vodar Draitznaren, miar anvétze hattzmar gevallt stian vor lest, asó hånne gemak lüsnen bazta hãm aukontårt alle di sèlln khindar; ber hatt kontårt von vatar auz in Squizzera boda hatt zuargeprenk eppaz gãntz guatz gehoazt tschokolata, gemacht pittar milch, ber hatt kontårt vodar muatar boda hatt gevuntet a gãntza zumma sbèmm, ber hatt insinamai aukontårt ke in platz, bodada iz gest dar prunn, hattz gesek an karétt boda iz gãnt alumma ena 'z soina gezoget vo niamat, boda hatt gehoazt auto, ditza però hånnez njãnka gegloabet i, ke i pin a khua!

Daz eltarste von püabla hatt gehatt draitzra djar un hatt gehüatet viartzra khüa von Ekk, daz djüngerste viare. 'Z püable bodame hatt gehüatet mi un åndre vünve, hatt gehatt simm djar un izzese gehöart a mãnn, 'z iz augestãnt in aldar vrüa, 'z hatt auzgemistet in stall, un dena, sunn odar reng, iz khent pitt miar auaffon kãmp. Z' èzza izzen någenump a pröatle drinn pitt marmelåda, zo trinkha anvétze iz gãnt afte naschente von Viétz. Moi khüdjrarle iz gest daz güatarste vo alln, aftz mi hattz nia geheft in stèkh a bötta. 'Z hatten vortgetribet di zait snitzlante inn zöllela holtz un machante slipfan di khnöttla atz bazzar.

An abas però, kan prunn, di Pèrla un di Stela, znichte khüa genumma, hãm hãntgevãnk z'stoaza un soin gest drumauz zo stoaza zuar moin püable o, alora pinne lai drinngesprunk pitt moin lången horn un hånse asó darschrékht ke da soin inkãnt pinn sbãntz hoach. Di baibar boda soin gest in platz soinse alle gelkk z'schraiga, ma i hãn pensårt ke daz sèll iz gest o a pöppele azpe moi khèlple, un hãn getãnt daz sèll boda hettat getãnt aniaaglana mãmma.

In bintar darnå hånne bidar gekhelbart. Disan stroach moi khèlple iz gekreschart nidar nâmp miar un ka lângez iz khent iz o in sell platz voll guatz gevrèzza gehozt Kâmp. Moi padrüle hattz gehatt gehozt Abidù. Balda da alt Kòttola hatten gevorst: “Bia hasto gehozt doi khèlple, belo?” “Abidù” “Ka bia alora, Kòttola?” “No-o-o Abidù”, “Kaa Maria, in nâmp vo dar Lamadonna?” Un hatt lai genump in stèkh zo loavanen nå.

I gedenkh no haüt alle di nem von åndarn khüa bodamar soinn gebest tschelle: di Tosca, di Savoia, da alt Binda, di Pèrla, di Stela, da sèll narrate vo Russia. Di laüt üs hâmaz gerüaft asó. An tage hånne gehöart khön in khindarn ke ummadar boda iz gânt in bitschikletta hatt gehozt azpe da alt khua von Mariale: Binda. Di püabla hâmp gerakkt sin zo pükhase danidar; a tschiklista bodase hozt azpe a khua. Un pensàrt, hatta khött an åndarz, ke dar re von Beleschlânt hozt Savoia, azpe di khua vodar Berta, un soinn gânt vür zo rakkla. An abas, a fremmegar vest au nå in prunn, hatt gevorst: “Ma perché le vostre mucche hanno solo nomi italiani?” “Ma perché sono bestie” hâmsen rispündart alle pittnândar. Dar arm mânn hatt lai augevânk un iz inkânt.

Bintar un summar, summar un bintar, allz hatt parirt nia bèksln un gian vür asó vor hërta. In an tage però izta khent geschäft ke di khüa hettatn nemear gemak gian auz pa lânt ombrómm da schaizan, un iz gest bar, peng in sell, ma ’z geschaiza von khüa iz nia khent gehozt drèkh ma mist, un dar mist iz gest eppaz guatz boda alle hâmp genützt.

Ma ormai in lânt soinda gest khent di turistn un insinamai di aute, ke zo machase pasàrn iantrar hâmsen vortgenump in prunn o.

’Z iztada nicht mear gest zo tüana, in bintsche zait soinda khent vortgetrakk di Perla un di Binda von Bigé, di Stela vodar Draitznaren, di Tosca un di Ròmma.

Un balda soinn vortgest alle di khüa, hâmda ågeheft zo giana vort di laüt o.

Allz ditza izmar khent in sint haüt ombromm i hân gehöart khön moin laüt, ke da paitn in merkânte.

Andrea Oxilia
Menzione speciale | Variante dei Draitza Kamoünder

Galeba

De tzait ‘undarme kéiste
bo tondart-abe ...
Dastaca-ci ~ ~ ~ ~ Darvùda-ci
De lanka tzait ‘ume galeba
tzangar armuth ist.
In daz tondarn-abe, in dau tzait
verban kuntan
in pòuste in miar mearur liape.

Hoube BAIZ tze daraltan
(in part ‘un mai vàtar);
stral GHEL ‘uname stearn ‘un San Lorenzo
(lantéarn vòlj pit busarn);
busarn PLJAPAN fljortan ‘un nònan
(bint orch in balt kangat);
gapetar GRISUTAN ‘undar tonaghe, tz’abane
(ime Gutar Heare, in krautz, ime kantàune);
pjatan ROATAN gahengat-au tze galachan
(roatan ròfe, sondan ‘un somar).

Asòu nist hat tzait
de tzait ‘un maine
seale liape in maindar
sprèkulta stube;
schéilinje

an broénte àrval
'un sbartzan kéistan.

Un' auz? Oh, auz!
Auz, snéa
asbia pjatljar
pitar tzait 'undarme kéiste
tondart-a be iz galeba.

Tönle
Bintarn

5 2016 201

Oliver Baumann

Primo classificato ex aequo | Variante dei Simm Kamoünder

Ane basen

Sain-ta diise stillen taghe,
ba manghelnt-mar,
ba manghelnt-mar,
zoa-zo haltan aan
de main zait met vüür-traghe.

Ich pin an lant-mann ane stukhe èerden,
khòan vraier paur as bia iart sait,
muzz laidan in billen von in main hèeren,
badar anlòan an léban ane stille
machtet-mich hiart von dar zait.
Net haus, gùut, lant odar dar stant,
dar tümmel plooz ar-schaffet de zait un de bénte,
in laid ooch un z bizzan-sen vomme énte.

Sain-ta diise stillen taghe,
ba manghelnt-mar,
ba manghelnt-mar,
zoa-zo sainan baar,
eebigot liicht un vrai.

**Marco Ambrosini Kentele | Maria Vittoria Cunico |
Paolo Martello Katarnun | Franco Rigoni Zurlo |
Lauro Tondello Plözar**

Primo classificato ex aequo | Variante dei Simm Kamoünder

Dar khriig un de Friide

De hòach ébane bon ziban komòin, ist gabéest bor in, de zàita ba ear hat galéebet an ghèrbinghe un gastràitete Khriig, un ba ear hat gapàinet 's galéebach me schützgraben, un ba ear hat borliiart de khselle bondar zàin jünghekhhot.

E'eben zea dorganghet biil sàit, ist gabéest hòrtan mòal, bor in, gadenkhan, bàdar hat-ar gabèllt kheeran éerzing da, so gadénkhan noch.

Un asò amme zuumare me jaare 1976 (nòitzan hündart sèks-un-zibanskh), dar héere Karl Fritz bon Graz, au ka Stiria, is-ar khènt abe ka Sléghe meme zàin zuune, ba hat gakhénnet 's bellase gaprecht.

Zoi habent gahérbighet in dar tabearn Alpi, un an maal, in doi teberna, habanza borkhèmmet, süssen d' àndarn, in héere Marco Ambrosini Kentele, an altar bellasar zollanar gabüurtet in jaar 1895 (àchtzan hündart bümbun-nòinskh), ba hat gastàitet au fan Ortigara pèrg, un fan de nàgane pèrghe och.

Dar zun bomme toitzar hat übargazetzet, bas habantza khöt, un asò de pede fainte bonnara sàite, habent gahöbet aan prechtan-zich.

In an mintzig sàit, dar bèllase zollanar, hat gaséelt au as dar zain battagliun ist khènt borpòkhet so ghéenan au fan Forno pèrg, amme bintare me jaare 1917 (nòintzan hündart zibantazane).

“Ich och pin gabèest da”, hat-me aanbörtet, dar alte tòitzar.

Alle pede horranten azò habent-zich gamacht au de henna

haut, un darnach an baile, habantza gahöbet aan gadènkhan bels jaar.

Dear bintar da, hat biil gasnàibet, hat gamàcht bii khalt, un tragan au 's ghesdach in zòllanarn ist gabéest biil sbèar, bor galükhe hat zich net mèar gasisset, un azò de stille hat gamacht alles net baar.

De zòllanar missent léeban in de schützgraaben, so tüunan d'erbot bòn allen taghen, bia màchan au prönholtz bòr de bôordar, éeben au in de balle zéint bolàibet mintzig pòome, ambia siar alle zein gabéest gasaadet bon küggheln, un an toal anloan bon innandarn ist bolàibest au kastàu.

In de péede zàiten ist khènt dar ordar: "Alle bésten"!

'S galeebach in schützgraaben hat gabèkhset, habatza garàstet un zeintza gabéest alle frò.

Hemmest habantza gamöghet möbaran-zich une bërte, net mear borte bomme schiisar, bia an botta, bènne du hast gajukkhet an luugar in doi zaita ba hat dich gatrénned bomme fainte.

Doi zaita, bill net zeinan ganaamet éerda, gakhéart untar un übar bon allen 's gaplèttarakh gabéetart aus bomme khriighe, un gabèrbet met me pluute bon zollanarn ba, màtaranten habantza gazécht haltan au zàin gabéelle so léeban.

Azò süssen de sboa zàiten, boar allame, zèinta gabéest séemate grüuse, un denne habent -zich borkhèmmet un gabèkset ,s proat met spagnoletten.

Dar zollanar Mark hat galüset in toizar, un hattar gapréart so hòrran 's galòit bòn dar sunghen ba hatzich noch gaprèchtet in antia an lant bon ziban Komòin.

Dar alte tòitzar hat gadenkhet ba, in doi sait, de bèllase zollanar habent gastòolt an gròosa zaaga, ba habantza ganützet so hakhan abe le léste poome ba zèint bolàibet àu kastàu.

Horranten khödan azò, dar zollanar Mark hat gasUttelt un hat-me khöt somme tòitzar: "Ich pin gabéest, meme main khüttle, so stòolan de gròose zaaga".

"Ich hòffe as ze zea gadiinet oich"! hat-me aanbörtet dar toitzar.

Met séeghen in de ooghen habentzich gasnàppet umme, bia sbéen khindar, un denne habentza gatrùnkhet mittanandar an tatza bàin.

Amme zibante maanont me zélbe jaar, so gadénkhan ditzan gaségach, dar Mark hat galéghet an grabstòan, ba ist bon alien gakhénnet bia “dar grabstòan bondar gròosen zaaghen”.

Dar grabstòan ista noch hòite au bor de làiten me pèrghe Forno.

Ente

Bruno Corradi

Primo classificato | Variante dei Draitza Kamoöndar

Galaida

A dunjaz galaida drukapar in heartz loutzinjemi umenume
un vinginjemi namear unabau disa ist namear mai lant.

Iname oufanan lante for alje, an bote...

bo in bint un in vuks sain gabest ante merche esan hese
galeit de prital.

DA MOUGAPANIST! Ist for mi, gian pa pergän ‘un
duranheartzekot gadarneigalt utan pljantan darbai in bint
pringat veare

a bea ‘un neigilj gasteikat.

Nauge hearan ‘un boasan eardan gakofat pitan markitan
vroumadan

hensa gaspearat-au pitan aisadarn un merche deinje
darstikat untar baks un gartan.

Un du, vuks, vortagat un suachar

bo ‘ume pujaner du hast fljort unta iz gadenka i hadi gasest
an tak, bizzasto,

ta du pist gabest na’ tze ruaschan ime gatuana

ma i han gamachat finte ‘un nist, for darscemadi nist.

In diar, gaseljan bint, gibi iz gadenka ‘un den akarn un den
bisan gasbintat

unabau-began iz geat nist for hortan gaflijesat iz gadenka ‘un
dau fadige

bo hertan hente hen galat for usandarn.

Tormento

Un sottile tormento mi stringe il cuore guardandomi intorno
e non trovandomi più perché questa non è più la terra mia.

Ad una terra aperta per tutti, una volta... dove il vento e la
volpe erano senza confini adesso hanno messo la briglia.

VIETATO! Mi è l'andar per i monti da egoismi inchiodati sulle
piante mentre il vento porta lontano

un lamento da chiodi incarniti. Padroni nuovi di terre orfane
comperate con moneta forestiera

le hanno rinchiuso con ferro e confini poi soffocate sotto
cemento e giardini.

E tu, volpe, impaurita e vagabonda
che del pollaio ai perduto anche il ricordo
ti ho visto un giorno sai, che rovistavi nell'immondizia ma ho
fatto finta di niente, per non offenderti.

A te, amico vento, affido il ricordo
di quei campi e quei prati scomparsi affinché non vada per
sempre perduto il ricordo di quella fatica
che mani dure avevano lasciato per noi.

Walter Nicolussi Paolaz

Primo classificato | Variante di Lusérn

Vorgännate zaitn

Dar izta draugebest sa vo ettlane tage ma dar hattze nonet gehatt provàrt alle un innzalt hattar gehöart ke an lestn hebatarzen dartànt.

Sichar, di zait zo mögada draustian iz nèt gebest vil ombrómm dar hatt gehatt ándarz zo tüana, di arbat earst vo allz, ma baldar hatt gehatt an minütt hattzen gevállt tüan nå in sèlln altn ordénjela bodar iz gebest guat zuarzosámmlla.

Dar hattzen auvargenump un ágeschaugetzen, un zèrte izzar gebest guat ázozüntase un zo nützase o.

Zo khödaz djüst, hattar njánka gebizzt er biavl dar hattar gehatt gekhoaft in di lestn djardar, ma daz sèll bodar hatt gehatt in di hent est, sèmm in da schümma un naüge bèrkstatt bodaren hatt gehatt auzgezoget, iz sichar gebest ummaz von eltarstn un von pestn gehaltet.

Schümma sbartz, pitt soinar khlumman glentzeganten silbran kornis alla uminùm un pittn sèlln engen lången botüla boda auvar soin geventzart a pizzle atti saitn, ke drukhanse iz gebest sovl azpe khearn bidrùmm in di zait vo boaztma nèt biavl djardarn.

Ja, ma möchtz khön, 'z hatten pròpio gevállt.

Daz sèll boden hatt gelokht daz meararste vo alln, in abas bodarsen hatt gehatt gesek sèmm attavorå atta naüge televisióng, bodo hast gemök áschaung atz alle di saitn un bodadar hatt gemacht seng di sachandar ke da soindar vürkhent azpe bar, iz gebest dar disenjo von genagate öpfl

boma hatt no gemök seng, seänka azzar iz gebest allar gekratzt un schiar abegebisst vodar zait, atta hintar sait von ordénjele.

Dar hattz bol gebizt baz dar hatt geböllt muanen dar sell genagate öpfl, un äna zo pensàrada drau zboa vert, vordase berat gemacht vür epparümmaz ändarz, hattarz lai bahemme gekhoaft.

Est, izzar gebest gevänk z'sega bedar berat gebest guat zo ziaga auvar eppareppaz vodar elektronische sint von ordénjele, eppaz boda sichar iz no gebest lugàrt inn drinn, geschribet un vorgèzst in di selln altn *microchips* un vor ditza vorlòrt in di fitzan vodar zait.

Dar hattz gehatt ägehenk in an näung aparàtt bodar hatt gehatt gekhoaft a par månat vorànahì un, vor baz da hãmen gehatt khött, boda berat gebest guat zo graba asó in di tiavan un auzzodrukha asó gerècht allz bazda berat gebest auzzodrukha, ke von sell ordénjele hebatar auzgezoget di seal von sell bodaz hatt gehatt inventàrt o.

Gevänk azpe dar iz gebest vo alln disan pensiare, hattar njänka gearnt ke allz in an stroach dar aparàtt hatt ägevänk auzzodjukha alla darsòrt: nümmar, lettarn, pümbela, rigela, hèrtzla, kraützla, allz a geãmaza ke njänka a hailegar berat gebest guat zo vorstiana bazzez hatt geböllt muanen.

A sachan però iz gebest sichar, allz daz sell geschraiba, azmaz hettat gemak hoazan asó, iz gebest gestékht inn drinn in di sinnt von ordénjele.

Zboa drai minüttn spetar, balda dar aparàtt hatt gehatt verte zo gülla auvar allz daz sell gespùal, izzar darstànt z'sega ke, an lestn, allz ditza gebåmbela hatt gevänk lem un attavorå soin oang soindase zuargemacht ettlane varm boda laise laise izzen vürkhent ke da hãm gelicht hèrta mearar in hümbel, in pèrng, in èlbarn, in bisan, in laüt un in a khutta ändarz geplètra bodar nèt iz gebest guat zo darkhenna ombrómm eppaz asó hattarz pròpio nia gehatt gesek.

Ma 'z iz nèt gebest verte, darzùar in sachandarn bodar hatt gemök seng un bodar hatt schiar darkhénnt, soine oarn hån ägeheft zo höara ren o.

A röakatz saurez geréda boda sichar niamat berat gebest guat zo vorstiana un boden hatt gehildart inn drinn in khopf sovl bedaren hettat gehatt in platz von khléchl vonaran klokkl.

...

Di sunn iz nå gebest zo giana oine un er iz nå gebest zo lüsna, no an åndra bötta, daz sell augerüdate geréda un zo schauga å, disa bötta schümma groaz, atta någe televisióng, di selln laüt ågelekk a pizzle stråmbat, ingevest pittn schinkh un pitt gesprèkhlate hudarn gedjukht obar in aksln auzodekha in rukkn un in vorå laip, gerüsta vo vor djarhundartar, bodar hatt gehatt gesek lai at alte pildarn in da Uantzege Gåntz Groaz Bibliotèk.

Dar hatta gehatt gelekk ettlane bochan zo khemmasanda drauz, ma an lestn hattar gehatt darvért ke da sell alt zung iz abegeståmmt von an altn taütschan stokh von zungen "*indo-europee*" un ke da hãmse gehatt geredet in biane biane laüt, in khlummane lentla vorlórt atti pèrng, boaztma njånka biavl zait vorånahì.

Da sell zung hatt getrakk hintarbart in di zaitn boda di laüt hãm no geredet boaztma njånka biavl tausankhtar zungen un, hattar o darvért, boda iz no gebest dar "*gugl*" boda hatt gehatt djüsto ågeheft zo provàra di earstn timmegen automatischen übarsétzungen.

'Z izzen khent zo lèchla un zo schüttlta a pizzle in khopf attn sell pensiaro.

Est, haüt zo tage, alle di laüt vorstian allz, ånka azza ren hërta mindar ombrómm zo khöda eppareppaz nütztma liabar di bortmaschì boda lai schikht daz sell boma sait nå zo pensàra gerade in hirn von mentsch boma hatt åzoreda, un di lestn modèln boda soin djüsto auzkhent soin gebest gemacht asó gerècht ke ma hattz njånka gebarnt zo habase.

Dar iz nå gebest zo nützase er o soi någe bortmaschì, zo reda, azmaz hebat gemak hoazan ren, pitt soinar tschellen, a profesóren vodar Hoach Obaruniversität von Lånt, un soine pensiare soin nå gebest zo loava bahémme azpe 'z liacht un gestékht azpe di sardèlln in di *IperWideNet* antånto azza se zboa hãmse gemök seng sovl besa beratn gebest sèmm ummaz attavorå in åndar.

Dar hattar gehatt aukontårt von ordénjele un vo allz daz sell boz hatt gehatt drinn, von laüt, von pèrng un von èlbar, un an

lestn hattarar khött von geréda o, un baldar hatt gesek ke at ditza hattzese gemacht mearar kurdjósat, hattarsar gelazzt höarn un soinsase gelek pittnandar zo lüsnaz schiar åna zo atna, ombrómm da hãm nèt geböllt vorliarn njãnka ummaz von sèlln ungekhennatn börtar.

Lüsnante daz sèll geréda, soi tschellen, ke di hattzanar auzgekhénnt sichar mearar baz er, iz darstánt sovl beda sèmm attavorå beratar zuar gemacht allz in an stroach dar Hailege Peatar pit soin baiz lång part un, balza hãm gehatt verte zo lüsna, hattze schiar nèt gevuntet di börtar auzokontàra da groaz bundar boze hatt gehatt bokhénnt hörante bazze hatt djüsto gehatt gehört.

Si hatten asó augeroatet von lestn àrbatn bose iz någebest durchzovüara pittnandar pit åndre profesördar un boda hãm inngévånk daz alt geréda vonaran bötta un daz sèll boda iz gebest drinn in pluat un in saft von mensch un boda alle di laüt trangen nå vo balza bortn un hintarlazzan in khindarn balza gian, gelaich azpe 'z az hãm gehatt gevånk seåndre vo soin altn.

In zboa börtar, daz sèll bosa soin någebest zo venna, un boda hettat geschremp bazma hatt gehatt darvért von mensch durch alln in zaitn, iz ke di muatarzung boma lirnt ren balma sait khlumma geat zo bèksla in DNA von mensch sèlbart un vor ditza khemmatze vürgetrakk vo djeneratzióng in djeneratzióng, von vatar un vodar muatar in khindarn, un asó vürsnen.

'Z hatt geböllt muanen ke balamång azta a khinn aubakst, iz nèt lai dar laip boda khint gröazar un bèkslt pittar zait, ma 'z bèkslnda o di burtzan von lem sèlbart, gianante nå in sèll boda 'z mensch tüat, khütt un lirnt.

Dise börtar, ånka azzar an earstn hatt gemacht fadìge zo vorstianase gerècht, håmen gedjukht alln untaranåndar ombrómm nimmarmear hebataren vürgestèllt ke a zung berat gebest asó starch zo soina guat auzzobèksla in saft von lem von laüt.

...

Dar hatta drau gehatt pensàrt da gantz nacht, un vor ditza hattar gehatt geslaft malaméntar, ma dar izta nèt gelånk zo

vorstiana ombrómm si hattzen nèt geböllt khön un hatten lai gehatt gelazzt di sèlln zboa börtar geschribet bahemme attn elektronische zettl.

Di hattze njänka gemacht vennen baldarse hatt gesüacht, apòsta, hattar pensàrt, zoa nèt zo möchanen spiegàrn vo baz si hatten geböllt bokhènnen in aldar vrüa, un pròpio vor ditza hattar vorstånt ke dar hebat nèt gemök vorliarn in sèll trèff.

Est hattarse gehatt sèmm attavorà, soi tschellen, gesotzt in da schümma stube von kuartiaro bose hatt gehatt gekhoaft a par djardar vorànahì balze iz khent z'arbata sèmm in da groaz statt, un balse hatt ågevånk zo reda, hattarz lai gebarnt vodar stimme ke di hatt gehatt eppaz bichte zo khödanen, asó bichte ke di hattzen nèt gemök schraim, un innzalt hattarse schiar gevörtet vor baz dar hettat gehöart.

Si hattz hergevånk vo baitom un hatten bidar auvargezoget von studje bose iz nå gebest durchzovüara in di lestn zaitn, vo baz dise studje hettatn geböllt muanen in gesüacha übar 'z lem von laüt, vo alln in sachandarn boda beratn gebèkslt darnå in sèll bosa soin någebest zo venna, un asó vürsnen, un an lestn, balse hatt gebarnt ke di hattz gehatt gezoget kartza lång, hattzesen khött: drinn in soi DNA hattma gemök seng hoatar di tritt vodar sèlln altn zung bosa hãm gehatt gelüsant pittnåndar a pizzle zait vorànahì!

Di sèlln börtar soin gebest azpe a plitzegar in pon von bintar un höarantese izzen augkhent di hennehaut un izzen schiar darstókht 'z pluat durch pan gántzan laip, un daz earst sachan bodaren iz någevorst sèlbart baldar laise laise iz bidar auzdarlàichtet, iz gebest bia 'z möge soin auzgevàllt.

Dar hatt gehatt khummane gedénkh vo soin altn boda hãm geredet an åndra zung un no mindar "da sèll" alt zung, ma daz sèll boda soi tschellen hatten gezoaget un bodar hatt gehatt sèmm untar di oang, hatt auzgeschittart alle di zbavlar.

'Z iz gebest hoatar azpe dar hümbel gekhert von obarbint darnå in an schaülan temporàl ke, gianante hintarbart, berbillbizzan vo biavl djeneratzióngen, epparümmaz von soin altn hatt gehatt higetrotft pittn sèlln ungekhennatn börtarn.

Un est, lüsantese no an åndra bötta, håmsen neméar parirt asó gröbe un röakat azpe di earstn vert bodarse hatt gehatt gehöart, da soinen vürkhent squase süaz un iz schiar gebest

sovl bedarse hërta hebat gehatt innzalt un besa hebatn gemacht toal vo imen sèlbart durch soi gântzez lem.

A sachan hattar o gehatt hoatar in sinnt, vo sèmm vort, un vor alle di tage boda beratn khent, hebatar gesüacht soine burtzan, hintarbart, gianante nå in darrüdatn un boneblatn staigela von vorgännatn zaitn.

Antonia Stringher | Daniele Dal Bosco

Menzione speciale | Variante dei Draitza Kamoünder

Der alte minkal un sai huntla

An tak, 'ime langaz 'ume jare 1895, der alte Minkal r'ist kangat hin huan tze gian ime balje 'ume Alte Poustla, tze hakan iz holtz tze machan in haufe. Springinje pai ime, iz guataz huntla Stearn, an bastardi pitme iz har baizz un lank; se sain gabest hörta kanandar; bo ista gabest in Minkal, ista gabest inj hunt; Er hat gahant in hals a gurtilja pitin stearnljar un a scheljala.

Krabilnje pa begala borkoatat, for in snea darmachat, er ist garivart ut' Alte Poustla bo, galeit-abe ut'earde in skioup, in pail in ledar-sak un de balade, er galeita-ci abe tze len a bene iz galetza.

Ume-n-ume in snea ist gabest gian-hi.

A pljoacha sonde gamacha-pa segan pa raisar 'un hoachan puachan. Sain gabest eibala tage ke r'hat garbatat tze kuntan in haufe.

Iz ist der leiste, hat gapensart in Minkal – esan i pi alt, de cinke sain bene veiste un anka de ogan sain nist die 'un an bote.

Er ist bolaibat anjuan der alte Minkal; galeit-abe ime grase 'ume Alte Poustla, er hat galoutzat laiste douban-au utan pergana bo ist gabest gastirbat sai son Jecklja, an povatz 'un 25 jarn, stark un muntar asbia an kamotze! An son bo er hat gatziegat-au seibart tort sai baip s'ist gabest gastorbat junk 'un grupo.

Bieval gadenke in de signe, un bieval troman sain gafiegat-hi pit-me toate 'me povatz!

Gian nist hin ! hat kout in Minkal der aban da, loutzinje de belt; steat keninje a bufera 'ume snea! Die guate bortar 'ume vatar, sain gabest nist galusat un in povatz r'ist kangat hin! In Rebolte er hettate gapuket tzoa tragar 'ume Durlo un kanandar, gatà iz begala pa iz Ronki- tal funtze in Al bo se hetatan galont- au a truoge 'ume smeke.

Dau nast de povetze hen gamast in viaje pit-me binte un snea.

Se sain gakeart nist ime hause; irne leban sain gabest gavangat darnà tzoa mesi abe ime Tiefe-tal.

Iz gahauka muntar 'ume Stearn, hat gadarbeikat in Minkal 'un saine pensieri; asadestar er gastanat-au 'un earde un hat gavingat in pail tze hakan iz holtz.

Tzoa tage vour er hat gamast de hute pai inar groazze bant, gakeirt vij bou de gruabe, gadarsteikat de stekan for in kami 'ume haufe un gahakat iz holtz.

Tek,tek,tek... bar belo, bar belo, der alte Minklja hat gahakat aljaz iz holtz, darbai in Stearn, gahochat ,untar 'me bilje kearse-pome, iz ha-ci inslafat.

Benje r'ist gabest halban-tak er hat gakuntat iz vaur tze pratan de pulte un salade.

Darbai er ist kangat ime prunde 'ume Mendarla, kanandar Stearn, tze vingan iz vrischaz bazzar; ditza, er hat kout, ist guatustre bazzare 'ume Revolte-tal.

Gakeart utme Alte Poustla, hat galeit de pulte un in salade utar gradelje tze pratan.

Ame leistan r'ist gabest ganuak contente; de tzait ist gabest schuan un in Stearn gahochat pitme muse in de tzatan, benje, in an bichalar, an groazzan adalar snurinje oubar d'earde, hat gagraifat pit-me grampilj iz armaz huntla snurinje veare ime tale. In Minkal ha-ci gadarkiopfatz tze segan tragan hin sai huntla! In adalar r'ist gabest gasbintat drau untar steil tze bifal 'ume begala 'ume Taratz. In arman Minkal in an bichalar hat fiort sai liapaz huntla Stearn.

Vij ingravart, er hat gaveisat saine artan un r'ist kangat abe pa begala! Ahi,ahi, mai huntla, er hat kout buaninje! In tak na r'ist kangat-au in de Henginje-bant tze suacha-z. Louzinje ume n'ume, hia un da, hat gasest hintan a steil de puandar saime huntla. Taman iz gurtilja ist garestart ganz. Er hat-z

gavangat in de hente un buaninje r'ist gakeart pa begala nidar huan. Er hat gavorgezzat namear sai liapaz huntla.

Ditza gadenk z'ist barut.

Il vecchio Mincolo e il suo cagnolino

Un giorno, nella primavera dell'anno 1895, il vecchio Mincolo partì presto da casa per recarsi nel bosco dell'Alte Poustla a tagliar legna per fare la carbonaia. Saltellante al suo fianco, il buon cagnolino Stearn, un bastardino dal pelo bianco e lungo; erano sempre insieme, dove c'era il Mincolo, c'era il cane. Aveva al collo una cinghietta con stelline e un campanellino.

Arrampicandosi sul sentiero fangoso, per lo sciogliersi dell'ultima neve, arrivò sull'Alte Poustla dove, posati a terra il fucile, la scure lo zaino e la giacchetta, si distese per prendere fiato. La neve intorno, era ormai andata via.

Un pallido sole si faceva vedere tra i rami degli alti faggi. Erano giorni che lavorava per accendere la carbonaia.

Sarà l'ultima pensò fra sé il Mincolo - ormai sono vecchio, le gambe sono malferme e anche gli occhi non sono più quelli di una volta.

Era rimasto solo il vecchio Mincolo; sdraiato sull'erba dell'Alte Poustla, guardava triste i monti lassù dove era morto suo figlio Jecklja, un ragazzo di 25 anni, forte e svelto come un camoscio.

Un figlio che aveva allevato da solo allorché la moglie era morta giovane di difterite. Quanti ricordi nella mente e quanti sogni erano svaniti con la morte del ragazzo.

Non partire - gli disse quella sera, guardando il cielo - sta arrivando una bufera di neve!

Le sagge parole del padre non furono ascoltate e il ragazzo partì. A Revolto avrebbe incontrato due contrabbandieri di Durlo e insieme, percorso il sentiero, attraverso la val dei Ronchi fino ad Ala dove avrebbero prelevato un carico di tabacco.

Quella notte i ragazzi fecero il viaggio con vento e neve; non ritornarono mai più a casa; i loro corpi vennero ritrovati, due mesi dopo, in fondo al Tiefe-tal.

L'abbaio festoso del cane destò il vecchio dai suoi pensieri; lentamente si alzò da terra, prese la scure per tagliare la legna.

Due giorni prima aveva costruito la capanna a ridosso di un grande masso, spazzato con cura l'aia carbonile, preparato i bastoni per il camino della carbonaia e tagliato la legna.

Tek, tek, tek... piano, piano, il vecchio tagliò tutta la legna mentre Stearn, accovacciato sotto il ciliegio selvatico, si era addormentato.

Verso mezzogiorno, il vecchio accese il fuoco per abbrustolire la polenta e il salame. Nel frattempo andò alla fontana di Mandrielo a prendere l'acqua fresca. Questa, diceva, è la più buona acqua della val di Revolto!

Tornato sull'Alte Poustla, mise la polenta e il salame sulla graticola ad abbrustolire. Era abbastanza contento: il tempo era bello e Stearn stava accovacciato con il muso tra le zampe quando all'improvviso una grande aquila volò raso terra, afferrò tra gli artigli il povero cagnolino volando lontano nella valle. Il vecchio si spaventò nel veder portare via il suo cagnolino.

L'aquila era sparita sopra le rocce in cima al sentiero di Terrazzo.

Il povero Mincolo aveva perso in un lampo il suo amato cagnolino Stearn.

Disperato, raccolse le sue cose e andò giù per il sentiero.

Ahi, ahì, il mio cagnolino, diceva piangendo. Il giorno dopo andò su alla Henginje-bant a cercarlo. Guardando tutt'intorno, qua e là, vide dietro un sasso le ossa del suo cagnolino; solamente la cinghietta era rimasta intera. La prese tra le mani e piangendo ritornò per il sentiero giù a casa. Non dimenticò mai il suo amato cagnolino.

Questa storia è vera.

Tönle
Bintarn

6 2017 201

**Gian Pietro Slaviero Skalo | Maria Vittoria Cunico |
Paolo Martello Katarnun | Ilaria Spagnolo Spagöl |
Lauro Tondello Plözar**

Primo classificato | Variante dei Simm Kamoünder

Bénne an sbaighe khödet mèeront bon hundart böortarn

‘S ist gabéest dar hèrbest bomme jaare nòintzanhündart-sbéen-un-zèskh bénne an jünger mann bon Toballe ist partiart so ghéenan in Sbàitz.

Ear ist gabéest bòlla bon hòffen bàdar bon börten och. ‘S ist gabéest d’èerste bòtta ba ear hat galàsset ‘s zàin lant.

Ear hat gahat nòitzan jaardar un hat gamisset èrbatan in de Sultzerfabrik, ba in doi sait hat gahat biil èrbot, so màchan au motoar bor de méar-hòltz.

Òondar bon büurarn dar fabrik, an tag, hat gabòorset me jüngerhè bellase manne bon bànnont ear khimmatate, un dar puube hat aanbòortet: ich khimme von Viséntz.

Gabist, dar “Toballar” hat net gabisset prèchtan tòitz, un bor màchan-zich bostéenan bon-me sbàitzen büurar ear hat-zich gamàcht hòlfan bon aname manne bon Pàdobe ba hat gaèrbatet dà bon antia jaar, un hat übergazètzet dar bèllos in tòitz, un dar tòitz in bèllos bor de nòje bellase èrbatar ba zeint khènt in Sbaitz.

Darnaach àntia tag dar büurar ist gakhèart bomme nòjen èrbatar, un hat-me gabòorset: khimmasto bon Viséntz odar bon antia nàgane lante? azò ear hat aanbóortet:

Ich hèrbighe au fan Hòach Ébane bon Ziban Komòin.

Dar tag darnaach, dar büurar, ba ist gabéest an mann alt umme nàgane büusk jaar, ist gakhèart nòch an bòtta bomme puube, un hat me gabòorset in béels lant bondar Hòach Ébane ear hèrbigatate.

Azò dar puube aantbòortet: “s main léntle ist gaanamet “Toballe”, un dénkhanten süssen zich un zich, “ist unmöglich az an sbaitzar mann möghet khénnan ‘s léntle bon Toballe”.

Bèar bisset ambrümme dar büurar hat gabéllt bissan in naamen bomme main léntle?

Antia tag darnaach dar büurar hat me khöt: “Zaastag as aabende bondar diisen bòchen, du un dàin khsell bon Pàdobe möghet khèmmen hòam me màin missiire, so prèchtan mittànandar bon àname dinghe”.

Azò dèar zaastag, de péede bellase puuben, zèint gant so insàinan in de hòme me alten hèere ba hat galaadet innàndarn; ear ist gabéest an altar mann bon umme nàgane bumb un zibanskh jaardar, gabüurtet in tòitza èerda, un ear hat gaséelt au so haban gastràitet bor an jaar un halbes ka Robaan in de sàit me èersten gròosen khriighe.

Dar alte zòllanar hat gaséelt au so haban galàsset dà, bia zàin gadénkhe, an köffarn-lanküunle gahànghet au in an bant bon àname kriighe-kùbalen süssen Robaan un Toballe in an oart ganaamet “Skèle”.

Ear hat gàzunzart aan so haban gaskritzet au fan stéela, met àname hakh-àizarnle, nàgane me köffarn-lanküunle in zàin naamen.

Un dèenne hat ar galèernet me puube bon Toballe ba ist gabéest de kùbala.

Hans Petar, diisar ist dar naamo me puube, hat draaten bostant az de kùbala hat-zich gabünnet hénten me hàuse bomme smitte Toni Skèle, ba hèmmest hat-ar ze ganützet so légan inn ‘s àizarn ba ear hat gaèrbatet so màchan au sùpfratar, ghèttare, béestardar bor de stèllar, spitzaben, un alle de pròkken ba de lòite bon Robaan un nàgane lante habent me gaòrdet.

Dar alte toitze zòllanar hat me gabòorset:

“Bèenne du khèerest èerzing kan Toballe, tümar an böole, gasin so zégan az ‘s köffarn-lanküunle ist in de zàin zàita noch.

Darnaach insàine habent-zich gagrüsset, dar puube hat borhòoset so tüunan bia dar toitze hèere hat me gabòorset.

Bèenne zèint borhàntet de Bainacht baartighe, ear ist gakhèeart èerzing hoam, un draaten hat-ar gazüuchet so bènnan ‘s köffarn-lanküunle.

Ear hat gaséelt au de storja me smitte Toni Skèle un hat me gabóorset so mögan ghéenan inn dar kùbalen so zègan az doi ist de zàita ba ‘s ist gabéest galéghet.

Dar Toni hat galàsset me puube so ghéenan inn dar kùbalen.

So hölfan me Hans Petar, dar smitt hat me galàighet an kanfin so ghéenan innont, un trèttan dràu in àizarndarn bomme smitte.

Ear hat galuughet de gantza kùbala, un inzòart hat ar gazecht ‘s köffarn-lanküunle, met nàgane gasraibet in naamen me alten tòizen zòllanar.

Amme èersten bon jàardarn zèskh, mìntzig lòite habent gahat de galücke so haban an Polaroid, bàdar, ka Robaan, ista gabéest an puube ba hat-zich gamàcht rüufan Tony Taylor ba hat ze gahat; ear hat galummet abe ‘s pilde bomme köffarn-lanküunle, un azò dar jùnghe èrbatar bon Toballe, hat ‘s gaprìnghet met iime amme ghenaar bènne is-ar gakhèart dellont me Alpen so èrbatan, haltanten ‘s bóart ba ear hat ghet.

Bènne dar alte zòllanar hat gazécht ‘s pilde bomme köffarn-lanküunle met-me zàin naamen gaskritzet au fan stéela, hat ar khöt khòas bóart, bàdar hat-ar gagòilt bor langa sàit, une prèchtan.

Bas ist gabéest bor in diisen köffarn-lanküunle?

Bia hat ‘s me gahölfet so tràgan àus de gapàinache bon dèar sbèar sàite?

Manzèinan hat ‘s me gahölfet so übarléeban?

Bar bellan net bissan ‘s nimmarmèar, bàdar des gagòilach ist gabéest höotor dan biil gaprèchte.

Bruno Corradi

Primo classificato | Variante dei Draitza Kamoünder

Gapaita

Dartagat, hoagaci in bint...

de henjan, guataz dink, bounsa nist gian aus.

Utme oupfalpome, hintan haus a moasela garuncált ime neste

hat forstanat bo in bint pringat nist 'un guatan, lusat de belt un paitat.

In hunt-oo, bo da hortan slafat vour de tur esan ist dort drinj de teiçan, ante lust ,un nist. In ketar, der lekar, beabaci;

er bi ken dahuame un tze tuansi tzoagan

da utme vestare, hat gapringat a mausla nau lentak.

Dort hintan iz eike pljetzegat, iz kent au ,un sea, dartunkaci...

darbai inmitan, me tische, ut a alta fljaske

a oastartaguta kertze tzitarinje nutzaci...

Attesa

Albeggia, si alza il vento...
le galline, buon segno, non vogliono uscire.
Sul melo dietro la casa
una cinciallegra accovacciata nel nido
ha capito che il vento non porta nulla di buono guarda il
cielo e aspetta.
Anche il cane, che di solito dorme davanti alla porta, ora è
la nel fienile, disinteressato.
Il gatto, ruffiano, si lamenta;
vuole entrare in casa e per farsi notare
la, sulla finestra, ha portato un topolino ancora vivo. Dietro
il monte lampeggia, viene su dal lago, si fa buio... Brucia nel
camino un ramoscello d'ulivo benedetto mentre in mezzo la
tavola, su di una vecchia bottiglia una candela pasquale
tremolando si consuma...

Sabrina Mosele
Primo classificato | Variante di Lusérn

Dar béata

mage nèt spiegárn bazzez iz dar béata,
soi sinn iz drinn in di stille.

Dar béata iz dar tschell bodade nèt lazzt,
boda, trotzat, khintar nâ in di stöll.

Du lebest nèt in bèata,
du geast durch imen.

'Z iz a bege in di nebldar,
bodo nèt sist in ândar rânt.

Dar béata iz a libar,
du lesten un lesten bidar.

'Z iz a sbartzar prunn,
boda nèt hatt pon.

Dar béata iz a gelóava âna vért,
boda auhaltet raum un zait.

Dar béata nempartze asó vil,
ke dar iz lai doi, privàtt un tiaf.

I mage nèt spiegárn bazzez iz dar béata,
ma i boaz ke 'z iz 'z gepàita zo kheara bidar zo entrúamase.

Mattia Nicolussi Rossi

Categoria "scolari e studenti" sezione "Scuola primaria"

Khindar gebiaga (ninna nanna)

Slaf pòppele slaf,
di màmma iz vort na gras,
dar tatta iz vort in Pömmarlånt,
un 'z Pömmarlånt iz argerånt,
slaf pòppele slaf.

Marco Dal Bosco

Menzione speciale | Variante dei Draitza Kamoünder

Sontak vrua

Din don... Din don...

Sontak vrua, kljoukan veare.

Beldran ume-n-ume, i pi tzundarst ime an meer gruan.

Un i dartrenke asadestar in de sbaigar 'me tale.

Peark, mai gaselj, konta-par ba du hast gasest
Konta-par de gadenke 'me nono un 'me teta

kontart dingar kljain, i bi nist groazze gadenke

aber an tak gaarbat 'un dise jarn.

Bar segan-us bahenje i un du,

bar segan-us morgän.

Du kontart maime son maine gadenke un ume teta.

Din don... Din don...

Domenica mattina

D in don... Din don...
Domenica mattina, campane lontane.
Boschi tutto attorno, sono in fondo a un mare verde.
E affogo lentamente nel silenzio della valle.

Montagna, amica mia, raccontami cosa hai visto raccontami
le storie del nonno e di papà
racconta cose piccole, non voglio grandi storie
ma un giorno di lavoro di tanti anni fa.

Ci vediamo presto io e te,
ci vediamo domani.
Racconta a mio figlio le mie storie e di papà.
Din don... Din don...

Sabrina Mosele

Menzione speciale | Variante di Lusérn

Zbisnen doin pensàrn

Mach a migele platz doin pensiare,
an khlumman platz, nèt atti mitt,
åna kartzana fadige.

Edl böllate innkhemmen.

Von alln in plètz
est sèmm böllate stian,
an minüt alümma,
in khlumma platz,
zbisnen doin pensàrn.

Tönle
Bintarn

7 **2018** 201

Luca Dal Pozzo | Maria Vittoria Cunico | Paolo Martello |
Ivonne Rigoni | Ada Stefani | Lauro Tondello
Primo classificato | Variante dei Simm Kamoünder

Dar muut ban aname tzimbar in Venèdige ébane

Komàun bon Pàdobe Komàun hàus

In diizar tag bon bràitige bumbe aprillo nòintzan ùndart un zibane - óarn òanun sbòankh

Dar Sindacus

“Fròo so sògan me bòlche dar muut bómme hèere Dal Pozzo Daniele, ‘Komàun hàus hüutar’, ba léganten zich in an gròosar priüugal in tag òanun dràikh mèertzo nòintzan ùndart un zèkse ka Pàdobe, hat ar gèt an gròosa hólfe so haltan èertzig an prüugalot stóolar armaar t met àname revolver; ich bülle de main schòllonge met biil bòluste so rékhan me de medàja bón bronze gèt me bómme Khriigeministerium den büusane hórnich nòintzan ùndart un zèkse”.

Hòite pin ich hìa so lèmma de medàja bón bronze. Ich pin khent édel, ich pin hìa inn in komàun hàus braan in stòtzen me stéete bón Pàdobe, bàdar de màin gadénkhe géent me màin galébatche, ambia pin ich hìa, un biibel de èerda, ba pin ich gabüurtet, zèa in baarot bèrre bón diisar gròosen stéete.

Alles hat gahöbet aan imme jaare àchtzan ùndart drai un askh bènne, galaadet bón màin barba Titta Dal Pozzo Priistar ka Vò Euganeo, ich han gadénkhet dràu so làssan ‘s léntle bón Porg bon Rotz, au fan de hòache ébane bón Slegee.

Ich han galàssset ‘s main hàus, d’èkhare, de bèllar, so géenan met iime ka Vò, au fan Euganei ékkar in provinzen bón Pàdobe.

In dòì sàit au fan hòache ébane ista gabéest net méar èrbot un biil lòite habent borlàssset de zàin èerda so züuchan galükhe in de lèntar biil bèrre bìa de Prussia, Argentina un Brasile.

Bénne pin ich rivaart ka Vò, dar màin barba hat mar geet so tüunan de èrbot bòr de khércha bìa mézanar: zòibaran, dorbàisan un azò büar. In dòì sàit han ich galirnet so màchan in sròotar och.

Palie han ich bostant ba ich hötte net gabélt géenan saldo büar azò so léeban met iime, bàdar hötte ich gamisst bennan in màin bèg.

Azò, bissanten dat dar komàun bon Pàdobe ist gabéest darnach züuchan lòite zo màchan in “Komàun hàus hüutar”, han ich gabórset so borhàntan d’ èrbot un han ich gamacht bissan so khénnan ‘s tzimbris gaprècht.

‘S ist gabéest zaastag viartzane agosten àchtzan ündart zèks un askh, bénne han ich sòon gahat bümbunsbòanskh jaar, dat han ich gabisset so höban aan diiza noja èrbot dar tag zèchsane bómme diizen maanont.

Ich pin gabéest prött so légan aan dis gabànt. Ich han gahört ba in diiza nõja stat ich hötte gaprèngel hólfe bénne nõotet, bàdar miss ich khòdan az in d’èerste sàit met àllame dizame gatèkkalach bón biil lòite, bèganen, baròtzen, rössarn, buusraten, un antia motoarbèganen och, ba habent gahöbet aan màchan zich zégan, dat pin ich gabéest bìa un biss aus me bassare.

De stat ist gabéest gròas un hòrtan baksanten, zèinta gabéest biil bètzen bàdar ditzan hat gatràget biil abarbissakhòt, ermakhòt un biil órnen dingar och.

Bar missan gadénkhan az in dòì sàit de séefare zèint khent abe bón pèrgen bóndar hòachen ébanen met zàin kütten öoben fintz in ébane so bintaran àus. Ofte béerte zèinta gabéest zèrge metten pàurn bóndar zàiten un de hüutar zèint khent garüufet so khillan ze, süssen in lòiten ba habent zich net bostànt, ambla habantsa gaprèchtet ungalàichen sungen.

Ich han mich galuget umme un han ich dénkhét drau ba alles dis ist net gabéest guut bór mich; ich han gamaatart so zégan mich hia bèrre bómme gasmàcht bón bèllarn, bón plabe hümmele un me snéebe ba amme bintare dorbàiset de pèrge

un de biizen, bàdar bòr hèmmest ‘s màin galéebach hat gahat an gròosa khèar, un han ich gamisst luugan büar.

Gahöbet aan diiza èrbot bón mîntzich mànade han ich gamisst haltan èertzig an séerzet ròss ba ist gabéest inkànget me zàin biarte un hat gahöbet aan lóofan bor de béege me stéete; bor dis pin ich gabéest gasòget so haban bóol gatant in màin diinost.

De gaségade azò zèint gabéest ganùg often; an andara bòtta han ich gahaltet èerzing òas nàgane dar Torricelle prukken, darnach ba es hat dorlòofet siar in gantzen Roma bèg.

Diize èrbote zèint net gabéest ane prüugal, asò mèeront béerte han mich gabunnet inn in ziichàuse bor de ströoche gasnappet mèeront odar mindor sbéar.

Ich pin gabéest gamèlghet antla jaardar èertzing un dar màin làip un dèar me màin bàibe Amabile zeint gabéest bolüstiget bón sbéen kindarn: Edoardo, ba hat üs galasset bènne hat ar gahat umme nàgane àname jaare, un Umberto.

Éeben dis han ich saldo gaèrbatet biil gèrne. Hortan mèeront often hababar gamisst so borlàichan-sich metten zachen, un metten mannen òch.

Ich gadénkhe, an bòtta, ba ich pin gabéest metten hüutar Favretto Luigi; ‘s ist gabéest an khalta nacht bón halben hòrnich un an baago gasóoghet bón àname ròsse, hat ar gasèertzet bòr Ponte Tadi bèg, galòichtet jüsto bón mîntzig liichtarn, sùa Vallarèso bèg.

Bar haban órdinaart somme ungakhànt manne so haltan zich au. Diizar, nèt dorkhénnanten-üs, hat gauntzet ‘s ròss noch mèeront, tüunanten ‘s azò höögaran hèftig in sèartz.

Bòr bàlchan in prüugal, de mîntzig lòite ba zèint gabéest àusont in diiza óora, habent gatràget-zich àus bohénne met aname órnes bóart òch.

Ane vörte me prüugal, bar haban gageenzet draus zo gríppalan de brittel un zo haltan in sèartzten bómmè béganen in Khércha Platz.

Bar haban en gabóorset in zàin naamen, un dar mann hat gaprèchtet üs met dròoban. Azò hababar en galéget in bankos; dítzan ist nèt gabéest azò rénghe ambia ear hat mar geet triffe un bòisten met biil stérche, un an órnes stròach och ba hatmar gatant an bunta àu in de banga, azò, an andara bòtta noch, pin ich gant kamme ziich-hàuse.

Storjen bìa doi, jüsto gaséelt àu zèint gànt büar òona nach àndar, bàdar òona bon diizen ist mar bolàibet in màin gadénkhe.

‘S zèint gabéest siar nòin òarn bòn àname morgen me énte agosten.

De bèrme hat gahöbet aan màchan-zich hòrran, bòdar borhèar han ich ze net gahòrrt. Ich pin gabéest in èrbot un han gatrettet ummarantà bòr de béeghe so hüutan met ànara gròosen lüstigekhot ambia bón mìntzig taaghe ist gabéest gabüurtet de màin viarte tòchter, Ada.

Alles àname stròche de kòikalar bón antia stéetanar habent galòkhet in màin luugar; an andara bòtta an ròss ist gabéest gasklóobet aus bón henten me zàin tràibare ambia an brittel ist gabèest gaprochet.

Palle han ich mich gatànt baar az dar ding ist gabèest héerte: dèar ba hat gatràibet ‘s ròss ist gabèest an puube bón siar dràitzan jaar un, éeben bèrre, ich han gazècht bóol biibel vörte hat ar gahat.

‘S gaklupfet ròss ist gant slècht bidar an diirnle ba ist gabéest nach übar trettan in bèg.

Ich han gamàcht mich muut un met alien aatom ba ich han gahat in de khéela, ich han gahöbet aan lóofan bidar de zàcha.

Jüsto bóar dat diiza ist iime khent sùa, ich han gakhèart-mìch bohénne un han galümmet, bóar an brittel un déenne d’andar un met àname stèrchen sukhe, hânganten-mich àu, ich han gamàcht iidaréenan in khòpf me ròsse màchanten ‘s stéenan bésten.

De lòite habent mar khi:it borbèis Gott un azò de màin grössorste lüstigekhot ist gabéest so haban dorbeart ‘s diirnle.

“...” De stòtzar prèchtent noch. Ich, hìa gasòtzet pa zàite bómme màin liibe bàibe Amabile, dénkhe... dénkhe... un gadénkhe.

Ich dénkhe biibel dingar ba habent mich probaart. Òas übaràllame màchet mar drukhan ‘s hèertze.

Bòr dis zeibar hòite hia.

‘S ist gabéest dar morgont me òan un dràiskh mèertzen.

Bón antia taage dar bintar hat galàsset géenan büar dar làngase, de èar ist gabéest noch brisse un alies hat galàsset dénkhan es börte gabéest an schòndar tag bón làngase.

Nia hötte ich gabelt gadénkhan bas börte gasèget an mìntzich sàit darnach, bènne han ich gahöbet aan in diinost kan me “Kantàun me haanen”, ‘s hèrtze dar stéete.

Ich han galuuget ‘s géenan bón lòiten un bèganen gabasset bón gaplèttarakhen un spàizen, ambia dà nàgane zèinta gabéest de platzen met me mårkhate; alles àname stròoche, han ich gahort an tümmlar draaten gabòlget bón in gèlleten bón vörte bón lòiten ba zèint inkànt.

Luuganten in grössorste bèg, in de andara zàita bón bànnont ze zèint khent, han ich draaten bostànt bas börte darnaach gaségan.

Azò, han ich gazecht bón bàitame an Pintar hürtzan an mann, béeldar hat net gahat vörte so nützan in revolver gégen in zòllanar, éeben de lòite ba zèint gabéest dà.

Ich han net borlòart sàit, un han ich galóofet nach me stóolare och.

Ich han galóofet metten allen aatome ba han ich gahat in de khéela, une zégan de lòite ba han ich gahat umme.

Ich han nia dorgant de béege me stéete azò bohénne; hat zich galóofet une siigan in aatom un son ilchar stròach me revolver, bar haban gazüuchet sèrme hìnten de saüne bómme hoffen.

Dèar mann hat galóofet bia dar bint, bàdar hababar net gabelt az ear mögate inkéenan.

Bar haban en gahürzet bórambral fintz atte énte me bège “Tiso da Camposampiero”; dà, zèinten ear gant mèeront büar, hat ar gahat de sàit so bassan bón nòjame in revolver.

Màchanten alles bòhenne ear hat net bóol gaséelt de sàiten un bar haban biil gakhörtzart de bèrren, bàdar dis, bòr üsandar ist net gabéest genüg bòr snappan en.

Azò dar stóolar, hòrranten zich sìar gahürtzet, ist khent ausar hìnten me sèrme un met me revolver gabasset bón nòjame, hat gamacht bôar.

De bàise me siisse ist gabéest biil stèrch un dar èerste bón péeden so zèinan dar zill me stóolar ist gabéest dar Pintar ba ist gaballet in denidar une lèbe braan dar khérchen me hòlige Michele, gatötet bón dar khùgalen gasosset nàgane iime.

Gabànget in mann, hababar gamàcht an gròosa plòode une spaaran-üs de stròoche, bàdar issar gabéest guut so béntan bón nòjame in revolver bidar miar un siissan an andar stròach.

Ich han me gakhèart in revolver, bàdar de khùgala hat gaslaget mich in mostàtz.

Amme énte, metme revolver gabasset abe, dar stóolar hat ‘s net gatràget aus, un ich, mettar plüutanten bunten, pin gabéest guut so haltan en.

Dènne bas ist gaséget, ist gabéest alles bohenne... dar Pintar in denidar, dar stóolar gahaltet, met àizarne atte risten, hat ar gabellt inkhéenan... de lòite ba zèint rivaart... de andare “komàun hàus hüutar” ...un ich gatràget in ziikh-hàus...

Dèar tag dar „Komàun haus hüutar“ Daniele Dal Pozzo, inàbegant bóndar hoagaebane bón Siban Komoin bòr süchan an péssor sàit ba de hat zo khèmmen, hat gasnappet an medàja bón bronze; dar Pintar Galletti Angelo an zilbarans medàja, bòr de béela ear hat nia gabellt khödan borbèis Gott.

Ka Pàdobe, süssen ,‘Tiso da Camposampiero“ bèg un Riello bèg, atte énte me pletzale San Michele, nàgane in de sàtome dar Specola, ‘s ista an gadànkhan so gadènkhan den órnen tag; ‘s ist galeget dà so gadènkhan alien dii ba habent get, un noch hòite gebent de zàin léebe so bohütan de staatenar un ‘s Baatarlant.

Bruno Corradi

Primo classificato | Variante dei Draitza Kamoöndar

De bólve!

Ihan nàu in de sinje èibanaz tóal ‘on die làpan, az in de àbane pa bintare ùsar vátare hàtus gakontàrt bènje in bint sàusalinje hat gatànt gatzitart de glas ‘on die khlàinan véstadar un pazzinje durch khlóupe ‘on mùadan màurn hat gatànt gamóuvart de hórtan bàizze tunkaltùachar az ùsar mùatar hat gahàltat draù die àrman véstadar. Vór mi, ist gabèst àljaz bàrut daz az i han gahòart kontàrn, un i han gapensàrt ta saibe gabèst in àtame ‘un bólve tzé móuvarn de tunkaltùachar, bólve hórtan da, in de làpan bènje àuzzar ista gabèst sturm ‘on bint un snéa un in sàusal ‘ume binte hat gaprirtpar in hùkar ‘un bólve, dènje, vor de vòrte ta se saibe khènt dahùame tzé vrèzzamar, i hami gadrukhat inmitan ‘undar lige, ma in dàu gróazzan lige pitme stramàsho gamàchat ‘on skartoshi un ime hearbàrme ùntar in vedarpèite, i han namèar gahóart éntar de làpe.

Vij bintadar sàin gapàzzart, un die làpan ‘on bólve hórtan mèar smarìe... benje àljaz in an stròach a bórt bo da kùgalinje in de tèldar asbia in tóndar un darbèikhinje àlte vórtan ist gapazzàrt ‘on màul in màul: De bólve sàin gakhèart! Un pitinj de làpan ‘un filò bo pùabljar un diarljar sain gabèst gavrèzzat ‘un die stràuzage vige; hórtan jùngan de tóate gavrèzzat ‘un bólve. Ist bàrut, de bólve sàin gakhèart asbia ‘ume nich, un de sàche galàt úngahuatat in de bóadan sàin khènt vor inj a ringaz gavrèzza un vor iz belk an kónto tzé gèltan, an khóust, vor dítza ta man bóun tóatinj; iz prietpar rècht! Bar móugan nicht lazzinj lèban un sekuitàrn tzé gèltan, biaval? I bizzate nicht ma

i vòrschmar: Biaval khóustan die tóate gatóatat, die gabùntat, die gaparalisàrt ‘un bègan ‘on dèiz bo da nùtzan in telefono bènje sàin na’ tzé vùarn a auto?

Da sàinda gabèst un khèn tzé sàin gavèisadar, protèste un tzànke ‘un bègan ‘un bólvè, ma niaman túat nicht ‘on galàiche vor háltan dítza bègan ‘on schèidan ma òubaraljaz ‘on tràurn, túan gaschègat ‘un mençe, niat ‘un bólvè! I hófte ta sàibe de gùate sinje tzé vùarus, lazzinje az èibanar bólf móugat sekuitàrn tzé lèban in de ùsare bèldar, un in ùsandarn ‘on gian hóatar vor de bège ‘un ùsarme Schùanaz Lant.

I lupi!

Ho ancora nella mente qualche brano di quelle storie che nelle sere d’inverno nostro padre ci raccontava quando il vento sibilando faceva tremare i vetri di quelle piccole finestre e passando attraverso crepe di muri stanchi muoveva le sempre bianche tendine che nostra madre teneva su quelle povere finestre. Per me, tutto era vero quello che sentivo raccontare e pensavo che fosse l’alito dei lupi a muovere le tendine, lupi sempre presenti nelle storie quando fuori c’era bufera di vento e di neve e il sibilo del vento mi sembrava l’ululato dei lupi, allora, per la paura che entrassero in casa a divorarmi, mi stringevo verso il centro del letto ma in quel lettone con il materasso di cartocci e al calduccio sotto il piumone non sentivo mai finire la storia.

Molti inverni sono passati e quelle storie di lupi sempre più sbiadite... quando improvvisamente una voce, che rotolando come il tuono nelle valli e risvegliando vecchie paure passò di bocca in bocca: I lupi sono tornati! E con loro i racconti dei “filò” dove bambini e bambine venivano divorati da quelle bestie feroci; sempre giovani i morti sbranati dai lupi.

È vero, i lupi sono tornati come dal nulla e gli animali lasciati incustoditi nei pascoli sono diventati per loro un facile pasto e per la società un conto da pagare, un costo, per questo che si vuole ucciderli.

Mi pare giusto, non possiamo lasciarli vivere e continuare a pagare, quanto? Io non lo so, ma mi chiedo: Quanto ci costano

quei morti, quei feriti, quegli invalidi a causa di coloro che usano il telefono quando sono alla guida di un'auto? Ci sono stati e ci saranno incontri, proteste e alterchi a causa dei lupi ma nessuno fa niente di simile per fermare questa causa di danni ma soprattutto di lutti causati da persone, non dai lupi!

Io spero che sia il buon senso a guidarci, lasciando che qualche lupo possa continuare a vivere nei nostri boschi e a noi di andare sereni per le strade del nostro Bel Paese.

Arianna Anzalone

Primo classificato ex aequo | Variante di Lusérn

Di bèlt iz in kriage, ma niamat magar vortnemmen in lust un in koràdjo bose vinnt zo borta aniaglana bòtta, vo naügum

Djenàro 2011

I hân 10 djar un lebe in a khlumma lentle. Alle tage geade ka schual. Haür gevalltzmar vil, i hân gelirnt schraim gerècht, un schraim iz eppaz bodame macht luste. Fin vert pinne nèt gest guat zo lega afte kart bazze hân gehatt in khopf, di börtar soinmar inkânt tra dar vedar un in fòldjo, haür anvétze pinne guat z'schraiba pròpio bazze bill khön, ne mearar ne mindar. Dena hânne gelirnt lesan bahémme, di börtar loavamar vorå in oang un trangme in ploaz plètz bode nia hettat pensàrt z'sega: i gea afte pèrng un nidar züntrest in mer, au afte stèrn un umme di bèlt in an tage alumma. Datz abas, balde pin in pétt, di màmma hoket hërta: "Darlésch 'z liacht, ke mòrng soinsa mindar au z'stiana". Alóra darlésche lai bahémme, dena, balde hörar ke si spèrrt di tür, zünzte å a khlumma liachtle bode hân aftn komodi, a sölla timplz liachtle ke 'z laüchteget lai di börtar aftn libar un nicht åndariz, ma vor mi iz genümma. Dar tatta geat z'schlava spetar, er schauget å di televisióng, furse iz pen daz sèll bodar iz hërta traure, 'z soinda zèrte schneblndar drinn in da sèll skattl...

Lentz 2011

Haüt dar tatta iz allar adjitært, dar iz gekheart bodrømm vodar arbat un hatt lai agetzüntet di televisióng. Dar vitschtl zuar dar màmma un khütt: "Z izta air vo långez. Di laüt bölln khön bazza pensàrn, di djornéln bölln schraim bazza bölln khön un est soinsa alle stüfo z' stiana pinn khopf gepükht, in di

statt soinsa sa alle in platz ombrómm da bölln vort traim in vorsitzar". I vorstea nèt gerècht bazzez bill munen, allz ditza, ma dar air von lãngez izta alle djar, un i khü boll bazze bill, un est pinne guat z'schraibaz o. Ma bar bizzanz, di groazan soin hërta a pizzle komplikàrt!

6 von ditzémbre 2011, mòrgas

Haüt di mamma hattmar khött ke 'z iz pezzar azze nèt gea ka schual, dar tatta iz gãnt z'arbata ma furse beratz gest pezzar azzar stea dahüam er o. Si geat durch un her un redet aftn telèfono laise laise, i pin nèt guat zo höara bazze khütt, ma si hatt roat di oang un zittarnar di hent. I vörtme zo vorsa eppaz, furse iz pezzar azze sbaige, un alora schraibe.

Est di mamma zittart azpe a loap in bint, un gaült azpese nia hãn gehöart, si hetzeget un lugart in mustàtz in a tuach, in alt tuach vodar nona.

I sbaige un sitzme nãmp irn, ma si sikme neãnka.

6 von ditzémbre 2011, datz abas

'Z iz zait zo giana z'slava, di mãmma vor da earst bòtta in moi lem, schikhtme nèt, alóra geade alümma, un pin liacht getzüntet, lese.

Laise laise, khintze zuar moinar khãmmar, i hörar di tritt; si tüat offe di tür un khint zo sitzase aft moi pett: "Lüsan bela, i muchtar khön a schaüla sachan, da hãm inngespèrrt in di khaich in tatta, 'z soinz di mãnnen von vorsitzar, dar hatt geredet kartza vil..."

Miar valltmar di bèlt aftn khopf, i vorstéa njãnka bazta iz sutzédart, i boaz lai ke moi tatta iz in prisòu un i magen nèt sehng, hoint abas, zo gebanen in khüss vodar gutanacht.

I hebaten neméar gesek, in tatta, un di mãmma hatt nonet verte haüt di zeacharn zo gaüla.

8 von djenàro 2012

Di mãmma hatt vorkhoaft allz daz sèll bobar hãm gehatt, pettar, dekhan, möbl, moine libadar o, si hattmar lai gelazzt in libar von püable boda lebet in di stèrn, in uanzege bode hãn gemak leng in moi valisle un bode bart haltn fin azze lebe, ombrómm 'z iz a geschenk von tatta.

Haüt, in aldar vrüa, saibar partirt pittar koriara boda geat in di statt un vo sémm vort, pittn trèno, bartbar gian in Libano, asó khütze di māmma. In Libano khennen gerècht, i hån gelest an gantzan libar aft ditza lånt, vor ditza gibe di hant dar māmma un khüdar: “Vörte nèt, du stea hërta namp miar ke asó vorliarbaraz nèt”.

“In Siria lazze moi lem”, hattze khött laise laise, pittar votze boda hatt gezittart, di māmma.

30 von djenàro 2012

’Z iz nèt gest dèstar rivan in Libano, da hāmaz njānka geböllt lazzan pasàrn in konfi. Bar soin gestānt vest ettlane tang un hām geslaft auz nā in aisanbege, ma a fòrtza zo kontàra au in soldàn allz daz sèll bode hån gelest vo soin lånt, alméno i pensàr vor ditza, hāmsaz gelazzt vürgian.

Est saibar da in an tendù pitt ploaz siriè, alle bölln gian vort, niamat boazt bo ’z bart gian zo geriva.

Sichar ke aftn libar, ditza lånt iz nèt gest asó schaüla traure.

I però vörtme nèt ombrómm i boaz ke in valisle izta moi libarle pitt a püable boda lebet in di stèrn, azze propio neméar boaz baz zo tüana, rüavez az khemm zo nemmanaz, mi un di māmma. Afte stèrn izta furse moi tatta o.

12 von ditzémbre 2012

Bar soin in Grètscha, gerift aftna bark boda hatt gebakkl in mer.

Vor da earst bòtta pinneme gevörtet zo vorliara di māmma un alóra hānnar gehaltet starch di hant. A bòtta hānne gegaült o, ma i hån lai augehöart pensàrante att moi tschellele von stèrn.

Balbar soin gest namp dar earde, a groaza bark izzaz zuarkhent un hattaz āgepunktet. Dena hattzaz getzoget fin afte earde. Sèmm soinda gerift vil laüt agelekk roat, ma aftn rukkn, anvétze baz an viartl mǎ, hāmsa gehatt a kraütz.

24 von ditzémbre 2015

’Z soinda pasàrt ettlane djar, vodar lestn bòtta bode hån geschribet. Est hānne viartza djar un miar parirtzmar ke ’z izta pasàrt a lem. Bar soin gānt durch lentar bode njānka nia

hån gehöart nominärn, bar hãm gekhent ploaz laüt, guate un letzarne, bar hãm geschlaft in pa beldar, auz pa bisan, in baràkkng un in alte albèrge pittnan apòrt alumma vor alle, bar hãm gelacht un gegaült, ma i hån nia gelazzt di hânt vo moinar mãmma, un nia pinneme vorgèzst von tschellele au afte stèrn, boda furse macht kompanjia moin tatta.

Est pinne in Taütschlânt, da habar a haus un moi mãmma arbatet. I gea ka schual un schraibe, 1 schraibe hërta gearn, ma vodar Siria pinne nèt guat z'schraiba vil, ombrómm dar fòldjo darnétztze pit zeacharn, un dartzèrtze.

I les no vil, aniàgladar libar iz a lem mearar zo leba, naüge laüt zo halta gearn, plètz z'sega. Dar liabarste però iz hërta dar sell von püable in di stèrn, dar Khlumma Printz, bode hån persin gevuntet geschribet in an alta taütscha zung, da in a botégle, lugärt in untar an hoff, in di statt vo Hamburg. I pin darstánt zo hõara ke in Beleschlânt rensa a taütscha zung, alóra, hånne pensàrt, se o soìn zuargãnt vo fremmege lentarn, bar soìnz nèt lai biar boda gian übar di bèlt. I khü ditza ombrómm 'z hattmar beagetãnt in hèrtz, balda, in Beleschlant, a mãnn, pitt zorn, hattmar zuargehoket: "Dar sait da zo vrèzzanaz abe 'z proat, kheart bodrúmm in aür lånt, bar böllnaz nèt, un azzar nèt geat vort alúmman, gebaraz vaür in di barakkn bodar lebet!".

I hãnnen ågeschauguet ma i hån hintar gehaltet di zeacharn, dar izzesen nèt meritãrt z'segame gãüln, un asó pinneme lai gekheart aft d'ãndar sait un hån geschbiget.

I hettaten geböllt khön però, ke i kheartat boll bodrúmm, in moi lånt, un moi muatar o, sèmm hattze gelazzt a gãntzez lem, ma moi lånt izta neméar, 'z khint argemèkket alle tage von granãtn gedjukht vodar gãntzan bèlt. Berbilbizzan, furse an tage, balda di granãtn bartn auhöarn zo distrüdjra, furse in sell tage moi mãmma bart bidar mang vennen soi lem, un i pitt irn.

Lusérn, 24 von ditzémbre 2015

I pin a diarndle vo vüchtza djar boda lebet atz Lusérn un hatt gelest doi stòrdja. I vorstar vortzàing vor daz sell boda hatt khött daz belese mentsch. I o pin beslesch ma i hettat gearn getoalt moi proat pitt diar. I billdar o khön ke doi lem

gedenkhmar vil di stòrdja vo moinar bisnóna. Si o iz inkánt von lånt untar di granàtt, 'z djar 1915, un si o iz vortgestánt vil djar. Soi vatar iz khent geschikht zo kriaga aftn front, un si, alle abas, hatten gesüacht in di stèrn, ma si hatten nia gevuntet.

An tage però, allz izzese gemacht verte un si, pitt soinar muatar, hatt gemak khearn bodrømm. Da izta nicht mear gest, ma a pizzle afte bòtta håmsa bidar allz augemacht. An tage, züntrest in bege, hattze gesek soin tatta bodar zuarizgânt: dar iz gest bidar dahùam er o.

Èkko, haüt i kontàrdar ditza un lebe in patze in lànt vo moinar bisnóna. I auguràrdar zo maga khearn bodrømm du o in doin lånt, zo venna doin tatta un, an tage, zo lesa bazta schraibet a khinn vo doin sunn, boda bart lem in patze in Siria un bart kontàrn doi stòrdja, azpede pinn nå zo tüana i pittar stòrdja vo moinar nona.

Di stòrdja kheart, alle möchatnsen gedénkhan hèrta.

Walter Nicolussi Paolaz

Primo classificato ex aequo | Variante di Lusérn

Lem

Gestarn,
haüt,
un petn az khemm mòrng.

Takhan in aldar vrüa,
glòstarn in an hoachan hümbel auz durch den tage,
und atz abas gian oine hintar in pèrge.

Tösln ka lãngez,
schaurn auz pan summer,
un havln in pon von bintar.

Khoimen untar da earst labe sunn von abrél,
plüamen in tausankh varm von höbiat,
un laise laise dèrrn auz vorda vort iz dar bintmãnat.

Flattarn bahémme durch un her zbisnen in haüsarn,
lokhan di khlumman auz von èst untar in uasch von tach,
un ka herbest vången au alle pittnãndar un vonkian vorda zuarrift dar vrost.

Stian au vorda austeate di sunn
loavan hintar un vür azpe di narratn,
un dena rastnen auz di pummandar in di pritsch pa dar nacht.

Åzüntn a löakle vaürle
schürn inn zoa zo darbèrmase,
un paitn azta aberdarleschan di lestn glüat vor ma geat z'slava.

Khemmen zuar vo baitom
vonnense un vairn luste pittn tschelln
un dena grüazan alle un gian vort.

Vorliarnse in di grümman oang vonar tschovitt
lüsnen in stille atn vo doin baibe in di tünkhl vodar nacht
un gem da boruntschate hänt gianante pittnândar nidar un au pa stiage.

Züglu au a khlummaz diarndle,
vüarn a djungez baibe attn altâr
un paitn auz in nevóde in ta' von Boinichtn.

Hâm in sint alla dar sòrt vor balma bart soin groaz
tüan baz ma sait nå zo tüana,
un khearn bidrümme pittn gedenkh vo balma sait gebest khlumma.

Soin gebest,
soin est,
un bizzan nèt bia ma bart soin

Bortn,
lem,
un an lestn...

Anna Maria Trenti Kaufman

Quarto classificato | Variante di Lusérn

Golt un rost

'Z izta a zait vor aniaglaz sachan: a zait zo hicha, a zait zo lacha, a zait zo gaüla un a zait zo lüsna, lüsnen soi seal, lüsnen di natür un lüsnen di laüt.

Balda auzvalln dise lestn sachandar, uminùm iz allz stille un schümma, un in uantzege khlång boma höart iz di musika bo da loafst in khopf un durch in gántz laip.

Höarn di musika iz a groazez geschénkh boda macht raichar di seal von mentsch.

Ditza iz vürkhent in Fränz gesotzt atti Ekkela von Viatzo.

Sidar a baila zait, hettatar geböllt khearn bidrømm in sèll platz. Sèmm izzarse gesotzt zo hüata di khüa, pittar nona boden hatt augilest toaln libadar atz kriage. 'Z hatten nia gevällt höarn von kriage ma, nèt zo tüana letzez dar nona, hattar hërta gelüsant. Un sèmm, hattar ågeheft zo lirna faivan di armonica. Sèmm att di Ekkela, hattar gehöart a groza patze. In sèll tage schaugante uminùm hattar gibarnt bia allz iz gest gebèkslt, groaze vaüchtn sojn gest bobräll, un dar kampigl, in an stroach asó bait, est iz gest a gántz khlummaz sachan.

Allz iz gest åndarst, sidar di zaitn bodar iz gánt sèmm pittar nona. In da sèll zait hattar gihatt zen djar, un est djardar darnå, izzar bidar zuarkhent von auzlånt.

In sèll tage gisotzt atti Ekkela alùmma, pitt soinar armonica un sojn hunt, hattzen parirt zo höara di seal vo soinar nona, sovl azze berat sèmm gesotzt nãmp, bo da khütt: "biavl

sachandar 'z soinda khent gisbiget in di djardar, un bettan sbern sakh bar hãm zo traga zo riva an lesnt, un allz ditza zo sbaiga un zo halta allz lugàrt”.

Pitt disan börtarn in soine oarn hattar giheft àzospila soi armonica, sovl azzarz tüanat vor di nona.

Asó azpe 'z izzen auzkhent di musika, in da gelaichege zait, soinen vürkhent alle di sachandar, nå un nå, asó azpe sa soin vürkhent in di djardar, baldar iz gibest a djungar pua vo zbuantzekh djar.

Azpe in an film, bidar, hattar gisek ke 'z iz gânt bint un snea. Alle di djungen hãm gepitet in lest von djar zo vaira un zo singa koskritto.

Di rüst von Fränz iz gest schümma gepüglt un dar huat pitt ploazan varm: grümma, roat, baiz un gel iz gest obar in khast, boróatet zo soina ginützt .

Da sèll nacht di djungen hebatn gitrunkht, gitántzt, givairt un gitánt ploazez, ombrómm vo sèmm vort, beratnsa gest mánnen,

Dar Fränz is gest a schümmandar hoachar pua, pittnar liachtegen haut, liachtegez har bodase iz gepükht attna sait in an groazan tschupp un pitt grazan stachan hent. Soi vatar, gistorbet a par djar voránahì, hatten gehatt hintargilatt ettlane schulln un viar gesbistarn zo zügla. Aniaglaz mentsch vo zbuantzekh djar berat gest traure, ma nèt dar Fränz, er iz gest a lustegar pua boda hatt gehatt gelirt ke, baldo hast gigäült alle doine zeacharn, mochstode khearn, ziangdar au di erbln un gian vür. In di schual er iz hèrta gest dar peste, sovl hattar giredet taütsch azpe belesch, dar hatt gihatt an schümman khopf un vil prodjékte vor soi lem. Dar gröazarste iz gest dar sèll zo puala un zo boràta di Hilda. Baldar iz gest in soine arm hettatar gimak stèrm, asó vil hattarse gihaltet gearn. Di Hilda hatten gemacht lachan un hèrta gehaltenen luste. Si iz gebest da peste diarn von lånt, pitt liachte roatz, boritschlatz har, pitt khlummane lisan attn mostàtz, un an schümman laip. Daz peste iz gest balze hatt gelacht: 'z iz gest sovl azpe balda di sunn khinnt auz starch un bahémme von bolkhnen.

Di Hilda hatt givállt alln in puam von lånt, ombrómm si iz gest luste pitt alln, un hatt gebizt genau z'soina schümma un zo givàlla. Poade soine eltarn soin gest gestorbet djung, lazzante hintar di diarn pitt a bolta pizzle gèlt, gibünnt in

Brasile bosa soin gebest vor länge djardar zo arbata. Asó da djung Hilda iz gelébet alümma.

Durch in bintar, balz auz iz gest khalt odar 'z hatt gesnibet, in haus vodar Hilda iz hërta gest in schümma barm un o, da hattma gimak lüsnen musika, ombrómm si hatt gehatt an gramòfono zuargiprenk von Taütschlánt. Vil vert, nidar pitt a par glesla boi un, au pittn richitigen kantzü si un dar Fränz hãm getänzt pittnandar, un sèmm er izzese vorlört in an åndra bèlt, soi hèrtz izzese darbèmp. Nicht un khumma mentsch hettaten getrakk att di problème, att di schulln un, atti tausankhtar sachandar boden hãm auzgepitet.

Da sèll nacht von lest von djar, balda di tschelln soin gest gânt huam, allz iz gest ågiheft pittn Strauss, an tãntz nå in andar dar Fränz un di Hilda soin gerift sèmm boda er, in soine intrüam hatt geböllt gian asó vil vert. Dar Fränz iz gest in hümbel, un az berat gest vor imen hebatnsa gimak stèrm, poade da sèll nacht, in sèll pett.

Zait darnå di Hilda hatt någitrakk un balda dar Fränz hattar givorst azta 'z khinn iz gest soi, si hatt offe gebetart di arm, hatten gètt an groazan drukh un hatten khött: “no Fränz machtar nicht auz 'z khinn iz nèt doi”. Allz inan stroach dar Fränz hatt gisek di bèlt gianen uminùm un dena iz gest sovl azzen hebatn geboacht in an khaltn prunn. Nicht iz gibest asó azpe dar hatten gehatt vürgestèllt er. Allz daz sèll bo dar hatt gesek in soine intrüam iz gest gânt vorlört.

In da gelaichige zait hattar nèt gihöart zorn, ombrómm daz gearn bodar hatt gehatt vor di Hilda in soi hèrtz iz gest mearar baz dar zorn. Si iz gibest a fraiez mentsch, luste, schümma azpe di sunn un, bia mai hettatze gimak stian lai pitt imen un o, hattar gemak darkhènnen ke si hatten nia gehatt vorhoazt nicht.

Draitzeck djar spetar, bidrømm von auzlánt, in an abas izzar khent ågiruåft attn telefón. Di stimme bodar hatt gehöart att d'åndar sait hattarse gekhennt vor vil djardar. Liachte plabe oang soinen vürkhent, un in an minùt hattar gidenkht allz daz guat un daz letz boda iz vürkhent hintarbart in di djardar, vor dar iz vortgânt von lánt.

Si hatten geredet vo irn, vo soin sun, un von lem bose hatt durchgemacht. Zboa tage spetar soinsase bokénnt in a birthaus.

Balse iz inngetretet, vo züntrest in vüaz, finamài in lest har zöbrest in khopf, izzen augeblikst a flåmpa vaür azpe a fritz.

Attavorå imen a migele dikhlat ma hërta schümma, izta gebest di Hilda pitt an slånkhatn pua boda dar Frånz hatt nia gihatt gesek, ma in da gelaichege zait izzen vürkhent zo khenna.

Dar pua hatt gehatt liachtegez har, groaze hent un, baldar hatt geredet, hattar gemacht vorstian bettan guatn khopf dar hatt gehatt.

Azpe a plitzegar in Fråntz izzen durchgånt pa khopf ke dar pua magat soin soi sunn.

Sobisó niamat sèmm hatt khött nicht at ditza, un balsa hãm gihatt verte z'èzza, soinsase gegrüazt schümma ombrómm er, in tage darnå, berat gånt bidrømm in auzlånt, bodar hatt gehatt a liabez baibe un soine khindar.

Vünf djar spetar izzar gest gesotzt att di Ekkela von Viatzo spilante an kantzù boden hatt gemacht gedenkan allz ditza.

Schaung hintar in di zait nèt hërta iz allz daz peste ombrómm 'z trakk golt on rost in da gelaichege zait, un er hatt sa gehatt gezalt vor ditza.

An stroach, no a bòtta, di Hilda hatt gisek in Frånz, balse hatt darvért ke dar iz gest schaüla krånkh.

'Z izta neméar gest vil zait, poade soin gest eltar, sa soinse ågischauget vor ettlane minùtn åna zo khöda a bort, ma 'z iz gest sovl azta di oang redatn vor se. Dena laise, sobisó ginümma azze si hörar, hattar khött: "Hilda, biar poade bizzan eppaz bobar nia hãm darkhénnt... du schöllast khön in pua bia 'z soinda gånt di sachandar".

Dar Hilda soinar khent laüchte di oang, hatt gesluntet zoa nèt zo gaüla un daz uantzege sachan bose hatt dartánt zo tüana iz gest "JA" pittn khopf.

Samantha Nicolussi Rossi

Istituto Comprensivo Folgaria, Lavarone, Luserna
Scuola secondaria primo grado | cl. I

Di röasla

Schümmane röasla
von längez
baize, roate un plabe,
khent bahemme umbrómm
'z iz schade,
hèrta z'sega baizan snea
bobràll bode gea.
Schümmane bòckln,
gele, ròsate un violate,
plüant auz pittar sunn
von summar,
asó pittar hitz
mage gian vil ummar.
In balt, vinnaz o
gianante nå aürn gestånkh
un asó mache an schümman krântz

Mattia Nicolussi Rossi

Istituto Comprensivo Folgaria, Lavarone, Luserna
Scuola primaria primo grado | cl. III

Di spilela vo dise djar kontàrt vo moin altn

Dise djar atz Lusérn di khindar hãm gehatt bintsche gespila.
Di diarndla hãm gehatt di trütla gemacht pitt stratzan.
Di püabla hãm gespilt pinn ring von heart loavanten nå pinn
aisan, hërta von heart.
Daz meararste hãmsa gespilt pinn tschellela:
zo lugàrase, pinn palù, pinn khnöttla, pinn mèrmarla odar zo
springa
pittar kubl.
Pan bintar soinsa hërta gânt pinn slit un pinn skin,
pakkante alumma in bege.
Dise djar soinsa gest in mearar khindar un vor mi hãmsa
gespilt pezzar baz biar bobar hãm alla dar sòrt.

Tönle
Bintarn

82019202

**Maria Vittoria Cunico | Paolo Martello | Yvonne Rigoni |
Lauro Tondello**

Primo classificato | Variante dei Simm Kamoünadar

An borhòose net gahàttet

Langes nòintzan hùndart bümb un viarskh, in dòì sàit de tzimbrisen hòachen ébanen zèint noch gakhèart untaruntübar bómme sbéenten khriige.

In de bèllar, un lange de béege habet-zich gastràitet un de loite habent gahat borte.

Bon Lusern géet zich abe ka Suganataal bor in Menador, so khóofan dingar bóndar èersten nöoten, bia bòotzans méel un zörchans méel so màchan de pulta, zaltz, un sükkarn.

An maal, darnach so zeinan gant ummarantà bor Leve un Kalnètsch bor büllan àu in rukhzakh bon dingarn ba habent üs ganöotet in de hòome, ich, Maria Nicolussi Castelan Galeno, un an main lentanar dar heere Roberto Pedrazza Tibusco, haban gasnàppet in bèg Menador so khèeran èerzing ka Lusern.

‘S ist gabéest siar tünkhel, bènne zeibar rivaart àu me sbéente tunnel un bar haban en gabünnet gabriiget bon aname hàufen in mitten me béege.

Bon bàiteme hat-zich net bostànt bas hütte gamöcht zèinan, man zèinan an gròas biige odar an khlòona slòotza; géenanten nàgane làize làize, bar haban me gabóorset: “Bèar ist dà? Bèar pisto?” nützanten alle de sungen ba haba-bar gakhénnet, simbro, bèllos, tòitz, ambia bar haban gahat borte ar bórte gabéest an fàint, bàdar khòas hat aanbórtet.

Bar zèinan gant nàgane un bar haban gadékhhet abe as ‘s ist gabéest an mann mettar zain buusrade nàgane iime.

Ear hat gapréart an tòotar odar, man zèinan, anlòan an dorlàichtet mann, azò haba-bar-zich ganiiget un haba bar en garüufet so zègan as ar börte zich dorbékhet aus.

Azò ‘s ist gabéest.

Mèttèn zàin mintzig stérchen, hattar üs khöt: “Ich pin an Alpen Jaagar bon Rotz” une khödan in zàin naamen. Dénne, ich in ànara zàiten un dar Tibusco in de àndara, haba-bar en gahölfet so höban zich, ear un zàin buusrat.

Sódar ar ist gabéest àu slècht, bar haban en gavüart fintz ka Monteruf; da bar haban dorbékhet àu de tàbernaren Emilia Moz. Ze hat me get so èssan un trinkhan un, bènne ear hat galummet èerzing an mintzig bon stérche, ear hat gaséelt àu as ar ist gabéest an Alpen Jaagar inkànget bon àname sperr-hause bon Triin, ba ar hat gapaitet so zèinan gabasset àu fan trenen bor an bankos-kamp in Tòitzlant.

Bor géenan hòam mèeront bohénne hat ar gastóolt an buusrat ka Triin.

Ear hat üs borhòoset: “As ich tràge aus ‘s màin hàut, khimmich so bènnan ach, bor khödan ach bor bèis gott bor de hölfe ba iart habet-mar get”.

Bar haban üs gagrüuset jadà d’ögnar béege habent zich gatòalt: bar zèinan gant büar naach Lusern un ear naach Rotz.

Bon den stunt bar haban en net mèar gazécht net gahort; bar haban hòrtan gahat in lüst so bissan béeldar börte gabéest dar zàin naamo un ba ar hötte gahèrbiget.

De jaardar zèint gant büar, bar haban hòrtan gahat in de minte diisen mann; bar haban gabòorset ilchar botta bènne haba-bar borkhemmet loite bon Rotz un nàgane lentar, bia de küjar bon Engelaite, Trugole un Poselaro, bèrchanar un rössanar, as ze höttent gakhénnet den Alpen Jaagar bon Rotz.

Dorganget biil sait, bar zéinan khent so bissan as ar ist gabéest an hèrbigar bon Aspach bon Rotz ganaamet Augusto Slaviero Bephe, gabürtet in ‘s jaar nòintzan hündart viartzane, ba hat gahat gamègelt in ‘s jaar nòintzan hündart viar un viarskh an bàip bon Porkh bon Rotz, ganaamet Orsola Dal Pozzo.

Gariibet in khriig zoi zèint gant in Australia so mögan èrbatan bia biil loite bon ögnarn hòachen ébanen; da zèint-za dorkhent

stéetanar in 's jaar nòintzan hùndart drai un zèskh un dà haban-za hòrtan galebet une nimmarmèar khèeran èerzing hòam.

Dà hat ar gahat biil züune, ondar von diisen èrbatet bia staat-hütar in Melbourne.

Sbeen jaardar èerzing, diisar zun, ist khent hia ka Rotz so bennan de bròinte, bàdar, une bissan diisa storja, ar hat net gaprèchtet met üsandarn ba hötten gabélt khénnan en un hòrran séelan àu übar 's galébach me zàin baatare.

Bar zeinan gabéest gafròant so bissan ba dar Augusto ist übarlebet un hat gariibet in khriig une saade, éeben-an bar haban en net mèar gasècht bia hat ar üs gahat borhòset.

Sabina Cattazzo

Primo classificato | Variante dei Draitza Kamoünder

Dartzoubart kreature au un abe pa beldar un knoupf-hausar ka'me San Burtal

me balje in beldar pai “Sigagnola” du mougast boken in bolf, in voks de hasan un de dachse.

Ka “Bosco” de henjan pitme sekilja leigan abe de oajar for macha-se nist kugiln-abe pa tale.

Abe de “Raste” de biljan goaze springan muntar.

Ime balje paima “Tèice” ista an prunde bo ist gabest gabaigat ‘un a munach.

Sbartan un gelan eikesturze ciakan in de knoutan un de burzan un de holtzar ume darlazzat balje.

In mai “Orketal” in Orke garustat asbia in koular hakat iz holtz un machat in haufe.

Danidar ime “Pelegato” stalje ista an khoular vij groaz bo da borkliopfat de vroumade.

Paima “Kumertal” an anda vurme hat gakrabalt ume in ume a ciate kua vrezzan de milach. De kua hat ganukat.

In nono un mai nono ist gabest gavingat tòat tzundarst abe ime “Pelegato”. Porbai er hat gabokat iz Basalisko, er hatin galoutzat in de ogan striarnje ime.

Haute de hausar sain darlazzat, de stelje sain gavaljat, abe de bisan sain berdat.

De mence sain kangat hin.

Fade, kokljan, orkan, burman, strien sain gasbintat. Porbai se sain dort nau abe niemar hat se gasest.

Fiorenzo Nicolussi Castellan
Primo classificato | Variante di Lusérn

Oinegian

Un allz, laise laise, khint timpl
di starchan varm von lem lazzan platz
in edln labegen zaitn

Biane hatt no bèrt
ma daz sèll biane
vüllt di oang, 'z hèrtz, di seal

Un izta nicht pezzar
baz gian, hânt in di hânt,
zuar dar sunn boda geat oine.

Matteo Nicolussi Castellan
Quarto classificato | Variante di Lusérn

Niamat hettatzen impitet

Niamat hettatzen impitet...
ma er hattzen gehöart in hèrtz
vo au dom hattarse ågeschuaget alle soine khindar,
soine pèrng, soine hümbldar
un, allz in an stroach, in a tunkhla nacht,
dar balt hatt gerümbt.
Soine pèrng, soine hümbldar håmen geschützt
azzar nèt sege in groaz schade
boda, biane spetar, dar männ åna pluat hebat hintargelazt
at soine pèrng.
Est, vo au dom, dar alt Printz mage neméar drauschaung
at alle soine khindar,
soine pèrng un soine hümbldar.

Maimeri Lorenzo

Quinto classificato | Variante dei Draitza Kamoüandar

Main nuno un de pajan

Benje i pi gabest an brake, i pi kangat tze helfan mai nuno tze tragan in hounak auzzar de vezlar.

Bar hen gaarbatat aljar tak un bar sain gabest muade aber vij muntar. Asou mai nuno hat kout in miar:

“Bido hen a vezla in daine garte?”

“Ja, eibala gearne!” han-i inkout.

“Asou du mougast tzurn a vezla un haint bar vortragaz huan pitin ouksan asou du lirnät tze tziagan-au de pajan”.

“Der leiste han-i inkout.

“Guat! Aber beilar ist iz guatur vezla?”

“Der viarte”

“Ja, aber un-a-bau hast-o-du gatzurt der leiste?”

“I han nist gabout tragan hin – iz guatur”

“Vij guat, asou dain vezla ist de viarte!”

Haute han-i viare botan tzoa hente vezlar un i pi nuno oo un i boutate hen a neòde bo iz gavalja-pe-tziegan-au de pajan...

Mio nonno e le api

Quand'ero bambino, sono andato ad aiutare mio nonno a smielare.

Abbiamo lavorato tutto il giorno ed eravamo stanchi ma contenti. Così mio nonno mi disse:

“Vuoi avere un alveare nel tuo giardino?”

“Molto volentieri!” risposi.

“Allora puoi scegliere un alveare e stasera lo trasportiamo con i buoi, così impari a allevare le api”

“L'ultimo” dissi.

“Bene! Ma qual è l'alveare migliore?”

“Il quarto”

“Sì, ma perché hai scelto l'ultimo?”

“Non volevo prenderti il migliore”

“Molto bene, così il tuo alveare è il quarto”!

Oggi ho quaranta alveari e sono anche nonno e vorrei avere un nipote che gli piaccia allevare le api.

Astrid Nicolussi Golo

Primo classificato | Categoria "scolari e studenti",
sezione "Scuola primaria" | Variante di Lusérn

Moi hèrtz iz getoalt in zboa

Samantha Nicolussi Rossi

Primo classificato | Categoria "scolari e studenti"
sezione "Scuola secondaria di I grado" di Lavarone | cl. II

'Z lem von khindar dise djar zu pèrge

Dise djar berda hatt gehatt a haüsle inn in Bisele, iz gânt pan summar pinn khüa zu pèrge. Vor drai månat un an halm, umbrómm di schual hatt ågiheft in earst von otóbree.

Di laüt hãm någenump da gântz famildja. 'Z lem von khindar iz gest zo helva dar muatar zo macha di mestiarn in haus. Dena hãmsa gemocht hüatn di khüa zoa azza stian in soi bis, umbrómm 'z soinda gest khummane zoü. Azza nèt soin gest alumma, hãmsa gespilt pittnãndar, senónda hãmsa vil gelest un antãnto di khüa hãm gevèzzt 'z gras. Da mittartage hãmsa getribet 'z vich in stall.

Balsa hãm gehatt gèzzt in vormaz, di groazan khindar hãm gemocht trang di sbemm, boda di baibar von haus hãm augelest, atz Lusérn zo vorkhoavase.

Dena hãmsa gekhoaft bazta hatt gemengt zo pèrge (proat, mel...) un soin bidar gekheart bodrúmm zo vuaz in Bisele, bidar voll pinn prosãkk

In tages di khlumman khindar soin gânt in balt pittar muatar odar pittar nona zo süacha sbemm odar roatpern, nå holtz odar nå ströbe. Spetar di khüa soin khent getribet in di bisan un asó hattma bidar gemocht hüatn. Antãnto soinda gerift di groazan vo Lusérn un hãm bidar gemocht helvan nå in khüa.

Abas, balma hatt gehatt gèzzt di tshoi, un getrakk di milch in kasèll, pinn liacht vodar khertz, di altn hãm kontàrt di stòrdje vo diese djar un gepetet 'z petle. An lestn soinsa gânt alle in pett, müade ma hërta kontént.

